

tekoak direla, edo beste batzuk errepikatu egiten direla (errepikatze hori litekeena izanik, gutxi-asko) ohartzen diren ikusiko da. Nozio horiek esperientzian oinarrituta daude.

8. Problema errazak ebatzi behar direnean, arrazoizko soluzio bat aurretik ematea eta ebazpen prozesurako egokienak diren prozedura matematikoak bilatzea. Estrategia desberdinak baloratzea eta datu eta soluzio zehatzak bilatzen ahalegintzea, bai problemaren formulazioan bai ebazpenean. Problema ebazteko prozesua nolakoa izan den ordenatuta eta argi, ahoz eta idatziz, adieraztea.

Irizpide honen helburua, bereziki, testu matematikoak ulertzen diren ebaluatzea da, bai eta problema ebazteko gaitasuna ere, jarraitutako prozesua kontuan hartuta. Egiazatu nahi da ikasleek modu logiko eta gogoetsuan ebazten ahal duten problema bat, eta datuak aurkeztean eta soluzio zuzen bat bilatzean ordenak eta argitasunak garrantzia dutela ohartzen diren, hala akatsak atzemateko, jarraitutako arrazoitzea azaltzeko eta soluzio baten baliozkotasunari buruzko argudioak emateko.

GAZTELANIA ETA LITERATURA, EUSKARA ETA LITERATURA ETA INGELESA: HIZKUNTZEN TRATAMENDU INTEGRATUA

Sarrera

Derrigorrezko hezkuntzaren xedea da pertsonaren garapen integral eta harmoniatsua, alderdi intelektual, afektibo eta sozialetan. Garapen horren funtsezko osagaia hezkuntza linguistikoa eta literarioa da: hezkuntza linguistikoa hizkuntza gizarako jardueraren arlo desberdinetan erabiltzeko gaitasuna izan da; hezkuntza literarioa, berriz, gure kultur ingurunean testu literario garrantzitsuak gaitasunez irakurtzeko behar diren trebetasun eta abilezien multzoa izan da.

Irakasgai honen xedea da komunikatzeko gaitasuna garatzea. Komunikatzeko gaitasuna da gizarako arlo desberdinetan modu egokian elkar eragiteko hizkuntzari buruz eduki behar diren ezagutzen eta erabilera-prozeduren multzoa. Jakintza horiek guztiak elkartrukeen lehenbiziko lekuan ageri diren printzipio eta arau sozialei dagozkie, edo testuek gure kulturaren dituzten forma konbentzionalei, edo multzo kohesio-natu batean testuaren zatiak artikulatzen dituzten prozedurei, edo esanahia duten eta gramatikalki onargarriak diren esakuneak eraikitze bidea ematen duten arau lexiko-sintaktikoei, edo arau ortografikoei.

Hezkuntza literarioak alde aurretiko ikaskuntza multzo bat behar du, baina berariazko gaitasunak inplikatzeko, komunikazio literarioak berezko dituen ezaugarri batzuei zor zaizkienak, halaber hizkuntzaren erabilera literarioaren konbentzio propioei zor zaizkienak eta, azkenik, testu literarioak testuinguru kulturalarekin dituen erlazioei ere zor zaizkienak.

Komunikatzeko gaitasuna pentsamenduak, sentimenduak eta egitateak, ahoz zein idatziz, adierazteko eta interpretatzeko trebetasuna da, testuinguru sozial eta kulturalen sorta zabal batean –eskola, lana, etxea eta aisia–. Lehen hizkuntzan (L1) ondoko ezagutzak, trebetasun edo abileziak eta jarrerak behar dira:

a) Ezagutzak:

–Oinarritzko hiztegia, gramatika funtzionala eta estiloa eta hizkuntzaren funtzioak sendo ezagutzea.

–Ahozko elkarreragin mota desberdinen (hizketaldiak, elkarrizketak, eztabaidak eta abar) eta ahozko hizkuntzaren estilo eta erregistro desberdinen oinarritzko ezaugarrien kontzientzia.

–Komunikazioaren ezaugarri paralinguistikoa ulertzea (ahotsaren ezaugarriak, aurpegierak, keinu eta jarreraren sistemak).

–Testu literario mota desberdinen kontzientzia (maitagarrien ipuinak, mitoak, elezaharrak, olerkiak, poesia lirikoa, antzerkia, ipuin laburrak, eleberrak) eta haien ezaugarri nagusien kontzientzia; halaber, testu ez-literarioen motak (curriculum vitae, formularioak, txostenak, edito-rialak, saioak, hitzaldiak eta abar) eta haien ezaugarri nagusiak.

–Idatzizko hizkuntzaren (formala, ez-formala, zientifikoa, kazetari-tzakoa, lagunartekoa eta abar) bereizgarriak ulertzea.

–Hizkuntzak eta komunikazio moduek denboran zehar eta esparru geografiko, sozial eta komunikatibo desberdinetan duten aldagarritasunaren kontzientzia.

b) Trebetasunak edo abileziak:

–Ahoz zein idatziz komunikatzeko trebetasuna, eta mezuak egoera ugarian eta xede desberdinekin ulertzeko edo ulertarazteko trebetasuna.

Komunikazioak bere baitan hartzen du ahozko mezuak entzuteko eta ulertzeko trebetasuna, komunikazio egoera desberdinetan, eta argi eta zehatz hitz egiteko trebetasuna. Halaber, bere baitan hartzen du zerbait ulertarazteko gauza izan garen kontrolatzeko trebetasuna, bai eta komunikazio ingurune desberdinetan hizketaldi bat hasteko, hizketaldian aritzeko eta hizketaldiari amaiera emateko trebetasuna ere.

–Era askotako testuak irakurtzeko eta ulertzeko trebetasuna, estrategia egokiak hartuz irakurketaren helburuaren arabera (informatzeko xedez irakurtzea, ikasteagatik edo plazer hutsarengatik irakurtzea).

–Era askotako testuak, xede desberdinekin, idazteko trebetasuna, idazteko prozesua kontrolatuz (zirriborrotik hasi eta zuzenketaraino).

–Idatzizko informazioa, datuak eta kontzeptuak bilatu, jaso eta prozesatzeko trebetasuna, haiek ikasketetan erabiltzeko eta ezagutzak modu sistematikoan antolatzeko. Entzutean, hitz egitean, irakurtzean eta idaztean, informazio garrantzitsua eta garrantzirik gabekoa bereizteko trebetasuna.

–Norberaren argudioak formulatzeko trebetasuna, ahoz nahiz idatziz, konbentzitzeko moduan, kontuan hartuz beste ikuspuntu batzuk, ahoz nahiz idatziz adierazitakoak.

–Behar diren abileziak testu konplexuak idatziz nahiz ahoz (hitzaldiak, hizketaldiak, jarraibideak, elkarrizketak, eztabaidak) sortzeko, aurkezteko edo ulertzeko baliabideak (esate baterako, oharra, eskema, mapak) erabiltzeko.

a) Jarrerak:

–Hizkuntzarekiko jarrera positiboa garatzea, hura norbera eta kultura bera aberasteko balizko iturri bat dela aitortuz.

–Beste batzuen iritziak eta argudioak jasotzeko jarrera, aurreiritzirik gabe, eta elkarrizketa kritiko eta eraikitzaileak edukitzeko jarrera.

–Jendaurrean hitz egiteko konfiantza.

–Adierazpenetan nolokotasun estetiko bat lortzearen ahaleginak egiteko jarrera, hitzen/esaldien zuzenketa tekniko hutsa gaindituz.

–Literatura baloratzea.

–Kulturen arteko komunikazioaren aldeko jarrera positiboa garatzea.

Azaldutakoaren antzera, bigarren hizkuntzen arloan (L2), komunikatzeko gaitasuna da pentsamenduak, sentimenduak eta egitateak ulertzeko, adierazteko eta interpretatzeko gaitasuna, ahoz nahiz idatziz, testuinguru sozialen sorta egoki batean –lana, etxea, aisia, hezkuntza eta prestakuntza– hizkuntza desberdinetan, betiere norberaren desioen eta beharren arabera. Lehen hizkuntzaren (L1) oinarritzko elementu batzuk hartzen ditu, baina hizkuntzen gaitasun mailaren arabera aplikatuko dira:

a) Ezagutzak:

–Hiztegiari eta gramatika funtzionalari, intonazioari eta ebakerari dagozkien ezagutzak.

–Ahozko elkarreragin mota desberdinen kontzientzia izatea (esate baterako aurrez aurrekoa, telefono bidezko hizketaldiak, elkarrizketak eta abar).

–Testu literarioen eta ez-literarioen sorta egokia ezagutzea (esate baterako, ipuin laburrak, olerkiak, egunkari eta aldizkarietako artikulak, web orriak, jarraibideak, gutunak, txosten laburrak eta abar).

–Estilo eta erregistro desberdinen ezaugarri nagusiak ulertzea ahozko eta idatzizko hizkuntzan (formala, ez-formala, kazetaritzakoa, lagunartekoa eta abar).

–Gizartearen konbentzioen, alderdi kulturalen eta esparru geografiko, sozial eta komunikatibo ezberdinetan hizkuntzak daukan aldagarritasunaren kontzientzia.

b) Trebetasunak:

–Komunikazio egoeren sorta egoki bateko ahozko mezuak (gai ezagunak, interes pertsonalekoak edo eguneroko bizitzari buruzkoak) entzuteko eta ulertzeko trebetasuna.

–Gai ezagunei, interes pertsonaleko gaiei edo eguneroko bizitzari buruzko gaiei buruzko elkarrizketak hasteko, mantentzeko eta bukatzeko trebetasuna.

–Era askotako gaiei buruzko idatzizko testu ez-espezializatuak irakurtzeko eta ulertzeko trebetasuna; batzuetan, ezagutzen den arlo bateko testu espezializatuak irakurtzeko eta ulertzeko trebetasuna. Xede ezberdineko eta egoera ugarietako testu mota desberdinak idazteko trebetasuna.

–Baliabideak egoki erabiltzea (esate baterako, apunteak, diagramak, mapak) ahozko edo idatzizko testuak ulertzeko edo sortzeko (esate baterako, hizketaldiak, jarraibideak, elkarrizketak, hitzaldiak).

–Hizkuntza bat ikasteko jarduera autonomoen aukera egokia hasteko eta mantentzeko trebetasuna.

c) Jarrerak:

–Desberdintasun kulturekiko sentiberatasuna eta estereotipoen aurkako erresistentzia.

–Oro har, hizkuntzekiko (horien barne direla inguruko hizkuntzak, erregioetako hizkuntzak, gutxiengo hizkuntzak eta hizkuntza zaharrak, zeinuen hizkuntza eta abar) eta kulturen arteko komunikazioarekiko interesa eta jakin-mina.

Horrenbestez, gaitasun bat gauzatze efektibo eta zehatz batean artikulatzen diren ezagutzen, trebetasunen (egiten jakitea, egiteko trebetasunak...) eta jarreraren konbinazio bat da. Osagai horien ikuspegi zati-kako eta berezituaren aurka, hemen eta orain azpimarratu nahi da aplikazio praktikoetan haiek izan behar duten elkarreragin egokiaren garrantzia.

Informazioaren eta komunikazioaren teknologien bilakaera, garapen eta zabalkunde azkarrak berarekin ekarri du sekula ez bezalako areagotzea nazioarteko harremanetan. Gure gizartea, gainera, guztiz sarturik eta konprometiturik dago Europa eraikitzeko prozesuan, eta hartan, hizkuntza propioak eta hizkuntza komunitarioak ezagutzea gakoa da pertsonen zirkulazio askea eta estatu kideen arteko lankidetzak kultural, ekonomiko, tekniko eta zientifikoa bideratzeko. Ikasleak prestatu egin behar ditugu, bada, gero eta nazioartekoagoa eta kulturaren eta hizkuntzaren arloan anizkoitzagoa den mundu batean bizitzeko. Beste hizkuntza batzuk ikasteak komunikazioaren eta beste kulturak aintzat hartzearen mugak zabaltzen ditu. Hizkuntza berriak lehenik ezagutzen diren beste hizkuntzak kontrastatzeko eta haien guztien osagaiak eta ezaugarriak hobeki ulertzeko balioko du, bai eta arlo desberdinetan komunikatzeko gaitasuna garatzeko ere. Ezinbestekoa da hizkuntzak baliostea eta aintzat hartzea.

Arloak oinarrizko gaitasunak garatzeko egiten duen ekarpena

Arlo honetako curriculumaren kontzeptioak berak, hizkuntzak komunikazioaren testuinguru desberdinetan eduki beharreko erabilera sozialean azpimarra jartzeko baitu, agerian uzten du zuzeneko ekarpen bat egiten diola hizkuntza-komunikazioaren gaitasuna osatzen duten alderdi guztien garapeneri.

Azpimarratzekoa da, halaber, komunikatzeko gaitasuna osatzen duten estrategiak hizkuntza jakin baten bidez eskuratzen direla, baina ez dutela soilik balio hizkuntza hori erabiltzen jakiteko, oro har hizkuntzaren erabilerrari buruzkoak baitira. Hizkuntzak ikastearen ezaugarri horrek garrantzi handia dauka, zeren eta hizkuntza batean eginiko ikaskuntzak beste hizkuntza batzuk ikasterakoan aplikatzen baitira, eta beste hizkuntza batzuk jakitea, bestalde, lagungarria da hizkuntzaren erabilera orokorrari buruzko gaitasun hori areagotzeko.

Jakintzak eskuratzeak eta ezagutzak hizkuntzaren bidez eraikitzeak zuzeneko lotura du ikasten ikastea eta norberaren autonomia eta ekimena izeneko oinarrizko gaitasunekin. Hizkuntza, komunikatzeko tresna bat izateaz gainera, mundua irudikatzen bide bat da, eta pentsamenduen eta ezagueraren oinarrian dago; gainera, aukera ematen du nor bere buruarekin komunikatzeko, arazoak analizatzeko, planak lantzeko eta erabaki-prozesuei ekiteko. Azken batean, gure jardura bera erregulatzen eta orientatzen du, autonomia gero eta handiagoarekin. Hori dela eta, arlo honetatik hizkuntza garatzea eta hobetzea lagungarria da pentsamendua antolatzen, afektuak eta sentimenduak komunikatzeko eta emozioak erregulatzeko, eta bi gaitasun horien garapena errazten du.

Informazioaren tratamendua eta gaitasun digitala izeneko gaitasunerako ere, arlo hau lagungarri suertatzen da, informazioa eta komunikazioa bilatzeko, hautatzeko eta tratatzeko ezagutzak eta trebetasunak ematen baititu; bereziki lagungarria da informazioa, haren egitura eta testu-antolamendua ulertzeko eta hura ahozko eta idatzizko produktioan erabiltzeko. Arloko curriculumak barne hartzen du testuak egitean euskarri elektronikoko erabiltzen jakitea; horrek euskarri-aldaketa huts bat baino gehiago dakar, zeren eta eragina izaten baitu idatzeko prozesuan (plangintza, testua idaztea, berrikustea...) esku hartzen duten eragiketetan ere; izan ere, eragiketa horiek arlo honetako oinarrizko edukietan sartzen dira. Hori dela eta, erabiltzen diren neurrian, gaitasun digitala eta informazioaren tratamendua hobetzen laguntzen dute. Gainera, komunikabide digital berriek, etengabe sortzen doazenenak, idazketaren erabilera sozial eta lankidetzakoa suposatzen dute, eta horrek bidea ematen du idatzizko hizkuntzaren ikaskuntza egiazko komunikazio truke baten esparruan kokatzeko.

Hizkuntzak indar handiz laguntzen du gaitasun soziala eta hiritar gisako gaitasuna garatzen, ulerturik gaitasun hori bizikidetasunerako, errespeturako eta pertsonen arteko elkar ulertzerako gaitasunen eta trebetasunen multzoa dela; izan ere haiek eskuratzeko hizkuntza beharrezkoa da, komunikazioaren oinarri gisa. Hizkuntza bat ikastea, beste ezer baino lehen, besteekin komunikatzen ikastea da, haiek transmititzen dutena ulertzen jakitea, errealitate ezberdinekin harremana izaten jakitea eta norberaren adierazpena onartzen jakitea, gainerakoei irekitzeko funtsezko modu gisa.

Bestalde, hizkuntzaren arloko behar bezalako hezkuntzak, hizkuntza guztiak komunikatze eta irudikatze funtzioetarako berdin egokiak direla baloratzen duen neurrian, munduari buruzko aurreiritzi eta irudi estereotipatuak transmititzeko eta adierazteko hizkuntzak erabiltzen dituen moduak aztertzen ditu, hain zuzen ere hizkuntzaren erabilera baztertaileak desagerrarazteko, eta gaitasun hori garatzen laguntzen du.

Hizkuntza propioa lehen mailako elementu kultural gisa aitortzeaz gain, arlo honetan obra literarioen irakurketak, ulertzeak eta baloratzeak lagundu egiten dute gaitasun artistikoa eta kulturala garatzen.

Hizkuntzen tratamendu integratua

Trebetasun linguistikoek ez dute isolaturik funtzionatzen, elkar integratzen baitute eta elkarrekiko lotura baitute; desberdinak dira, baina batera dihardute komunikazioa lortzeko. Hori dela eta, trebetasun horien

irakaskuntzak ere integratua izan behar du. Ulertzeko eta adierazteko gaitasunen garapenak ere orekatua izan behar du. Kontuan izan behar da komunikatzeko gaitasuna oinarrizko trebetasun linguistikoaren baturik dela, eta ez soilik trebetasun horien menperatze isolatua. Trebetasunen integrazioa ezinbestekoa da; batetik, hizkuntzen tratamenduen aurretikoa da, eta, bestetik, tratamenduak irauten duen bitartean gauzatzen da.

Hizkuntza irudikatzen eta komunikatzeko, sozializatzen eta ikasteko bitarteko nagusia da; hori dela eta, ikaslearen prestakuntza integratzen gakoa da. Curriculumeko arlo guztiek hitzezko gaitasunen garapenean hartzen dute parte, eta guztiek eragina dute oinarrizko gaitasun linguistikoaren hobekuntzan. Horren guztiaren osagarri gisa eta horrekin bat etorritik, irakasgai linguistikoek ikasleak laguntzen eta prestatzen dituzte lanerako eta ikasketarako teknikak garatzeko (oharrak hartzea, eskemak, mapa semantikoak, laburpenak, azalpenak, argudiatzea eta abar), eta teknika horiek ezinbestekoak dira arlo guztietan. Gainera, hizkuntzaren ikaskuntzak ere esanahi handiagoa hartzen du arlo desberdinetako curriculum edukia ikasteko bide bihurtzen baldin bada.

Nafarroako curriculumean hizkuntza desberdinak egoteak beharrezkoago egiten du haien arteko lan koordinatua eta integratua egitea, zeren eta hizkuntzak ez baitira era independentean garatzen gizabana-koan. Gaitasun linguistikoak aukera ematen du hizkuntzen arteko konparazioa eta alderaketa egiteko eta haien arteko eragina gerta dadin. Hizkuntza baten ezagutza hobetzeak hobekuntzak dakartzkie besteek; hizkuntza bakoitzean ikasten denak kontzientzia metalinguistikoa handitzen du, eta ikaslearen garapen kognitiboa susta dezake. Ikasketa batzuk (ezagutzak, prozedurak, estrategiak) hizkuntza batean ikasi eta besteetara transferitzen ahal dira. Transferentzia horrek curriculum esparru bat eta hura sustatuko duen irakaslan bat behar ditu.

Gainera, kontuan hartu behar da hizkuntzek curriculumean hartzen duten papera desberdina dela hizkuntza ereduaren arabera (G, A edo D ereduak), eta aintzat hartu behar da zein den ikasleak horietako bakoitzean duen hasierako gaitasuna eta gaitasun erreala. Bestalde, hizkuntzen erabilera akademikoari dagokionez, lehen eta bigarren hizkuntzei buruz hitz egin daiteke (eta gerta daiteke Europar Batasuneko beste hizkuntza batzuk sartzea lehen hezkuntzako azken zikloan edo bigarren hezkuntzako aukerako irakasgai gisa; horiek, ikuspuntu akademikotik, hirugarren hizkuntza gisa hartu beharko lirateke). Lehen hizkuntzak xede du helburu konplexuagoak lortzea, metalinguistikoak horien barne direla –hizkuntzari buruzko gogoetari, lan komunikatiboei eta abarrei buruzkoak– eta eskola ordu gehiago dauka. Beste hizkuntzek ikuspegi berriak gehitzen dizkiete lehen hizkuntzei, baina haietan lan errazagoak egiten dira, eta lehen hizkuntzan erakutsitako oinarrizko prozesu eta estrategien praktikak zabaltzeko aukera ematen dute. Bestalde, ikaslearen gaitasun linguistikoari dagokionez, ikasteko egoera ugari gerta daitezke (ama hizkuntzaz beste batean eskolatzen diren ikasleak, murgiltze ereduetan daudenak, hezkuntza premia bereziak dituztenak...), eta haietarako berariazko proposamen didaktikoak beharko dira.

Hizkuntzen tratamendu integratuak metodologia bateratua eskatzen du. Koordinazioa ere beharrezkoago egiten da ikastetxeen errealitate eleanitza ikusita, eta errealitate hori gero eta nabarmenagoa da beste hizkuntzak dituzten ikasleek etorrierarekin eta Europar Batasuneko hizkuntzak gero eta lehenago sartzearrekin. Horretarako, ezinbestekoa da hizkuntza irakaslearen koordinazioa.

Izan ere, curriculum integratuak honakoak bideratuko ditu: ikaskuntzen elkarren osagarritasuna, hizkuntza bakoitzaren berariazko alderdi linguistikoari buruzko kontraste lana eta hizkuntza batean ikasitakoak besteetara transferitzeko eta haietan aplikatzeko eta orokortzeko lana. Horrenbestez, eduki asko (ezagutzak, prozedurak, estrategiak, jarrerak) eta ikuspegi metodologikoa berdinak dira curriculumeko hizkuntza guztietan.

Ikastetxeak eskolako hizkuntza guztiekiko –hizkuntza akademikoak nahiz girokoak izan– jarrera positiboa sustatu behar du, eta sustatu behar du, halaber, hizkuntzak hezkuntza lanaren berezko esparruetan erabil daitezkeen, bai ikasgela barruan (hizkuntzak irakasteko gelak, ikasle taldeak, hizkuntzen erregistroren aniztasuna...), bai ikastetxean (hizkuntzen presentzia eskolako paisaian, patioa jardueretan, jardura osagarrietan eta eskolaz kanpoetean, familiekiko elkarrekin...). Ingurunean ikasitako orokortzea eta erabiltzea bultzatu behar da, bai eta etapa eta ikastetxe desberdinen arteko koordinazioa ere.

Integrazioak bidea emanen du kontraesanak eta beharrik gabeko errepikapenak saihesteko, bai eta oharkabeko hutsuneak betetzeko ere. Bestelako onurak ere baditu: hizkuntza batean ikasitakoak besteetan duen oihartzuna; ezagutzen, prozesuen eta estrategien transferentzia edo indartzea; lan oinarrizkoenak eta beharrezkoenak gehiago praktikatzea; aukera ematen du beste hizkuntza batzuetan eta hizkuntza horiekin prozesu bat gauzatzeko moduari buruzko ikuspegi kontrastatua izateko, eta hizkuntza bakoitzak nola funtzionatzen duen ikusteko.

Erreferentziako Esparru Europar Bateratua (EEEE) eta Hizkuntzen Portfolio Europarra (HPE)

Azken hamarkadetan, Europako Kontseiluak ikerketa bat egin du berrogeita bat estatu kideetako linguistika aplikatuko eta pedagogiako adituekin. Lan horri esker, orain hizkuntzen irakaskuntzaren eta ikaskuntzaren helburuak eta metodologia, programen lanketa eta hizkuntza desberdinen ebaluazio irizpideak definitzen dituen oinarri bateratu bat dauka.

EEEEak eta HPBak hizkuntzak ikasteko eta hiztunaren gaitasuna baloratzeko jarraibideak ezartzen ditu. Esparruak hizkuntza jakin bateko gaitasun komunikatiboaren garapenaren mailak definitzen ditu, arlo jakin bateko komunikazio helburu zehatz bat lortzeko egin beharrekoak gauzatzeko ikasleak behar duen gaitasunaren arabera. Agiri hori hizkuntza curriculumetarako gako-erreferentzia da.

Hizkuntzen Portfolio Europarra (HPE) irakaskuntza-ikaskuntza prozesurako laguntza-tresna bat da. Agiri pertsonal bat da, norberaren ikaskuntza, aurrerabidea eta ebaluazioa analizatzen laguntzen duena.

Eduki multzoak

Edukiak multzotan banatzeak ez du nahitaz adierazi nahi haien ordenatze sekuentzial edo hierarkikoa; izan ere, hizkuntzak ikasteari begira orokorrean onartzen den banaketa bat da, komunikatzeko trebetasunekin lotura zuzena duena. Eskuratu beharreko gaitasunaren konplexutasuna ere erakusten du.

Hizkuntzaren erabilerak lehenetsun bat izan behar du edukiak ikasi eta barneratzeko. Ikasgelako jarduerak komunikazio irizpideekin eta irizpide didaktikoekin hautatu eta gauzatu behar dira. Testuen produkzio gidatua –ahozko nahiz idatzizko testuak izan–, ereduak aurkeztuz edo analizatuz eta haien sormenezko imitazioa eginez edo haiak eraldatuz egindakoa, horrela xede eta egoera ulertzeko egokitzeko, baliabide eraginkorra izanen da trebetasunak (ulermena eta ahozko eta idatzizko adierazpena) integratzeko eta hizkuntzen tratamendu integratua lortzeko.

Testu mota desberdinak landuko dira, ahoz nahiz idatziz, etapa osoan zehar. Helburua izanen da ikasleek ikastetxean eta gizartearen topatzen dituzten askotariko testu eta lanak hartzea. Curriculumeko beste hizkuntza batzuetan ikasitako testu-generoak berreskuratuko dira, eta lehendik landutako alderdiak sakonduko dira, bereziki gogoetari, komunikatzeko asmoari, diskurtsoaren elementuei eta gogoeta gramatikaren alderdiei dagokienez.

Testuen tipologiari eta hizkuntza garatzen den testuinguruari dago-kienez, ontzat ematen da ikasgelako komunikazio truke arruntak behin eta berriz agertuko direla hezkuntzaren etapa guztietan zehar: hizketaldiak, simulazioak, jarraibideak, galde-erantzunak, iruzkinak, gertakari buruzko kontaerak. Lehen hizkuntzetan ematen den testu-tipologia, bigarrenetan ere aplikatuko da, baina irismen eta maila oinarrikoago batez.

Edukien multzo bakoitzean, trebetasunen eta estrategien atala sartu da, eta hartan aurretik agertzen diren edukien hautapena garatuko da. Atal horrek ikasgelako jardueren plangintza erraztu eta zehaztu nahi du. Estrategiak irakasten eta ikasten direnez, lehenetsuna eman behar zaio ikasleek hizkuntza desberdinetan egoera askotariko eta desberdinetara transferitu ditzaketen prozedura orokorrak garatu eta erabiltzeari. Estrategiak ez daude antolatuturik ez kronologikoki, ez garrantziaren araberrako hurrenkeran ere.

Edukiak bost multzotan banatu dira:

1. multzoa.–Entzutea eta ulertzea, hitz egitea eta hizketan aritzea.
2. multzoa.–Irakurtzea eta idaztea.
3. multzoa.–Hezkuntza literarioa (L1). Alderdi soziokulturalak eta kulturarteko kontzientzia (L2)
4. multzoa.–Hizkuntzaren ezagutza.
5. multzoa.–Hizkuntzaren ikaskuntzari buruzko gogoeta.

Trebetasun linguistikoei dagozkien eduki multzoak –ulertzea eta hitz egitea eta irakurtzea eta idaztea– berezirik ageri dira curriculumean diskurtso mota bakoitzaren oinarriko alderdiak berariaz landu ahal izateko. Hala eta guztiz ere, ahozko erabilera formalak eta idatzizko erabilerak alderdi asko dituzte batera (aldez aurretik ezarritako gaia, edukiaren plangintza, sintaxia eta hiztegia, arau estandar bati lotuta egotea...), eta komunikazio egoera ugari erabilera bat baino gehiago konbinatzen dira, bi ikaskuntzak lortzeko eta biei elkar sendotzeko aukera emanez.

Ahozko erabilera ez-formalak –harreman ohikoa eta familiarra duten hizlarien arteko erabilera espontaneo– bidea ematen du elkartrukea gidatzen duten arau sozio-komunitarioekin, erregistro desberdinekin eta tokiko hizkerekin, hiztunek behar bezalako komunikazioa lortzeko eta estereotipoak eta aurreiritziak ezagutu eta kritikatzeko jokoan jartzen dituzten estrategiek inoiz.

Trebetasun linguistiko horien ikaskuntza hizkuntzaren erabileraren esparru batzuetan garatzen da: eremu akademikoan, pertsonen arteko

eta erakundeekiko harremanen eremuan eta komunikabideen eta informazioaren teknologien eremuan. Hizkuntza erabiltzeko egoera desberdinetan trebetasun linguistiko jakin batzuetara jotzen da, zeren eta testuen –ahozkoak eta idatzizkoak– ulermenak eta osaketak berariazko trebetasun eta estrategiak behar baitituzte, komunikatzeko elkartruke motaren, elkartruke hori gertatzen den testuinguru sozialaren eta erabiltzen den testu motaren arabera.

Multzo horiek derrigorrezko hezkuntzan zehar ikasteko, maila batzuk ezarri dira, diskurtso-praktikek ikasleen esperientzia linguistiko eta kulturalarekiko duten hurbiltasunaren arabera, testuen barneko antolamenduen duen konplexutasunaren arabera eta esleututako lanen zaitasunaren arabera.

Testu literarioak irakurtzeko eta interpretatzeko –3. multzoa– berariazko ikaskuntza batzuk beharko dira; horiek lehen hezkuntzan hasiko dira lantzen, errezitatzeekin, joko erretorikoekin, ahozko literaturako testuak entzutearekin edo dramatizazioekin. Horrela, lehen hurbilketa bat eginen da oinarriko konbentzio literarioetara eta obren eta horien testuinguru historikoaren arteko erlazioetara. Horrekin guztiarekin batera, irakurketaren plazerezko esperientziak eta testu literarioen bisortzea bideratuko dira. Hezkuntza literarioaren orientazio horrek jarraipena izanen du derrigorrezko bigarren hezkuntzan; orduan irakurtzeko azturak finkatuko dira, irakurketaren eta testu-birsorkuntzaren esparruetan izandako esperientziak ugalduko dira, eta konbentzio literarioei buruzko behaketa eta obren eta horien testuinguru historikoen arteko erlazioa sistemizatuko dira.

Bigarren hizkuntzetan, 3. multzoa –Alderdi soziokulturalak eta kulturarteko kontzientzia– lagungarri gertatzen da ikasleek ezagutu ditzaten kasuko hizkuntza hitz egiten den gizartearen ohiturak, harreman sozial motak eta berezitasunak; azken batean, beraienaz bestelako bizimoduak. Ezagutza horrek tolerantzia eta elkarren onartzea sustatzen du, beste errealitate sozial eta kultural batzuk ezagutzeko interesa areagotzen du eta kulturen arteko komunikazioa errazten du.

Bigarren hizkuntzetan, trebetasun literarioen multzoetan ageri da hezkuntza literarioa, hain zuzen ere testuen, trebetasun nahiz estrategien eta eduki kulturalen bitartez.

4. multzoak –hizkuntzaren ezagutza– eduki literarioak eta kontzeptu eta terminologia gramatikal batzuen barneratzea integratzen ditu. Multzo hau egotearen arazoia da trebetasun linguistikoak eta komunikatzekoak barneratzeak berarekin dakarrela hizkuntzaren alderdi desberdinen gogoetazko erabilera: arau gramatikal eta ortografikoak; testuari kohesioa ematen laguntzen duten osagai morfosintaktikoak; eduki bera adierazteko erabil daitezkeen aukera sintaktiko desberdinak; hitzak osatzeko tresnak; dialektoak, erregistroak eta erabilera sozialak determinatzen dituzten faktoreak, eta abar.

Eduki linguistikoen irakaskuntza testuinguru emanegaz gauzatu behar da, zeren eta horrekin ikasleen trebetasunak eta produkzioak hobetu nahi baitira.

5. multzoan –hizkuntzaren ikaskuntzari buruzko gogoeta– bilatzen da ikasleak ikasteko eta lan egiteko estilo pertsonal eta eraginkorra garatzea, estrategiak etengabe hobetzen joateko. Kontua da ikasleek gero eta hobeki jakitea nola eta noiz ikasten eta lan egiten duten gehiago. Halaber, lan egiteko eta ikasteko moduari buruzko gogoeta testuinguru batekin garatu behar da, gainerako eduki multzoetan aipaturiko lan eta jarduerekin lotura estua gordez.

OHAR gehigarria, hirugarren hizkuntzak (L3): atzerriko bigarren hizkuntza sartzen denean, lehen hezkuntzan nahiz derrigorrezko bigarren hezkuntzan, hizkuntza horren edukiak bigarren hizkuntzarako kasuan kasuko etapako lehen mailetan ezarritakoak izanen dira, ikasleen ezaugarrien eta gaitasun linguistiko orokorraren arabera egin beharreko egokitzapenekin.

GAZTELANIA ETA LITERATURA (L1)

Helburuak

Lehen hezkuntzan, gaztelania eta literatura irakasgaiaren irakaskuntzak honako gaitasunak garatzea izanen du helburu:

1. Ahoz eta idatziz modu egokian ulertzen eta adierazten jakitea jarduera sozial eta kulturalaren testuinguru desberdinetan.
2. Baliatzea, batetik, hizkuntzari buruzko ezagutzez, eta, bestetik, modu egokian, koherentean eta zuzenean idatzeko eta hitz egiteko, eta ahozko zein idatzizko testuak ulertzeko erabilera linguistikoaren arauari buruzko ezagutzez.
3. Ahozko hizkuntza egoki erabiltzea jarduera sozial eta kulturalen, errespetuzko eta laguntzazko jarrera edukiz, norberaren sentimenduen kontzientzia hartzeko eta norberaren jokamoldea kontrolatzeko.
4. Eskolarekin eta eskola-jarduerarekin loturiko egoeretan, erakunde publiko edo pribatuekiko komunikazioan erabiltzen diren idazki mota desberdinak erabiltzea.

5. Komunikabideak eta informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiltzea informazio eta iritzi desberdinak lortu, interpretatu eta baloratzeko.

6. Hizkuntza eskola-jardueran eraginkortasunez erabiltzea, bai informazioa aurkitu, bildu eta prozesatzeko, bai esparru akademikoak berezkoak dituen testuak idazteko.

7. Irakurketa plazera eta aberastasun pertsonala lortzeko bide gisa erabiltzea, eta tradizio literarioaren obra garrantzitsuetara hurbiltzea, irakurtzeko azturak garatzeko.

8. Gaiaren eta konplexutasunaren ikuspuntutik egokiak diren genero desberdinetako testu literarioak ulertzea, eta hizkuntza literarioaren berriazko konbentzioen ezagutzetan hastea.

9. Espainiako errealitate eleanitza aberastasun kultural gisa baloratzeko.

10. Hizkuntzen erabilera sozial desberdinei buruz gogoeta egitea, balio-juzkuak eta aurreiritzi klasistak edo sexistak dakartzaten estereotipo linguistikoak saihesteko.

11. Ikaskuntzarako abileziak eta trebetasunak barneratzea eta komunikazioari buruzko ezagutzak eta estrategiak beste hizkuntza batzuetara transferitzea.

Lehen zikloa

Edukiak

1. multzoa.–Entzutea eta ulertzea, hitz egitea eta hizketan aritzea.

Etaparen honetan zehar, ikasleek ikasi behar dute testuinguru batzuetan egoki adierazten, edukia eta adierazpenaren forma xedeari eta mintzakideei egokitu. Halaber, ikasi behar dute beste egoki erantzuten, esandakoaren haria eta mintzakideak erabilitako hizkuntza gordez. Halaber, ikasleek ikasi behar dute hizketaldietan parte hartzen, txandak errespetatuz eta aztergaiari buruzko ekarpen muntadunak eginez. Pixkanaka, hizkuntzaren erabilera formalenak sartzen joanen da.

Letra lodiz agertzen diren testuak dira ikasleek produzitzen jakin beharrekoak. Gainerakoak, hartzaile moduan landuko dituzte, batez ere.

–Entzutea eta ulertzea.

▪ Ikasteko ahozko testuak ulertzea, bai xede didaktikoz sortutakoak bai eguneroko erabilerakoak (gelako azalpenak, dokumentalak).

▪ Haurren esperientziatik hurbil dauden egitate eta gertaerei buruzko irratiko eta telebistako ahozko testuak ulertzea eta baloratzeko (filmak, dokumentalak).

▪ Era askotako euskarrietako ikus-entzunezko informazioak ulertzea eta haien arteko erlazioak ezartzea (identifikazioa, sailkapena, konparazioa).

–Hitz egitea eta hizketan aritzea:

▪ Parte hartzea eta laguntzea gelako komunikazio egoeretan (oharrak, jarraibideak, bizipenak eta sentimenduen buruzko hizketaldiak edo narrazioak), argitasunez eta hiztegi, forma linguistiko, intonazio eta ebakera egokiak erabiliz.

▪ Ikasteko ahozko testuak produzitzea, didaktikoak nahiz eguneroko gaiak buruzkoak (ikasleek aurrean azalpen laburrak egitea, ikaskuntzaren edukiei buruzko hizketaldiak eta lanaren antolamenduari buruzko azalpenak).

▪ Ahozko elkarreraginari buruzko arauak baloratzeko eta errespetatzea (hitz egiteko txandak, ahots bolumenaren moderazioa eta erritmo egokia erabiltzea).

▪ Laguntza eta errespetu jarrerak ikaskuntza konpartituko egoeretan.

▪ Hizkuntza ez baztertzalea eta desberdintasunekiko errespetua gordetzen duena erabiltzea.

–Testuak:

▪ Narrazio testuak: ipuinak, gertaeren narrazioa alaitasuna, harridura edo bestelako sentimenduren bat sortzen duen zerbaiten kontatzea.

▪ Filmak eta dokumentalak.

▪ Dramatizazioak eta rol-playing.

▪ Deskribapenak: norberaren edo ahaideren baten deskribapenak, ipuin ezagun bateko pertsonaienak, animalia batenak, gauza batenak, paisaienak...

▪ Jarraibideak: errezetak, jokoak, aginduak

▪ Hizketaldi espontaneoak

–Estrategiak eta trebetasunak:

▪ Arretari eustea gelan aurkezturiko informazioetan, grabazioetan, antzerkian, ikuskizunetan.

▪ Entzundakoari buruzko ideia orokorra eta xehetasun oso garrantzitsuak identifikatzea.

▪ Ipuin bateko gertaeren sekuentzia egitea.

▪ Testuaren ulermen orokorrari buruzko galderei erantzutea.

▪ Kontaera batean fikzioa eta errealitatea bereiztea.

▪ Ahozko diskurtsoa antolatzea ordena logikoari eta kronologikoari jarraituz.

▪ Gelako hizketaldietan aktiboki parte hartzea, txanda errespetatuz eta ahots bolumen eta erritmo egokiak erabiliz.

▪ Entzundakoari buruzko iruzkin egokiak egitea, iritziak eta jarraibideak ematea, sentimenduak eta ikuspuntuak azaltzea, galdetzea...

2. multzoa.–Irakurtzea eta idaztea.

–Idatzizko testuak ulertzea

Irakurtzeko behar diren trebetasunen –testua deskodetzea eta irakurketa funtzionala– barneratzea lehen zikloan landuko da, baldin eta aurreko etaparekin koordinatzen bada. Geroko zikloetan, idatzizko hizkuntzaren ulermena gero eta gehiago menperatzea bideratuko duten ezagutzak eta trebetasunak garatu eta barneratuko dira (informazio berriazko kokatzea, inferentziak, interpretazioa, testu informatiboak eta narratiboak baloratzeko). 3. multzoarekin lotura estua edukiz, oso garrantzitsua da irakurtzeko zaletasuna sustatzea, gozamen eta prestakuntza iturri gisa.

Letra lodiz agertzen diren testuak dira ikasleek produzitzen jakin beharrekoak. Gainerakoak, hartzaile moduan landuko dituzte, batez ere.

–Idatzizko testuak irakurtzea eta ulertzea

▪ Informazio zehatzak ulertzea haurren esperientziatik hurbil dauden eguneroko egoerei buruzko testu propioetan; esate baterako, gonbiteak, zorion-emateak, oharrak eta deiak.

▪ Haurren esperientziatik hurbil dauden egitate eta gertaerei buruzko informazio orokorra ulertzea, komunikabideetatik heldu diren testuetan; albisteetan jarriko da azpimarra berezia.

▪ Informazioak ulertzea ikastera bideratu eta esperientziarekin oso lotuta dauden testuetan, bai xede didaktikoarekin sortutakoetan, bai eguneroko erabiltzen direnetan (liburuxkak, deskribapenak, jarraibideak eta azalpenak).

▪ Ozenki irakurtzea, ebakera, erritmo, eten eta intonazio egokiak erabiliz.

▪ Ikasteko euskarri desberdinetatik heldu diren ezagutzak eta informazioak integratzea (identifikazioa, sailkapena, konparazioa).

▪ Informazioaren eta komunikazioaren teknologien eta liburutegien erabileraren hastapenak, informazioa eta idatzizko lanen ereduak lortzeko.

▪ Idatzizko testuekiko interesa, informazio eta ikaskuntza iturri gisa, eta esperientziak komunikatzeko eta bizikidetasuna arautzeko bitarteko gisa.

–Idatzizko testuak sortzea:

▪ Haurren esperientziatik hurbil dauden eguneroko egoerei buruzko testu propioak sortzea; esate baterako, gonbidapenak, zorion-emateak, ohar edo deiak. Horretarako, genero horietan ohikoak diren ezaugarriak erabiliko dira.

▪ Komunikabideen testu bereizgarriak sortzea (titularrak, argazki-oinak, albiste laburrak...) haurren esperientziatik hurbil dauden gertaerei buruz, eskola esparruan egokiak diren euskarriak erabiliz (horma-irudiak, eskola-egunkariak, aldizkariak...).

▪ Eskolaren esparruarekin lotutako testuak sortzea, informazioa lortzeko, antolatzeko eta komunikatzeko (galdetegiak, laburpen edo eskema gisa erabiltako zerrendak, deskribapenak, oinarritzko azalpenak...).

▪ Asmo literarioko testuak sortzea, adinerako egokiak (biko erri-matua, esloganak, elkarrizketak, ipuinak...).

▪ Idatzizko konbentzioak barneratzea: zehaztasuna, argitasuna, errepikapenak saihestea.

▪ Osagai grafiko eta paratestual errazak erabiltzea ulermena errazteko (ilustrazioak eta tipografia).

▪ Testuak prozesatzeko programa informatikoak erabiltzen hastea.

▪ Idazketarekiko interesa, harremanak izateko, informazioa lortzeko eta ikasteko tresna den aldetik.

▪ Testu idatziak zaintzeko eta behar bezala aurkezteko interesa, eta arau ortografikoekiko interesa.

–Testuak

▪ Narrazio testuak:

- Narrazio errealek edo fantasiakoak, ilustrazioekin.

- Dramatizazioa.

- Postal edo gutun pertsonalak, gonbidapenak.

- Eguneroko bizitzako gertakariak.

▪ Deskribapenak:

- Norberaren edo ahaideren baten deskribapenak, ipuin ezagun bateko pertsonaienak, animalia batenak, gauza batenak, paisaienak...

- Argazki-oina

- Jarraibideak: errezetak, jokoak.
- Estrategiak eta trebetasunak
- Aldez aurretiko ezagutzak aktibatzea.
- Izenburua interpretatzea.
- Zuzentasunez erantzutea testuen hitzez hitzeko ulermenari eta ulermen orokorrari buruzko galderei.
 - Irakurketa adierazgarriaren baliabideak aplikatzea: intonazioa, erritmoa, etenak.
 - Irakurketan aurrera eta atzera egitea, ulermena errazteko.
 - Ohiko erabilera duten testuen esanahi orokorra ulertzea.
 - Testuaren zati garrantzitsuenak ezagutzea: hasiera, korapiloa eta amaiera.
 - Ezagutzen ez diren hitzen esanahia galdetzea.
 - Testuarekin batera doazen irudiak interpretatzea.
 - Eskatutako lan bati erantzuteko testu idatziak lantzea, paragrafoak bereiziko dituen egitura bat erabiliz.
 - Testua antolatzea. Aurkezpena, txukuntasuna eta lekuaren banaketa. Letraren irakurgarritasuna: tamaina, lerrokatzea.

3. multzoa.–Hezkuntza literarioa

Hezkuntza literarioa hizkuntzaren eta komunikazioaren arloan sartzan da. Literatura egitate estatiko eta komunikatibo bat da, egilearen eta hartzaileen artekoa; lagungarria da norberaren kultura identifikatzeko eta beste batzuk ezagutzeko. Ezin da esan hizkuntza literarioa aldaera homogeen bat denik, hizkuntza arruntaz bestelakoa. Funtzionalki desberdina den erabilera bat da, bereizgarri komunikatibo zehatz batzuk dituen. Hizkuntza literarioaren ezagupena testu literarioak ulertuz eta sortuz landuko da. Literatura, horrenbestez, beste bitarteko bat da trebetasun linguistikoak garatzeko.

- Testu literarioen entzunaldia eta irakurketa gidatua, irakurtzeko zaletasuna bultzatzeko.
 - Haurren interesen eta haien giza prestakuntzaren beharren araberako irakurketa gidatua eta autonomia, isilpean eta ozenki, irakurtzeko autonomiari iristeko pixkanaka.
 - Ikasgelako eta ikastetxeko liburutegia erabiltzea, ikus-entzunezko agiriak ere bai, irakurketara hurbiltzeko bitarteko gisa.
 - Zikloari egokitutako olerkiak memorizatzea eta erreztatzea, erritmo, ebakera eta intonazio egokiek.
 - Narrazio testuak eta izaera poetikokoak (asmakizunak, atsotitzak...) birsortzea eta berridaztea, ereduak erabiliz.
 - Egoera eta testu literarioak dramatizatzea.
 - Irakurketa baloratzea, gai eta testuen hautaketarekiko interesa; lehenetsun pertsonalen komunikazioarengatik interesa; testu literarioa norberaren gozamenerako tresna dela antzematea.

–Estrategiak eta trebetasunak

- Entzutea ipuinak, olerkiak, aho-korapiloak, lelotegiak, asmakizunak, abestiak.
- Ahozko testuak memorizatzea eta azaltzea, aldez aurretiko lan bat eginez testuaren ulermenari buruz eta parte hartzeko gustua sustatuz.
- Narratzea, erreztatzea edo interpretatzea ipuinak, asmakizunak, olerkiak, lelotegiak eta aho-korapiloak.
- Adinari egokitutako testuak dramatizatzea, taldean parte hartzeagatik gustua garatuz.

4. multzoa.–Hizkuntzaren ezaguera.

Ikasleek hizkuntza barneratzeko prozesuari jarraipena ematen zaio eta prozesu hori hobetzen da, menperatze hobe eta handiagoa bideratuko duten elkarreraginak eta erabilera egoerak sustatuz. Gainera, ikasleek artean erabilera gogoetatsua sustatu behar da, pixkanaka proposatuz produkzioak behatzeko, analizatzeko eta manipulatzen jarduerak. Horrek bidea eman die ikasleei ezagutza linguistikoak eta oinarriko terminologia garatzeko. Soilik ikasleek komunikatzeko gaitasuna hobetzearen ikuspuntutik justifikatzen da eta esanahia ematen zaio, adin hauetan, gramatikaren inguruko gogoetari; hau da, aintzat hartu behar dira ikasleek ezaugarri kognitibo eta linguistikoak, eta gogoeta komunikazio egoera desberdinekin eta prozesu diskurtsiboekin lotu behar da.

- Egoera sozialek komunikazioaren elkartrukeak baldintzatzen dituen faktore gisa betetzen duten papera aitortzea.
- Komunikazioa testu idatzen bitartez gertatzen den testuinguruak identifikatzea eta idazketak esparru batzuetan daukan garrantzia baloratzea.
- Ikasgelan maiz erabiltzen diren testuak identifikatzea, elementu paratestual eta testuuletatik abiatuta.
- Ahozko eta idatzizko hizkuntzen arteko desberdintasunei erreparatzea.
- Soinuaren eta grafiaren arteko harremanari erreparatzea hizkuntzaren sisteman.
 - Hitza idazketa zatitzeko oinarriko tresna gisa identifikatzea.
 - Ortografia arau errazenez ezagutzea.

- Osagai linguistikoak ordeztzea, txertatzea, kentzea, ordenaz aldatzea eta zatitzea, esakuneen funtzionamendua ikusteko eta baliabide berriak barneratzeko.

- Produktzio eta interpretazio jardueretan, ondoko terminoak identifikatzen eta erabiltzen hastea: landutako testuen izenak; esakunea, hitza eta silaba; izena, izen arrunta eta izen berezia; generoa eta numeroa.

–Estrategiak eta trebetasunak

- Ahozko eta idatzizko produktzioetan hiztegia zabaltzea, eremu semantikoak, hitzen familiak, maiz erabiltzen diren sinonimoak eta antonimoak erabiliz.
 - Komunikazioa lortzea erregistro egokia erabiliz eta adierazpide arruntgetara jo gabe.
 - Testuen produktzioaren esanahi orokorra.
 - Testua paragrafo desberdinetan banatzea.
 - Ondoz ondoko denbora adierazteko testu markagailuak eta lokailuak.
 - Aditz denborak bereiztea: orainaldia, lehenaldia eta geroaldia.
 - Testu zatiak manipulatu eta eraldatzea.
 - Alfabetoa, alfabeto hurrenkera erabiltzen hastea.
 - Hiztegia erabiltzeko hastapenak.

5. multzoa.–Hizkuntzaren ikaskuntzari buruzko gogoeta.

Ikasleek lortu behar dute ikasteko eta lan egiteko estilo pertsonal eta eraginkor bat garatzea, gauzak ulertzeko eta adierazteko daukaten estrategiak etengabe hobetzera bideratuko dituen; xedea da ikasleek gero eta modu kontzienteagoan jakitea nola eta noiz ikasten duten eta lan egiten duten gehiago eta hobeki. Argi dago lan egiteko eta ikasteko moduari buruzko gogoeta, eztabaida eta adibideak eta abar gainerako eduki multzoetan aipaturiko lan eta jarduerekin lotura estua gordez garatu behar direla.

- Eskolako lan pertsonalak eta taldeko lanak eta eginbeharrak eraginkortasunez egitea.
- Hizkuntzari eta hizkuntzei, ikaskuntzari berari eta lanaren antolamenduari buruz gogoeta egitea.
- Hiztegia, hizkuntzaren formak eta egiturak, testugintza eta abar ikasteko, trebetasun eta prozedura batzuk erabiltzea; besteak beste, ereduak behatzea, konparaketa, berrantolaketa, adibideak ematea, orokortzea.

–Estrategiak eta trebetasunak

- Testuekin batera datozen irudiez baliatzea informazioa lortzeko.
- Lanak garbitasunez eta ordenaz egitea.
- Erabiltzen diren tresnak eta materialak ordenatzea eta zaintzea.
- Lanak arazoizko denbora batean bukatzen saiatzea.
- Teknologia berriak gero eta gehiago erabiltzea.
- Gehiago eta hobeki ikasteko interesa.

Ebaluazio irizpideak

Ebaluazio irizpideek adierazten dute ziklo bakoitzerako ezarritako oinarriko helburu orokorrak zein diren.

Irizpide horietako bakoitzak eskatzen du kasuan kasuko helburua lortzeko behar diren trebetasun eta estrategia batzuk barneratzea.

1. Ohiko erabilera duten ahozko testuen esanahi orokorra ulertzea, informazio garrantzitsuen identifikatuz.

Irizpide honek erreferentzia egiten dio eguneroko bizitzan ahozko testuak (bereiziki ipuina) ulertzeko gaitasunari, bai ikasgelan bai ingurune hurbilenean. Lehen ziklo honetan, informazio orokorrak edo oso zehatzak lortzea bilatzen da, ikasleek eskatutako lanak egin ahal izan dituzten eta ikasgelako bizitzan parte har dezaten.

Irizpide honek ebaluatu nahi du, halaber, ea ikasleek nolabaiteko gaitasuna garatu ote duten oinarriko gogoeta bat egiteko testuak ulertzeko mekanismoei buruz eta mezu desberdinak gertatzen direneko moduei buruz.

2. Parte hartzea ikasgelako komunikazio egoeretan, elkartrukearen arauak errespetatuz: hitz egiteko txanda errespetatzea, entzutea, mintzakideari begiratzea, gaiari eustea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da bai ikasgelan gertatzen diren ahozko elkartrukeko egoera desberdinetan aktiboki esku hartzeko gaitasuna, bai haietan parte hartzeko jarrera ere. Ohartarazi behar da gaitasun horiek lotura estua dutela komunikazio egoerak behatzeko gaitasunarekin –xedea, parte-hartzaileak, elkartrukea gertatzen den lekua...–, eta haien ezaugarriak, oraindik intuitiboki bada ere, zehaztu eta egoki jarduteko gaitasunarekin.

3. Gauzak ahoz adierazten jakitea, egitateak, bizipenak edo ideiak modu antolatuan aurkezten dituzten testuen bitartez.

Irizpide honek ebaluatu nahi du ikasleek gauzak argitasunez eta zehaztasunez adierazteko duen gaitasuna, betiere komunikazio generoaren eta egoeraren arabera, hiztegi, formula linguistiko, intonazio eta ebakera egokiak erabiliz.

Baloratu behar da, baita ere, egitateak, bizipenak edo ideiak ahoz komunikatzeko gaitasuna, hizkuntzaren laguntzarekin norberaren jokatibidea kontrolatzeko bide gisa.

4. Testuak irakurtzerakoan informazio zehatza aurkitzea eta inferentzia zuzenak egitea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleek testuetan berariaz adierazitako informazio edo ideia garrantzitsuak detektatzeko eta ulertzeko gaitasuna duten –informazio puntualak abisuetan, oharretan, gonbidapenetan eta eskola testuetan– eta gauza ote diren azaleko esanahiaz haratago joateko eta testuan oinarrituriko inferentziak ateratzeko.

Narrazio testu literarioetan, gaitasun horrek berarekin dakar istorio bat eraikitzea bideratzen duten egitate nagusiak identifikatzea, pertsonaia nagusiak identifikatzea edo istorioaren testuinguruarekin loturiko alderdi erraz batzuk inferitzea (denbora, lekua...).

Halaber, ideiak detektatzeko hertsiki testualak ez diren alderdi batzuk (irudiak, testuaren banaketa edo tipografia) erabiltzeko trebetasunaren garapena ebaluatu behar da.

5. Haurren esperientziatik hurbil dauden testu idatzietan bildutako informazioa eta norberaren bizipenak eta ideiak erlazioztatzea adibide zehatzekin, eta ahoz irakurtzerakoan ulertzen dela agertzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleek gaitasuna ote duten beren bizipenak eta ezagutzak testu idatzietan agertzen den informazio berriarekin erlazioztatzeko, eta gaitasuna ote duten eskolan erabili ohi diren testuetatik heldu den informazioa erlazioztatzeko, hura identifikatuz, konparatuz eta sailkatuz.

Baloratuko da, halaber, ezagutzen dituzten testuak ahoz irakurtzerakoan ulertzen ote dituzten, alde zuzenetik isilik irakurri ondoren, funtsean deskodetzeari, etenei eta intonazioari erreparatuz. Kontuan hartuko da, azkenik, irakurtzeko ekimena hartzen ote duten eta hori eginez gozaten ote duten.

6. Haurren esperientziarekin loturiko testuak idaztea eta berri-daztea, eredu argiekin jarraituz, testuen plangintza eta berri-kuspina erabiliz, eta arau gramatikal eta ortografiko errazenenak eta alderdi formalak zainduz.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleek idatzizko kodea barneratu duten. Ikasleek gai izan behar dute ikasgelako pertsonen arteko harremanek berezkoak dituzten testuak idatzeko –deiak, zorian-emateak, oharrak–, eta gai izan behar dute, halaber, informazioaren elkartruke idatzia gertatzen deneko eskola jardueretan parte hartzeko –eskolako albisteak argitaratzea...– eta idazketa ikasteko eta ezagutzak antolatzeke zereginean erabiltzeko. Halaber, literaturara hurbiltzea baloratuko da, jolas linguistikoak eginez edo ipuina edo olerkia bezalako generoak imitatuz.

Halaber, plangintzaren arabera eginiko idazkiak lantzeko prozesua ebaluatuko da –ereduak eta bestelako jarraibideak erabiliko dira– eta idazkiaren eraginkortasunarekin loturiko alderdien berri-kuspina –nahi den xedea lortzea–, ziklo honetarako eskatzen den koherentzia eta zuzentasun gramatikal eta ortografikoarekin (oinarrizko arau ortografikoak erabiltzea du ardatz): hitzak zatitzea, koma erabiltzea zerrendatzeetan; puntua eta galdera ikurra erabiltzea.

7. Ahozko tradizioeko testu literarioak ezagutzea eta haur literaturakoak, ziklorako egokiak, bai eta narrazioaren eta olerkiaren alderdi formal erraz batzuk, testu horien irakurketan eta idazketan laguntzeko.

Irizpide honek ebaluatu nahi du entzuteko aztura garatzeko gaitasuna eta zikloak berezko dituen testu literarioez gozatzeko ohitura, bereziki narrazio testuekin eta olerkiekin (abestiak, erretratuak, asmakizunak, aho-korapiloak...), eta horien zentzua ulertzeko gaitasuna, konbentzio berriak batzuk interpretatzeari esker; esate baterako egitura narratibo soila eta errima. Halaber, ebaluatu behar da testu literarioak aintzat hartzea eta harekiko jarrera positiboak izatea, bai eta irakurketa eguneroko bizitzan txertatzea ere. Baloratuko da olerkiak eta testu errazek erritmo, ebakera eta intonazio egokiarekin dramatizatzeke, bir-sortzeke, memorizatzeke eta errezitatzeke lanetan parte hartzea.

8. Hitzetan, esakuneetan eta testuetan, ulermena eta ahozko eta idatzizko adierazpena hobetzeko egiten diren segmentazioetan, ordena-aldaketetan, kenketetan eta txertaketetan gertatzen diren aldaketa batzuk modu gidatuan identifikatzea.

Helburua da ebaluatzea ordena-aldaketek, segmentazioek, kenketek eta txertaketek esakuneetan eta testuetan sortzen dituzten eraginak behatzeko eta ezagutzeko gaitasuna, halako moduan non identifikatuko diren bai idazketan eta ahozko adierazpenean gertatzen diren arazoak, bai ulertzeko zailtasun batzuen jatorria; azken batean, gogoeta hori jardura horiek hobetzeko erabiltzea bilatu nahi da.

9. Gramatikaren eta linguistikaren oinarritzko terminologia ulertzea eta erabiltzea, testuen produkzioarekin eta ulertzearekin loturiko jardueretan.

Irizpide honekin konprobatu nahi da ikasleak gauza ote diren oinarritzko termino gramatikalak eta linguistikoak erabiltzeko (testuen izendapenak, esakunea, hitza eta silaba; izen arrunta eta izen berezia; sin-

gularra eta plurala; maskulinoa eta femeninoa), ikasgelan egiten diren jardueretan. Erabilpen horrek suposatzen du halako elaborazio maila bat dagoela terminoek aipatzen dituzten kontzeptuetan.

Halaber, baloratuko da bat-bateko erabileran ekimena izatea eta termino horiek erabiltzeko interesa.

10. Ikasten ikasteko estrategia batzuk erabiltzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasteko prozesua errazten duten oinarritzko estrategien eta ikusizko baliabideen erabilpena, ikasleek laguntza eta argibideak eskatzea, hiztegiak erabiltzea eta egiten dituzten aurrerapenak baloratzea –oso oinarritzkoak badira ere–. Halaber, baloratuko da ikasteko prozesuetan nolabaiteko autonomia lortzea.

Bigarren zikloa

Edukiak

1. multzoa.–Entzutea eta ulertzea, hitz egitea eta hizketan aritzea.

Eta honetan zehar, ikasleek ikasi behar dute testuinguru batzuetan egoki adierazten, edukia eta adierazpenaren forma xedeari eta mintzakideei egokituz. Halaber, ikasi behar dute besteei egoki erantzuten, esandakoaren haria eta mintzakideak erabiltzeko hizkuntza gordez. Halaber, ikasleek ikasi behar dute hizketaldietan parte hartzen, txandak errespetatuz eta aztergaiari buruzko ekarpen muntadunak eginez. Pixkanaka, hizkuntzaren erabilera formalenak sartzen joanen da.

Letra lodiz agertzen diren testuak dira ikasleek produzitzen jakin beharrekoak. Gainerakoak, hartzaile moduan landuko dituzte, batez ere.

▪ Entzutea eta ulertzea

▪ Ahozko testuak ulertzea ikasteko eta informatzeko, bai xede didaktikoa dutenak bai egunero erabiltzen diren testu ez-formalak (berdinen arteko eta lan taldeko hizketaldiak), etai formalizazio maila handiagokoak (gelako azalpenak).

▪ Irratitik, telebistatik edo Internetetik heldu diren ahozko testuak ulertu eta baloratzea, garrantzi berezia emanez albisteari, ikasleak egitate eta gertaera garrantzitsuei buruzko informazio orokorra jasotzeko.

▪ Ikus-entzunezko dokumentuak erabiltzea informazio muntadunak hautatu eta erlazioztatzeke (identifikatzea, sailkatzea, konparatzea).

▪ Gizarteko komunikabideak baloratzea egitate eta gertaera muntadunei buruzko informazio orokorrak jasotzeko tresna gisa.

–Hitz egitea eta hizketan aritzea

▪ Parte hartzea eta laguntzea ohiko komunikazio egoeretan (informazioak, bizikidetasuna arautzen duten hizketaldiak, eztabaidak edo jarraibideak), komunikazio egoerari egokituz eta baliabide linguistiko egokiak erabiliz (elementu lexikoak, gramatikalak, fonologikoak...).

▪ Ikasteko ahozko testuak sortzea, bai xede didaktikoa dutenak bai egunero erabiltzen direnak, ez-formalak (berdinen arteko eta lan taldeko hizketaldiak), eta formalizazio maila handiagokoak (gelako azalpenak).

▪ Ahozko elkarreaginari buruzko arauak baloratzea eta errespetatzea (hitz egiteko txandak, elkartrukean paper desberdinak hartzea, ahots bolumen, jarrera eta keinu egokiak).

▪ Laguntza eta errespetu jarrerak ikaskuntza konpartituko egoeretan.

▪ Hizkuntza ez baztertzaila eta desberdintasunekiko errespetua gordetzen duena erabiltzea.

–Testuak:

▪ Narrazio testuak: egitate erreal edo fantasiakoen narrazioa alai-tasuna, tristezia, harridura edo antzeko sentimendua adierazten duten kontaerak.

▪ Dramatizazioak eta rol-playing. Elkarriketak.

▪ Deskribapenak: pertsonen, animalien, gauzen, lekuen, asmakizunen deskribapenak.

▪ Jarraibideak: jolas bat sortzeko jarraibideak, arauak, errezetak...

▪ Azalpen testuak: aurkezpenak, elkarriketak, albisteak, pertsonaia ezagun baten biografia, animalia baten bizitzari buruz ikasitakoa azaltzea... lehendik emandako fitxa bateko datuetatik abiatuz.

–Estrategiak eta trebetasunak

▪ Arretari eustea gelan aurkezturiko informazioetan.

▪ Aurkitzea Igorlearen asmoa eta hura diskurtsoan nola agertzen den.

▪ Informazioa hautatzea: identifikatzea entzundakoaren esanahi orokorra (gaia, gakoak), bigarren mailako ideiak.

▪ Ahozko azalpen formalak egiteko estrategia egokiak erabiltzea, diskurtsoari buruzko alde zuzeneko plangintza eginez.

▪ Testuaren ulermen orokorrari, interpretatiboari eta kritikari buruzko galderei erantzutea.

▪ Berriak xede batzuekin erabiltzeko ezaugarri linguistikoak identifikatzea: hezteak, entreteneak.

▪ Entzundakoa baloratzea: forma, edukia.

▪ Ahozko diskurtsoa antolatzea, sarrera eta amaiera argiak jarritz, ordena logikoari eta kronologikoari jarraituz.

▪ Gelako hizketaldietan aktiboki parte hartzea, txanda errespetatuz diskurtsuaren inizatibari eusteko, erantzunen plangintza eginez, argitasunak eskatuz elkar ulertzen laguntzeko eta ideiak garatzen lagunduz.

2. multzoa.–Irakurtzea eta idaztea.

2.1. Idatzizko testuak ulertzea

Irakurtzeko behar diren trebetasunen –testua deskodetzea eta irakurtzea funtzionala– barneratzea lehen zikloan landuko da, baldin eta aurreko etaparekin koordinatzen bada. Geroko zikloetan, idatzizko hizkuntzaren ulermena gero eta gehiago menperatzea bideratuko duten ezagutzak eta trebetasunak garatu eta barneratuko dira (informazio berariazkoa kokatzea, inferentziak, interpretazioa, testu informatiboak eta narratiboak baloratzea). 3. multzoarekin lotura estua edukiz, oso garrantzitsua da irakurtzeko zaletasuna sustatzea, gozamen eta prestakuntza iturri gisa.

Letra lodiz agertzen diren testuak dira ikasleek produzitzen jakin beharrekoak. Gainerakoak, hartzaile moduan landuko dituzte, batez ere.

–Idatzizko testuak irakurtzea eta ulertzea

▪ Gizarte harremanetako eguneroko egoeretan ohikoak diren testuen informazio muntaduna ulertzea; esate baterako, eskolako gutunak, gelako arauak edo jolasetarako arauak.

▪ Informazio orokorra ulertzea komunikabideetatik heldu diren testuetan (haurrentzako web orriak barne), azpimarra berezia eginez albisteetan eta zuzendariarentzako gutunetan, izenburuetan, sarrera laburretan, portadetan nabarmendutako informazioak aurkituz.

▪ Informazio muntadunak ulertzea ikastera eta informazioa hartzea bideratutako testuetan, bai xede didaktikoarekin sortutakoetan, bai eguneroko erabiltzen direnetan (liburuxkak, deskribapenak, jarraibideak eta azalpenak).

▪ Ozenki irakurtzea arintasunez, ebakera, erritmo, eten eta intonazio egokiak erabiliz.

▪ Ikasteko eta informazioa alderatzeko euskarri desberdinetatik heldu diren ezagutzak eta informazioak integratzea (identifikazioa, sailkapena, konparazioa, interpretazioa).

▪ Informazioaren eta komunikazioaren teknologiak eta liburutegiak gidatuta erabiltzea, informazioa eta idatzizko lanen ereduak lortzeko.

▪ Idatzizko testuekiko interesa, informazioa eta ikaskuntza iturri gisa, eta esperientziak komunikatzeko eta bizikidetasuna arautzeko bitarteko gisa.

–Idatzizko testuak sortzea:

▪ Gizarte harremanetako eguneroko egoeretan berezkoak diren testuak sortzea (eskolako gutunak, bizikidetasun arauak, deiak, eskabi-deiak...) genero horietako berezko ezaugarrien arabera.

▪ Garrantzizkotzat jotzen diren gertaerei buruz komunikabideek erabili ohi dituzten informazioa eta iritzi testuak sortzea, azpimarra berezia eginez albistean eta zuzendariarentzako gutunetan, egoera simulatuetan nahiz errealetan.

▪ Esparru akademikoarekin lotutako testuak sortzea, informazioa lortzeko, antolatzeko eta komunikatzeko (galdetegiak, laburpenak, txosten errazak, deskribapenak, azalpenak...).

▪ Asmo literarioko testuak sortzea, adinerako egokiak (olerkiak, el-karrizketak, ipuinak...), hizkuntzaren adierazpen aukerak arakatzu, horretarako ereduak testuak behatuz eta analizatuz (irakasleak narratibiko istorioak edo ipuinak) eta irudimena eta sormena pizten dituzten baliabide eta jolasez baliatuz.

▪ Osagai grafiko eta paratestualak erabiltzea, gero eta zailtasun handiagoak, ulermena errazteko (ilustrazioak, grafikoak eta tipografia).

▪ Testuak prozesatzeko programa informatikoen erabilera gidatua.

▪ Idazketa baloratzea harreman sozialetarako tresna gisa eta informazioa eta ezagutzak lortu eta birlantzeko tresna gisa.

▪ Testu idatziak zaintzeko eta behar bezala aurkezteko interesa, eta arau ortografikoak errespetatzea.

▪ Hizkuntza ez baztertzaila eta desberdintasunekiko errespetua gordetzen duena erabiltzea.

–Testuak:

▪ Narrazio testuak:

- Narrazio errealak edo fantasiakoak (mitoak, kondairak, fabulak). Komikiak.

- Txisteak.

- Dramatizazioa.

- Beldurra, alaitasuna, tristezia, harridura edo bestelako sentimenduak sortzen dituzten egitate, gertaera eta gorabehera pertsonalak narratzea

- Postal edo gutun pertsonalak... egunerokoa.

▪ Deskribapenak:

- Norberaren edo ahaide baten deskribapenak, animalia batenak, eszena batzuenak, paisaiena eta gauzena, haien ezaugarriak adieraziz.

- Asmakizunak, gurutzegramak.

▪ Jarraibideak:

- Sukaldeko errejeta bat idaztea, osagaiak eta jarraitu beharreko pausoak barne

jolas bat azaltzea, behar diren materialak adieraziz; objektu bat egiteko bete beharreko arauak...

▪ Azalpen testuak:

- Egitateak, fenomenoak...

- Beste irakasgai batzuetako edukiak azaltzea.

- Albisteak.

- Biografia

▪ Testu etendunak:

- Iragarkiak, grafikoak, mapak, horma-irudiak

–Estrategiak eta trebetasunak

▪ Aldez aurretiko ezagutzak aktibatzea.

▪ Idazkiaren xedea identifikatzea.

▪ Izenburua interpretatzea.

▪ Zuzentasunez erantzutea testuen hitzez hitzeko ulermenari eta ulermen orokor eta kritikoari buruzko galderei.

▪ Irakurtzea adierazgarriaren baliabideak aplikatzea: intonazioa, erritmoa, etenak.

▪ Irakurtzan aurrera eta atzera egitea, ulermena errazteko.

▪ Ideia orokorra hartzea, ideia nagusiak eta bigarren mailakoak ezagutzuz.

▪ Testuaren egiturari eta kohesio mekanismo batzuei antzematea: denborazko markagailu eta lokailuak, puntuaketa...

▪ Ezagutzen ez diren hitzen esanahia bilatzea.

▪ Testuarekin batera doazen irudiak, tipografia eta formatua interpretatzea.

▪ Azpimarratzeko teknikak erabiltzea ideia nagusien ulermena errazteko.

▪ Eskemak egitea edukiak ikasteko bitarteko gisa.

▪ Idatzizko testuak lantzea aurretiko plangintza batekin, gidoi bat diseinatuz; idatzizko testuaren idazketa eta berrikuspina egitea egokitasunari, koherentziari, kohesioari, zuzentasunari eta mailaren arabera komunikazio baliabide egokien aberastasunari erreparatuz.

▪ Testua antolatzea. Aurkezpena, txukuntasuna eta lekuaren banaketa. Letraren irakurgarritasuna: tamaina, lerrotzea. Irudiak, tipografia, formatua.

▪ Erreferentziako testuak erabiltzea (hiztegiak, entziklopediak, testu liburuak, aldizkariak, dokumentalak, CD-ROMak, Internet).

3. multzoa.–Hezkuntza literarioa

Hezkuntza literarioa hizkuntzaren eta komunikazioaren arloan sartzen da. Literatura egitate estatiko eta komunikatibo bat da, egilearen eta hartzaileen artekoa; lagungarria da norberaren kultura identifikatzeko eta beste batzuk ezagutzeko. Ezin da esan hizkuntza literarioa aldaera homogeen bat denik, hizkuntza arruntaz bestelakoa. Funtzionalki desberdina den erabilera bat da, bereizgarri komunikatibo zehatz batzuk dituena. Hizkuntza literarioaren ezagupena testu literarioak ulertuz eta sortuz landuko da. Literatura, horrenbestez, beste bitarteko bat da trebetasun linguistikoak garatzeko.

▪ Adinerako eta norberaren interesetarako egokiak diren obrak pertsonalki irakurtzea, isilik eta ozenki.

▪ Ahozko tradizioko narrazio testuen eta olerkien, haur literaturaren, obra klasikoaren egokitzapenen eta egungo literaturaren irakurtzea gidatua, euskarri desberdinekin.

▪ Irakurtzeko autonomia, gaiak eta testuak hautatzeko gaitasuna garatzea eta norberak gustukoaren duenaren adierazpena garatzea.

▪ Ikastetxeko liburutegiaren funtzionamendua ezagutzeko eta jardura literarioetan parte hartzea.

▪ Zikloari egokitutako olerkiak memorizatzea eta erreztatzea, erritmo, ebakera eta intonazio egokiekin.

▪ Olerkiak eta kontakizunak birsortu eta osatzea, sentimenduak, emozioak, aldarreak edo gogoetak komunikatzeko, eredu batzuen ezaugarriak ezagutzuz.

▪ Egoera eta testu literarioak dramatizatzea.

▪ Testu literarioa komunikazio tresna gisa, beste mundu, denbora eta kultura batzuk ezagutzeko iturri gisa eta norberaren gozamenerako baliabide gisa baloratzea eta aintzat hartzea.

–Estrategiak eta trebetasunak

▪ Ipuinak edo narrazio laburrak kontatzea, denboraren eta espazioaren koherentziari eutsiz eta haien egiturari ere eutsiz; betiere, intonazioa, etenak, ahotsaren modulazioa eta abar errespetatu beharko dira.

▪ Egile ezagunen (klasikoak nahiz garaikideak) olerkiak errezitatez, intereseko gaiet buruzkoak eta norberaren gustuen araberrak.

▪ Adinari arabera egokitutako testuen eta produkzio propioen dramatizazioa. Adierazpen linguistikorako eta ez-linguistikorako norberak dauzkan aukerak erabiltzea (gorputza, mugimendua, ahotsa), antzerki emanaldietan.

4. multzoa.–Hizkuntzaren ezaguera.

Ikasleek hizkuntza barneratzeko prozesuari jarraipena ematen zaio eta prozesu hori hobetzen da, menperatze hobe eta handiagoa bideratuko duten elkarreraginak eta erabilera egoerak sustatuz. Gainera, ikasleen artean erabilera gogoetatsua sustatu behar da, pixkanaka proposatuz produkzioak behatzeko, analizatzeko eta manipulatzeko jarduerak. Horrek bidea eman die ikasleei ezagutza linguistikoko eta oinarriko terminologia garatzeko. Soilik ikasleen komunikatzeko gaitasuna hobetzearen ikuspuntutik justifikatzen da eta esanahia ematen zaio, adin hauetan, gramatikaren inguruko gogoetari; hau da, aintzat hartu behar dira ikasleen ezaugarri kognitibo eta linguistikokoak, eta gogoeta komunikazio egoera desberdinekin eta prozesu diskurtsiboekin lotu behar da.

▪ Komunikazioaren testuinguruaren osagaiak ezagutzea, komunikazioaren elkartrukeko ahoko edo idatzizko formen hautapenean eragina duten faktore gisa.

▪ Ulertzeko eta osatzeko errazak diren narrazioen, jarraibideen, deskribapenen eta azalpen errazen egiturak identifikatzea.

▪ Ahozko eta idatzizko hizkuntzen arteko desberdintasun garrantzitsuenen erreparatzea.

▪ Arau ortografikoak ezagutzea, gizartean duten balioa eta idazkietan haiek betetzeko betebeharra aintzat hartuz.

▪ Testuaren kohesio elementuak behar bezala identifikatzea: puntuazio-markak, testu markagailu eta lokailuak, hitzak silabatan zatitzea.

▪ Fonema-grafia elkarteak identifikatu eta ezagutzea, letra mota edozein dela ere (letra larriak, xeheak, etzanak...).

▪ Gizarteko eta eskolako testuinguruan dagoen aniztasun linguistikoaren kontzientzia positiboa: eskolako hizkuntzak.

▪ Esakunen konparaketa eta eraldaketa, elementuak txertatuz, kenduz, ordena aldatuz, zatituz, berrosatuz, horrela emaitzen gramatikaltasuna ebazteko eta kontzeptu linguistikokoak eta metahizkuntzarenak garatzen laguntzeko.

▪ Ondoko terminologiari buruzko gogoeta, erabilera eta intuiziozko definizioa produkzio eta interpretazio jardueretan: landutako testuen izenak; esakunea, hitza eta silaba; generoa eta numeroa; determinatzaileak; aditzaren denbora (orainaldia, lehenaldia, geroaldia).

▪ Hitzen arteko erlazioak formarengatik (deklinazioa, hitz-elkarketa eta hitz-eratorpena) eta esanahiarengatik (sinonimoak eta antonimoak) ezagutzea, testuak ulertzeko eta osatzeko.

▪ Oinarriko egitura sintaktikoen konparaketa, haien balioak eta semantikoa edo esanahian egon daitezkeen aldatzeak behatzeko.

▪ Esaldiak txertatzea eta koordinatzea, idatzizko testuen osiera hobetzeko tresna gisa.

▪ Esaldien arteko lotura desberdinen erabilera-aukerak arakatzea eta haiei buruz gogoeta egitea (gehikuntza, kausa, aurkakotasuna, kontraesana...) testuen osaketari dagokionez.

▪ Esaldi motak ezagutzea: adieraztekoa, galderazkoa eta erreguzkoa.

▪ Esaldiaren funtsezko osagaiak identifikatzea, subjektuak eta predikatua, eta subjektuaren paper semantiko batzuk (egilea, jasailea...).

–Estrategiak eta trebetasunak

▪ Hiztegia handitzea eremu semantikoak, hitzen familiak, sinonimoak, antonimoak eta eratorpena eta elkarketa erabiliz.

▪ Komunikazioa lortzea erregistro egokia erabiliz eta adierazpide arruntgetara jo gabe.

▪ Zentzu orokorra gai jakin bati buruzko testuen produkzioan.

▪ Eskatutako testu motaren egitura tipikoa errespetatzea.

▪ Testuaren antolaketa, paragrafo-ideia banaketaren arabera.

▪ Paragrafo hasieretan, ondoz ondoko denbora adierazteko testu markagailu eta lokailuak erabiltzea, edo diskurtsoaren antolatzailerak.

▪ Aditz denborak egoki erabiltzea.

▪ Alfabetoa, alfabeto hurrenkera, hiztegia erabiltzen hasteko oinarri gisa.

▪ Hiztegien erabilera: polisemia.

5. multzoa.–Hizkuntzaren ikaskuntzari buruzko gogoeta.

Ikasleek lortu behar dute ikasteko eta lan egiteko estilo pertsonal eta eraginkor bat garatzea, gauzak ulertzeko eta adierazteko dauzkaten estrategiak etengabe hobetzera bideratuko dituena; xedea da ikasleek gero eta modu kontzienteagoan jakitea nola eta noiz ikasten duten eta lan egiten duten gehiago eta hobeki. Argi dago lan egiteko eta ikasteko moduari buruzko gogoeta, eztabaida eta adibideak eta abar gainerako eduki multzoetan aipaturiko lan eta jarduerekin lotura estua gordez garatu behar direla.

▪ Ezagutzen dituen hizkuntzetan erabiltzen dituen estrategiak identifikatu eta konparatzea.

▪ Hiztegia, hizkuntzaren formak eta egiturak, testugintza eta abar ikasteko, trebetasun eta prozedura batzuk erabiltzea; besteak beste, ereduak behatzea, konparaketa, berrantolaketa, adibideak ematea, orokortzea.

▪ Gogoeta egitea hizkuntzari eta hizkuntzei buruz, ikaskuntzari berari buruz eta lanaren antolamenduari buruz, eta akatsak eta zuzenketak onartzea ikaskuntza prozesuaren atal gisa.

▪ Baloratzea hizkuntzak gauzak egiteko, antolatzeke eta ikasteko tresna bat direla.

–Estrategiak eta trebetasunak

▪ Testuekin batera datozen irudiez baliatzea informazioa lortzeko.

▪ Jardueren jarraibideak adi irakurtzea, eta bereziki erreparatzea ariketen hasieran egon ohi den adibideari.

▪ Koadernoan ordenatua eta txukun edukitzea.

▪ Informazioaren eta komunikazioaren teknologiak gero eta gehiago erabiltzea, bereziki testu prozesadoreak.

▪ Ordenagailua erabiltzeko oinarriko trebetasunak menperatzea.

▪ Autoebaluazioa egiten hastea eta norberaren ikaskuntzaren kontzientzia hartzea.

▪ Lanak ebazteko laguntza ematea eta besteren laguntza onartzea. Ikasleekin parte hartzea eta haiekin elkarreraginean lan egitea.

▪ Bikoteka eta taldeka lan egitea, ezagutzen ekarpena eginez eta besteekin lankidetzan arituz.

Ebaluazio irizpideak

Ebaluazio irizpideek adierazten dute ziklo bakoitzerako ezarritako oinarriko helburu orokorrak zein diren

Irizpide horietako bakoitzak eskatzen du kasuan kasuko helburua lortzeko behar diren trebetasun eta estrategia batzuk barneratzea.

1. Ohiko erabilera duten ahoko testuen esanahia ulertzea, ideia nagusiak eta bigarren mailakoak identifikatuz.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleek nolako gaitasuna duten informazio garrantzitsua lortzeko, hautatzeko eta erlazionatzeko; betiere, ikasgelako ohiko egoeretan sortzen den informazioa izanen da, hain zuzen ere besteekiko harremanetan eta ikasteko garaian sortzen direnak, eta, halaber, gizarteko ingurunean (familia, irratia, telebista...) sortutako informazioa.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da, orobat, ea ikasleek nolabaiteko gaitasuna garatu ote duten testuak ulertzeko mekanismoei buruz eta erabilitako prozeduren gainean gogoeta egiteak ikasten ikasteko duen balioari buruz.

2. Parte hartzea ikasgelako komunikazio egoeretan, elkartrukearen arauak errespetatuz: hitz egiteko txanda errespetatzea, entzutea, gauzak argitasunez adieraztea, intonazio egokia erabiltzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da bai ikasgelan gertatzen diren ahoko elkartrukeko egoera desberdinetan aktiboki esku hartzeko gaitasuna, bai haietan parte hartzeko jarrera ere. Ohartarazi behar da gaitasun horiek lotura estua dutela komunikazio egoerak behatzeko gaitasunarekin –xedea, parte-hartzaile kopurua, elkartrukea gertatzen den lekua...–, eta haien ezaugarriak, gero eta era kontzienteago batean, zehazteko eta testuinguru bakoitzean egoki jarduteko gaitasunarekin.

3. Gauzak ahoz adierazten jakitea, ideiak, egitateak eta bizipenak modu erraz eta koherentean aurkezten dituzten testuen bitartez.

Irizpide honekin ebaluatu behar du ikasleak modu koherentean adierazteko duen gaitasuna egoera desberdinetan, eta lehen hizkuntza ikasteko eta jokabidea erregulatzeke tresna gisa erabiltzeko duen gaitasuna. Begiratu da ea ikaslea gauza den ezagutzak eta iritziak komunikatzeko, hiztegi, formula linguistikoko, intonazio eta ebakera egokiak erabiliz.

Helburua da baloratzea era ikasleak gauza diren ahoz komunikatzeko ikasgelako bitzarekin loturiko egitateak eta ezagutzak eta, bestetik, gainerakoekin harreman harmoniatuak edukitzeke gaitasuna duten, horren barne dela hizketaldi bati hasiera emateko eta hari eusteko trebetasuna.

4. Testuak irakurtzerakoan informazio esplizitua kokatu eta berreskuratzea eta inferentzia zuzenak egitea.

Irizpide honekin baloratu nahi da ea ikasleak gauza diren testuetan zehaztutako informazioa edo ideiak detektatzeko eta ulertzeko –eskola esparruko gutunak, ikasgelako arauak, joko arauak, albisteak, zuzendariarentzako gutunak, eskolako testuak– eta gauza diren azaleko esanahiaz haratago joateko eta testuan oinarrituriko inferentzia zuzenak egiteko: aurreikus daitezkeen gertakariak, testuen xedea deduzitzea edo testuan eginiko orokortze batzuk identifikatzea.

Testu literarioetan, olerki batzuen ideia nagusiak identifikatzen ote diren ebaluatu behar da –berariaz adierazita daudenean–, eta ikasleek gaitasuna ote duten ipuin batean gatazka ezagutzeko, eta trebetasuna ote duten istorioetako pertsonaien arteko harremanak ulertzeko –modu

▪ Azalpen testuak: azalpenak, definizioak, hitzaldia, elkarriketak, inkestak, albisteak, artikulak, erreportajeak, biografia, animaliei edo landareei buruz ikasitako azaltzea... lehendik emandako fitxa batzuetako datuetatik abiatuz, konparazioa edo bestelako eskemak erabiliz.

▪ Argudiozko testuak iritziak, eztabaidak, mahai inguruak.

–Estrategiak eta trebetasunak

▪ Arretari eustea gelan aurkezturiko informazioetan.

▪ Proposatutako lanaren xedea ulertzea.

▪ Entzundakoaren edukia laburbiltzea: solasaldi bat, argudio bat, irratiko edo teletestuko programa bat, film bat...

▪ Ahozko azalpen formalean estrategia egokiak erabiltzea, diskurtsoaren alde aurretiko plangintza eginez eta azalpenaren zati desberdinak kontuan hartuz.

▪ Diskurtsua antolatzea komunikazio egoerari egokituz, baliabide linguistiko egokiak erabiliz (enfasia, adibideak, umorea, gehiegikeriak...).

▪ Testuaren edukia eta forma direla eta, hitzez hitzeko ulermenari, ulermen orokorrari, interpretaziozko ulermenari eta gogoetazko ulermenari buruzko galderei erantzutea.

▪ Galdera egokiak egitea gaia argitzeko eta ideiak zabaltzeko.

▪ Oharrak hartzea.

▪ Entzundakoa baloratzea: forma, edukia.

▪ Inkestak eta elkarriketak prestatzea, noiz, zergatik eta nola galdetzen den zehaztuz.

▪ Eztabaidetan parte hartzea, talde txikietan, zati desberdinak bereiziz eta moderatzaileak eta parte-hartzaileak gai jakin bat dela-eta duten aldeko edo kontrako jarrera identifikatzuz.

2. multzoa.–Irakurtzea eta idaztea.

2.1. Idatzizko testuak ulertzea

Irakurtzeko behar diren trebetasunen –testua deskodetzea eta irakurketa funtzionala– barneratzea lehen zikloan landuko da, baldin eta aurreko etaparekin koordinatzen bada. Geroko zikloetan, idatzizko hizkuntzaren ulermena gero eta gehiago menperatzea bideratuko duten ezagutzak eta trebetasunak garatu eta barneratuko dira (informazio berariazkoa kokatzea, inferentziak, interpretazioa, testu informatiboak eta narratiboak baloratzea). 3. multzoarekin lotura estua edukiz, oso garrantzitsua da irakurtzeko zaletasuna sustatzea, gozamen eta prestakuntza iturri gisa.

Letra lodiz agertzen diren testuak dira ikasleek produzitzen jakin beharrekoak. Gainerakoak, hartzaile moduan landuko dituzte, batez ere.

–Idatzizko testuak irakurtzea eta ulertzea

▪ Gizarte harremanetako eguneroko egoeretan berezkoak diren testuetako informazio muntaduna ulertzea: gutunak, arauak, jarduera programak, deialdiak, lanerako planak edo araudiak.

▪ Informazio orokorra ulertzea komunikabideetatik heldu diren testuetan (haurrentzako eta gazteentzako web orriak barne), azpimarra berezia eginez albistean, elkarriketan, erreportajeetan eta zuzendariarentzako gutunetan, informazio orokorra lortzeko, nabarmendutako informazioak aurkituz.

▪ Euskarri digitalean nahiz paperean heldu diren ikasteko eta informatzeko eskolako testuak ulertzea, bai xede didaktikoarekin sortutakoak, bai erabilera sozialekoak direnak (informazio nahiz publizitate liburuxkak, prentsa, programak, zati literarioak).

▪ Testuan esplizituak ez diren mezuak interpretatzea.

▪ Ozenki irakurtzea arintasunez, ebakera, erritmo, eten eta intonazio egokiak erabiliz.

▪ Ikasteko euskarri desberdinetan heldu diren ezagutzak eta informazioak integratzea (konparazioa, sailkapena, identifikazioa eta interpretazioa), arreta berezia eskainiz grafikoaren, eskemen eta bestelako ilustrazioen bitartez transmititzen diren datuei.

▪ Informazioaren eta komunikazioaren teknologia modu gidatuaren erabiltzea informazioa aurkitzeko, hautatzeko eta antolatzeko.

▪ Liburutegiak erabiltzea, liburutegi birtualak barne, modu gero eta autonomoagoan, informazioa eta idatzizko produktiorako ereduak lortzeko.

▪ Idatzizko testuekiko interesa, informazio eta ikaskuntza iturri gisa, eta esperientziak komunikatzeko eta bizikidetasuna arautzeko bitarteko gisa.

▪ Edozein motatako bazterkeria dakarten mezuekiko jarrera kritikoa.

–Idatzizko testuak sortzea:

▪ Gizarte harremanetako eguneroko egoeretan berezkoak diren testuak sortzea (gutunak, arauak, programak, deialdiak, lanerako planak...) genero horietako berezko ezaugarrien arabera.

▪ Garrantzirikotzat jotzen diren egitate eta gertaerei buruz komunikabideak erabili ohi dituzten informazio eta iritzi testuak sortzea, azpimarra berezia eginez albistean, elkarriketan, liburuen edo musikaren berri laburretan, zuzendariarentzako gutunetan... egoera simulatuetan nahiz errealean.

▪ Esparru akademikoarekin lotutako testuak sortzea, informazioa lortzeko, antolatzeko eta komunikatzeko (galdetegiak, inkestak, laburpenak, eskemak, txostenak, deskribapenak, azalpenak...).

▪ Asmo literarioko testuak sortzea, adinerako egokiak (olerkiak, ipuinak eta idazlan errazak...), hizkuntzaren adierazpen aukerak arakatzuz, horretarako ereduak behatuz eta analizatuz eta irudimena eta sormena pizten dituzten baliabide eta jolasez baliatuz.

▪ Osagai grafiko eta paratestualak erabiltzea ulermena errazteko (ilustrazioak, grafikoak, taulak eta tipografia).

▪ Testuak prozesatzeko programa informatikoak gero eta modu autonomoagoan erabiltzea.

▪ Idazketa baloratzea harreman sozialetarako tresna gisa eta informazioa eta ezagutzak lortu eta birlantzeko tresna gisa.

▪ Testu idatziak zaintzeko eta behar bezala aurkezteko interesa, eta arau ortografikoak errespetatzea.

▪ Hizkuntza ez baztertzailera eta desberdintasunekiko errespetua gordetzen duena erabiltzea.

–Testuak:

▪ Narrazio testuak:

▪ Narrazio konplexuagoak, elkarriketak eta deskribapen sekuenziak ere barne har ditzaketenak.

- Txistekak.

- Dramatizazioa.

▪ Deskribapenak:

- Pertsonei, hirien, monumentuen, eszenen, paisaien eta gauzen deskribapenak, haien ezaugarri nagusiak aipatuz.

▪ Jarraibideak: errezeta, joko-arauak edo kirol baten arauak...

▪ Azalpen testuak:

- Pertsonei bati edo animaliei buruzkoak, gutun pertsonalak, elkarriketak, biografiak, albisteak, artikulak, erreportajeak.

▪ Argudiozko testuak

▪ Informazio eta publizitate testuei buruzko aldeko eta aurkako arrazoiak emanez, zuzendariarentzako gutunak...

▪ Testu etendunak:

–Iragarkiak, grafikoak, mapak.

–Estrategiak eta trebetasunak

▪ Aldez aurretiko ezagutzak aktibatzea.

▪ Idazkiaren xedea identifikatzea.

▪ Izenburua interpretatzea.

▪ Hitzek hitzeko ulermenari, ulermen orokorrari eta interpretaziozko ulermenari buruzko galderei eta testuaren edukiarri eta formari buruzko erantzutea.

▪ Irakurketa adierazgarriaren baliabideak aplikatzea: intonazioa, erritmoa, etenak.

▪ Irakurketan aurrera eta atzera egitea.

▪ Ideia orokorra harrapatzea, xede nagusiak zehaztuz eta testu bartzuen elementu ez-esplizituak interpretatuz (zentzu bikoitza, umorea, ironia...).

▪ Testuaren egiturari eta kohesio mekanismo batzuei antzematea: testu markagailuak eta lokailuak, anaforak, aditz-denboren erabilera egokia...

▪ Ezagutzen ez diren hitzen esanahia bilatzea.

▪ Testuaren batera doazen irudiak, tipografia eta formatua interpretatzea.

▪ Azpimarratzeko teknikak erabiltzea ideia nagusien ulermena errazteko.

▪ Eskemak egitea edukiak ikasteko bitarteko gisa.

▪ Idatzizko testuak lantzea aurretiko plangintza batekin (definizioak, azpimarrak, eskemak, laburpenak, mapa kontzeptualak), aldez aurretiko gidoi bat diseinatuz; idatzizko testuaren idazketa eta berrikuspene egitea egokitasunari, koherentziari, kohesioari, zuzentasunari eta komunikazio baliabide egokien aberastasunari erreparatuz.

▪ Testua antolatzea. Aurkezpena, txukuntasuna eta lekuaren banaketa. Letraren irakurritasuna: tamaina, lerrotaketa, irudiak, tipografia, formatua.

▪ Informazio osagarria bilatzea (erreferentziako testu kritikoetan, informazio iturri desberdinak erabiliz (liburutegia, hezkuntza programak, Internet) curriculumeko hizkuntzetan).

3. multzoa.–Hezkuntza literarioa

Hezkuntza literarioa hizkuntzaren eta komunikazioaren arloan sartzen da. Literatura egitate estatiko eta komunikatibo bat da, egilearen eta hartzaileen artekoa; lagungarria da norberaren kultura identifikatzeko eta beste batzuek ezagutzeko. Ezin da esan hizkuntza literarioa aldaera homogenero bat denik, hizkuntza arruntaz bestelakoa. Funtzionalki desberdina den erabilera bat da, bereizgarri komunikatibo zehatz batzuek dituena. Hizkuntza literarioaren ezagupena testu literarioak ulertzeko eta sortzeko da. Literatura, horrenbestez, beste bitarteko bat da trebetasun linguistikoak garatzeko.

3. multzoa.–Hezkuntza literarioa

Hezkuntza literarioa hizkuntzaren eta komunikazioaren ikuspegiaren pean sartu da. Literatura egitate estatiko eta komunikatibo bat da, egilearen eta hartzaileen artekoa; lagungarria da norberaren kultura identifikatzeko eta beste batzuk ezagutzeko. Ezin da esan hizkuntza literarioa aldaera homogeen bat denik, hizkuntza arruntaz bestelakoa. Funtzionalki desberdina den erabilera bat da, bereizgarri komunikatibo zehatz batzuk dituena. Hizkuntza literarioaren ezagupena testu literarioak ulertuz eta sortuz landuko da. Literatura, horrenbestez, beste bi-tarteko bat da trebetasun linguistikoak garatzeko.

▪ Adinerako eta norberaren interesetarako egokiak diren obrak pertsonalki irakurtzea, isilik eta ozenki.

▪ Ahozko tradizioko narrazio testuen eta olerkien, haur literaturaren, obra klasikoaren egokitzapenen eta egungo literaturaren irakurketa gidatua, euskarri desberdinekin.

▪ Irakurtzeko autonomia, gaiak eta testuak hautatzeko gaitasuna garatzea eta norberak gustukoaren duenaren adierazpena garatzea.

▪ Ikastetxeko liburutegiaren funtzionamendua ezagutzea eta jardueraren literarioetan parte hartzea.

▪ Zikloari egokitutako olerkiak, abestiak, bertsoak ulertzea, memori-zatzea eta errezipitazioa, erritmo, ebakera eta intonazio egokiekin.

▪ Olerkiak, bertsoak eta kontakizunak birsortu eta osatzea, sentimenduak, emozioak, aldarreak edo gogoetak komunikatzeko, eredu batzuen ezaugarriak ezagutzeko.

▪ Egoera eta testu literarioak dramatizatzea.

▪ Testu literarioa komunikazio tresna gisa, beste mundu, denbora eta kultura batzuk ezagutzeko iturri gisa eta norberaren gozamenetarako baliabide gisa baloratzea eta aintzat hartzea.

–Trebetasunak eta estrategiak

▪ Ipuinak edo narrazio laburrak kontatzea, denboraren eta espazioaren koherentziari eutsiz eta haien egiturari ere eutsiz; betiere, intonazioa, etenak, ahotsaren modulazioa eta abar errespetatu beharko dira.

▪ Egile ezagunen (klasikoak nahiz garaikideak) olerkiak errezitatzea, intereseko gaiak buruzkoak eta norberaren gustuen araberrakoa.

▪ Testu literarioak sortzen hastea (ipuinak, olerkiak, abestiak, bertsoak eta antzerkirako obra laburrak), emandako jarraibide edo eredu-tatik abiatuz.

▪ Adinaren arabera egokitutako testuen eta produkzio propioen dramatizazioa. Adierazpen linguistikorako eta ez-linguistikorako norberak daukan aukerak erabiltzea (gorputza, mugimendua, ahotsa), antzerki emanaldietan.

4. multzoa.–Hizkuntzaren ezaguera.

▪ Ikasleek hizkuntza barneratzeko prozesuari jarraipena ematen zaio eta prozesu hori hobetzen da. Soilik ikasleek komunikatzeko gaitasuna hobetzeko ikuspuntutik justifikatzen da eta esanahia ematen zaio gramatikaren inguruko gogoetari. Horrenbestez, edukien sekuentzia gauzatzeko da ikasleek ezaugarri kognitibo, psikologiko eta linguistikoak aintzat hartuz.

▪ Komunikazioaren testuinguruaren osagaiak ezagutzeko, komunikazioaren elkartrukeko ahozko edo idatzizko formen hautapenean eragina duten faktore gisa.

▪ Ulertzeko eta osatzeko errazak diren narrazioen, jarraibideen, deskribapenen eta azalpen errazen egiturak identifikatzea.

▪ Ahozko edo idatzizko hizkuntzen arteko desberdintasun garrantzitsuenen erreparatzea.

▪ Arau ortografikoak ezagutzeko, gizarlean duten balioa eta idazkietan haiek betetzeko betebeharra aintzat hartuz.

▪ Testuari kohesioa emateko eta erabilera grafikoko elementuak behar bezala identifikatzeko: puntuazio-markak, testu markagailu eta lokaillak...

▪ Fonema-grafia elkartea identifikatu eta ezagutzeko, letra mota edozein dela ere (letra larriak, xeheak, etzanak...). Hitzak silabatan zatitzea.

▪ Gizarleko edo eskolako testuinguruan dagoen aniztasun linguistikoaren kontzientzia positiboa: euskalkiak eta hizkuntzak eskolan.

▪ Eguneroko ohiturak eta giza harremanetako moduen erabilera ezagutzeko.

▪ Esakuneen konparaketa eta eraldaketa, elementuak txertatuz, kenduz, ordena aldatuz, zatituz, berrosatuz, horrela emaitzen gramatikaltasuna ebazteko eta kontzeptu linguistikoak eta metahizkuntzarenak garatzen laguntzeko.

▪ Ondoko terminologiari buruzko gogoeta, erabilera eta intuiziozko definizioa produkzio eta interpretazio jardueretan: landutako testuen izenak; esakunea, hitza eta silaba; determinatzaileak, hizkiak; aditz denbora (orainaldia, lehenaldia, geroaldia).

▪ Hitzaren arteko erlazioak formarengatik (deklinazioa, hitz-elkarketa eta hitz-eratorpena) eta esanahiarengatik (sinonimoak eta antonimoak) ezagutzeko, testuak ulertzeko eta osatzeko.

▪ Oinarriko egitura sintaktikoen konparaketa, haien baliokidetasun semantikoa edo esanahian egon daitezkeen aldatzeak behatzeko.

▪ Esaldiak txertatzea eta koordinatzea, idatzizko konposizioa hobetzeko tresna gisa.

▪ Esaldien arteko lotura desberdinen erabilera aukerak arakatzea eta haiei buruz gogoeta egitea (gehikuntza, kausa, aurkakotasuna, kontraesana...) testuen osaketari dagokionez.

▪ Esaldi motak ezagutzeko: adieraztekoa, galderazkoa eta erre-guzkoa.

▪ Esaldiaren funtsezko osagaiak identifikatzea, subjektuak eta predikatua, eta subjektuaren paper semantiko batzuk.

–Trebetasunak eta estrategiak

▪ Hiztegia handitzea eremu semantikoak, hitzen familiak, sinonimoak, antonimoak eta eratorpena eta elkarketa erabiliz.

▪ Komunikazioa lortzea erregistro egokia erabiliz eta adierazpide arruntgetara jo gabe.

▪ Zentzu orokorra gai jakin bati buruzko testuen produkzioan.

▪ Eskatutako testu motaren egitura tipikoa errespetatzea.

▪ Testuaren antolaketa, paragrafo-ideia banaketaren arabera.

▪ Paragrafo hasieretan, ondoko ondoko denbora adierazteko testu markagailuak eta lokailluak erabiltzea, edo diskurtsoaren antolatzaileak.

▪ Aditz denborak egoki erabiltzea.

▪ Alfabetoa, alfabeto hurrenkera, hiztegia erabiltzeko oinarri gisa.

▪ Hiztegien erabilera: polisemia.

5. multzoa.–Hizkuntzaren ikaskuntzari buruzko gogoeta

Sistema linguistikoaren unitatei buruzko gogoeta erabiltzerako baldintzen inguruan planteatzen da, eta norberaren ahozko edo idatzizko produkzioen ebaluazioa eta zuzentasuna txertatzeko ezinbesteko baldintza gisa, ikaskuntza autonomia errazte aldera. Gogoeta, eztabaida, adibideak jarzea eta abar. Lan egiteko edo ikasteko moduari buruzko gogoeta, eztabaida eta adibideak eta abar gainerako eduki multzoetan aipaturiko lan eta jarduerekin lotura estua gordez garatu behar dira.

▪ Ezagutzen dituen hizkuntzetan erabiltzen dituen estrategiak identifikatu eta konparatzea.

▪ Hiztegia, hizkuntzaren formak eta egiturak, testugintza eta abar ikasteko, trebetasun eta prozedura batzuk erabiltzea; besteak beste, ereduak behatzea, konparaketa, berrantolaketa, adibideak ematea, orokortzea.

▪ Gogoeta egitea hizkuntzari eta hizkuntzei buruz, ikaskuntzari bereari buruz eta lanaren antolamenduari buruz, eta akatsak eta zuzenketak onartzea ikaskuntza prozesuaren atal gisa.

▪ Baloratzea hizkuntzak nork bere burua antolatzea eta ikasteko tresna bat direla.

▪ Hizkuntza komunikatzeko, harremanak izateko eta informazioak eskuratzeko bitarteko gisa baloratzea.

–Trebetasunak eta estrategiak

▪ Testuekin batera datozen irudiez baliatzea informazioa ulertzeko.

▪ Jardueren jarraibideak adi irakurtzea, eta bereziki erreparatzea ariketen hasieran egon ohi den adibideari.

▪ Koaderno ordenatua eta txukun edukitzea.

▪ Informazioaren eta komunikazioaren teknologiak gero eta gehiago erabiltzea, bereziki testu prozesadoreak.

▪ Ordenagailua erabiltzeko oinarriko trebetasunak menperatzea.

▪ Autoebaluazioa egiten hastea eta norberaren ikaskuntzaren kontzientzia hartzea.

▪ Lanak ebazteko laguntza ematea eta besteren laguntza onartzea. Ikaskideekin parte hartzea eta haiekin elkarreraginean lan egitea.

▪ Bikoteka eta taldea lan egitea, ezagutzen ekarpena eginez eta besteekin lankidetzan arituz.

▪ Hizkuntzaren erabilera espontanea ikaskideekin harremanetan.

Ebaluazio irizpideak

Ebaluazio irizpideek ziklo bakoitzerako ezarritako oinarriko helburu orokorrak adierazten dituzte. Irizpide horietako bakoitzak eskatzen du kasuan kasuko helburua lortzeko behar diren trebetasun eta estrategia batzuk barneratzea.

1. Ohiko erabilera duten ahozko testuen esanahia ulertzea, ideia nagusiak eta bigarren mailakoak identifikatuz.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleek nolako gaitasuna duten informazio garrantzitsua lortzeko, hautatzeko eta erlazionatzeko; betiere, ikasgelako ohiko egoeretan sortzen den informazioa izan den da, hain zuzen ere besteekin harremanetan eta ikasteko garaian sortzen direnak, eta, halaber, gizarleko ingurunean (familia, irratia, telebista...) sortutako informazioa.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da, orobat, ea ikasleek nolabaiteko gaitasuna garatu ote duten testuak ulertzeko mekanismoei buruz eta erabiltzeko prozeduren gainean gogoeta egiteak ikasten ikasteko duen baliokidetasun buruz.

2. Parte hartzea ikasgelako komunikazio egoeretan, elkartrukarearen arauak errespetatuz: hitz egiteko txanda errespetatzea, entzutea, gauzak argitasunez adieraztea, intonazio egokia erabiltzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da bai ikasgelan gertatzen diren ahozko elkartruke egoera desberdinetan aktiboki esku hartzeko gaitasuna, bai haietan parte hartzeko jarrera ere. Ohartarazi behar da gaitasun horiek lotura estua dutela komunikazio egoerak behatzeko gaitasunarekin –xede, parte-hartzaile kopurua, elkartrukea gertatzen den lekua...–, eta haien ezaugarriak, gero eta era kontzienteago batean, zehazteko eta testuinguru bakoitzean egoki jarduteko gaitasunarekin.

3. Gauzak ahoz adierazten jakitea, ideiak, egitateak eta bizipenak modu erraz eta koherentean aurkezten dituzten testuen bitartez.

Irizpide honek ebaluatu behar du ikasleak modu koherentean adierazteko duen gaitasuna egoera desberdinetan, eta lehen hizkuntza ikasteko eta jokabidea erregulatzeko tresna gisa erabiltzeko duen gaitasuna. Begiratuko da ea ikaslea gauza den ezagutzak eta iritziak komunikatzeko, hiztegi, formula linguistiko, intonazio eta ebakera egokiak erabiliz.

Helburua da baloratzea eta ikasleak gauza diren ahoz komunikatzeko ikasgelako bizitzarekin loturiko egitateak eta ezagutzak eta, bestetik, gainerakoekin harreman harmoniatsuak edukitzeko gaitasuna duten, horren barne dela hizketaldi bati hasiera emateko eta hari eusteko trebetasuna.

4. Testuak irakurtzerakoan informazio esplizitua kokatu eta berreskuratzea eta inferentzia zuzenak egitea.

Irizpide honekin baloratu nahi da ea ikasleak gauza diren testuetan zehaztutako informazioa edo ideiak detektatzeko eta ulertzeko –eskola esparruko gutunak, ikasgelako arauak, joko arauak, albisteak, zuzendariarentzako gutunak, eskolako testuak– eta gauza diren azaleko esanahiaz haratago joateko eta testuan oinarrituriko inferentziak egiteko: aurreikus daitezkeen gertakariak, testuen xedea deduzitzea edo testuan eginiko orokortze batzuk identifikatzea.

Testu literarioetan, olerki batzuen ideia nagusiak identifikatzen ote diren ebaluatu behar da –berriaz adierazita daudenean–, eta ikasleek gaitasuna ote duten ipuin batean gatazka ezagutzeko, eta trebetasuna ote duten istorioetako pertsonaien arteko harremanak ulertzeko –modu esplizituan agertzen ez direnean– edo gertakari batzuei gertatu aurretik antzemateko gauza ote diren.

Halaber, trebetasunak ote dituzten hertsiki testualak ez diren alderdi batzuk erabiltzeko ideia nagusiak identifikatzen laguntzeari begira: tipografia izenburuetan, sarrera laburretan, portadetan, liburuxketan; letra lodiak epigrafeetan eta testuetako bestelako leku nabarmenetan.

5. Norberaren ideiak interpretatu eta eskolan eta gizartearen erabilizten diren testuetan bildutako informazioarekin integratzea, eta ahoz irakurtzerakoan ulertzen dela agertzea.

Irizpide honekin egiaztatu nahi da ea haurrek beren bizipenak eta ezagutzak erabiltzen dituzten ideien eta testuaren informazioaren arteko loturak ezartzeko. Ikasleek gai izan behar dute ulertzeko estrategiak erabiltzeko (irakurtzearen xedeaz kontziente izatea, testu eta testuinguru adierazleak erabiltzea aburuak formulatzeko eta frogatzeko) eta sortzen diren hiztegiak ebazteko estrategiak erabiltzeko (aurrera eta atzera egitea, hiztegiaren kontsulta egitea, informazio osagarria bilatzea).

Halaber, ulermena ebaluatuko da ozenki irakurriz; ozenki irakurtzerakoan nolabaiteko segurtasuna behar da; zalantzarik eta errepikapenik gabe irakurri behar da, eta hitzak saltatu gabe. Garrantzitsua da ziklo honetan bermatzea deskodetzea zuzen eta arintasunez egiten dela.

6. Testu esanahidun desberdinak idaztea, berridaztea eta laburtzea, eguneroko eta eskolako egoeretan, modu antolatua eta egokian, testuen plangintza era berrikuspina erabiliz, eta arau gramatikalka eta ortografikoak eta alderdi formalak zainduz, paperezko euskarrian nahiz euskarri digitalean.

Ebaluatu nahi da ikasleak gai diren gelako pertsonen arteko harremanek berezkoak dituzten testuak idazteko –gutunak, bizikidetasun arauak, deiak, eskabideak– eta, orobat, komunikabideek berezko dituzten testuak, betiere ikasleen esperientziatik hurbil dauden gaiak buruzkoak; halere, modu berezian ebaluatu behar da ikasleak gai diren ikasteko autonomian aurrera egitea ahalbidetzen dieten testuak lantzeko –laburpenak, deskribapenak edo azalpenak–.

Literaturaren arloan, olerkiak edo kontakizunak birsortzeko edo imitatzeko gaitasuna ebaluatuko da; testu horietan, baliabide batzuk erabili behar dira –esate baterako, modu intuitiboan bada ere, errima edo erritmoa olerkietan–. Irizpide honekin egiaztatu nahi da idatzizko testuen produkzioa prozesu honek berezko dituen urratsen arabera gauzatzen dela (plangintza, testuaren idazketa, berrikuspina), eta urrats horiek baliagarriak direla baloratzen dela, hartara testu osoagoak eta komunikatzeko asmoari lotuagoak lortzeko.

Idazki guztietan, oinarritzko arau ortografikoen erabilera eta aurkezpen argi, garbi eta ordenatua baloratuko dira. Prozesu horietan, koherentsia da testuak lantzeko eta aurkezteko baliabide informatikoak erabiltzeko trebetasuna ebaluatzea.

7. Ahozko tradizioko testu literarioak ezagutzeko eta haur literaturakoak, ziklorako egokiak, bai eta narrazioaren, olerkiaren eta bertsoaren oinarritzko ezaugarriak, testu horien irakurtzetan eta idazketan laguntzeko.

Irizpide horrek ebaluatu nahi du adinerako eta zikloaren interesetarako egokiak diren testu literarioez autonomia gero eta handiagoarekin gozatzeko gaitasuna, eta testu horien zentzua ulertzeko gaitasuna, konbentzio berriak batzuk interpretatzeari esker; esate baterako, behin eta berriz agertzen diren gaiak, kontaera literarioaren elementuak eta errima. Halaber, irakurtzetarako jarrera positiboa baloratu behar da, eguneroko bizitzaren berezko jardura den aldetik. Orobat, baloratuko da adierazpen eta sormen baliabide soilak arakatzeko gaitasuna, ereduak erabiliz, dramatizazio eta birsorkuntza lanetan.

8. Gelako eta ikastetxeko liburutegia erabiltzea; haren antolamendu eta funtzionamendu mekanismoak eta eskaintzen dituen aukerak ezagutzeko.

Irizpide honekin ebaluatu nahi dira liburutegietako irakurketa jardueretan parte hartzea, liburutegiak erabiltzeko autonomia, materialak antolatzeko eta hautatzeko oinarritzko prozeduren eta mekanismoen ezagutza eta horietako bakoitzak eskaintzen dituen aukerak. Halaber, baloratuko da plazer hutsarengatik irakurtzeko azturak barneratzea, erabiltzeko arauak errespetatzea eta liburutegiaren funtzionamendu egokian laguntzeko jarrera izatea.

9. Hitzetan, esakuneetan eta testuetan, ulermena eta ahozko eta idatzizko adierazpena hobetzeko egiten diren segmentazioetan, ordena-aldaketetan, kenketetan eta txertaketetan gertatzen diren aldaketa batzuk identifikatzea.

Helburua da ebaluatzea txertaketek, kenketek, ordena-aldaketek, segmentazioek eta berrosatzeek esakuneetan eta testuetan sortzen dituzten eraginak behatzeko gaitasuna, halako moduan non identifikatu diren bai idazketan eta ahozko adierazpenaren gertatzen diren arazoak, bai ulertzeko zailtasun batzuen jatorria; azken batean, gogoeta hori jardura horiek hobetzeko erabiltzea bilatu nahi da.

Analisi prozedura horiek bidea eman behar dute testuari modu kritikoan errepartzeko; testuaren edukiri buruz gogoeta egiteko eta hura ebaluatzeko; haren egitura, hizkuntzaren erabilera eta baliabide literarioak, eta egilearen ikuspuntua eta ofizioa aintzat hartzeko eta ebaluatzeko.

10. Gramatikaren eta linguistikaren terminologia, zikloari dagokiona, ulertzeko eta erabiltzeko testuak sortzeko eta ulertzeko jardueretan.

Irizpide honekin konprobatu nahi da ea ikasleek oinarritzko ezagutza gramatikalka barneratu dituzten eta gauza ote diren terminologia egokia erabiltzeko haiei buruz hitz egiterakoan (aditzaren denborak –orainaldia, geroaldia, lehenaldia–, determinatzaileak, zenbatzaileak, hizkiak, hitz eratorriak, sinonimoak eta antonimoak eta abar).

Halaber, baloratu behar da terminologia hori erabiltzen ote den hizkuntzaren funtzionamenduari buruz hitz egiterakoan, ikasitakoa azaltzeko eta hari buruz gogoeta egiteko euskarri gisa.

11. Estrategia batzuk erabiltzea ikasten ikasteko.

Irizpide honen bidez ebaluatu nahi da ikaskuntza prozesuan laguntzen duten oinarritzko estrategiak erabiltzen diren, hala nola ikusizko baliabideak erabiltzea, laguntza eta argibideak eskatzea, hiztegiak eta oinarritzko baliabide teknologiko batzuk erabiltzea. Halaber, aurrerapenak baloratzen joateko gaitasuna ebaluatuko da, bai eta ikaskuntzan nolabaiteko autonomia lortzea ere.

Hirugarren zikloa

Edukiak

1. multzoa.–Entzutea eta ulertzeko, hitz egitea eta hizketan aritzea.

Etapa honetan zehar, ikasleak ikasi behar du testuinguru batzuetan egoki adierazten, edukia eta adierazpenaren forma xedeari eta mintzakideei egokituz. Halaber, ikasi behar dute besteei egoki erantzuten, esandakoaren haria eta mintzakideak erabilitako hizkuntza gordez. Halaber, ikasleek ikasi behar dute hizketaldietan parte hartzen, txandak errespetatuz eta aztergaiari buruzko ekarpenak eginez. Pixkanaka, hizkuntzaren erabilera formalenak sartzen joanen dira.

–Entzutea eta ulertzeko

- Ahozko testuak ulertzeko ikasteko eta informatzeko, bai xede didaktikoa dutenak bai egunerok erabiltzen direnak, ez-formalak (berdinen arteko eta lan taldeko hizketaldiak), eta formalizazio maila handiagoak (gelako azalpenak, elkarriketak edo eztabaidak).

- Irratitik, telebistatik edo Internetetik heldu diren ahozko testuak ulertzeko eta baloratzea, garrantzi berezia emanez albisteari, elkarriketari, haurrentzako erreportajei, eztabaidei eta gaurkotasuneko gaien iruzkinei, ikasleak egitate eta gertaera garrantzitsuei buruzko informazio orokorra jaso dezatan eta informazioa eta iritzia bereiz ditzan.

- Ikus-entzunezko dokumentuak erabiltzea gero eta autonomia gehiagorekin lortu, hautatu eta erlaziozko ikasteko garrantzitsuak diren informazioak (identifikatzea, sailkatzea, konparatzea).

▪ Komunikabideak baloratzea ikasteko tresna gisa eta beste pertsona batzuen informazioak eta esperientziak eskuratzeko tresna gisa.

–Hitz egitea eta hizketan aritzea

▪ Parte hartzea eta laguntzea gizarte harremanetako komunikazio egoeretan, bereziki bizikidetasuna sustatzera bideratutakoetan (eztabaida edo dilema moralak), komunikazio egoerari egokituz eta baliabide linguistiko egokiak erabiliz (elementu lexikoak, gramatikak, fonologikoak...) eta diskurtso ordenatu eta koherente batez baliatuz.

▪ Ahozko testuak sortzea ikasteko eta informatzeko, bai xede didaktikoa dutenak bai eguneroko erabiltzen direnak, ez-formalak (berdinen arteko eta lan taldeko hizketaldiak), etai formalizazio maila handiagoak (gelako azalpenak, elkarrizketak edo eztabaidak).

▪ Komunikabideetako ahozko testuak sortzea, haiek simulatuz eta informazioa eta iritzia eskaintzeko eta konpartitzeko parte hartuz.

▪ Iritzia azaltzea plan eta ekintza batzuei buruzko argudio laburrak eta azalpenak erabiliz.

▪ Ahozko adierazpena, ebakera eta intonazio egokiekin. Euskarak berezko dituen fonemen ebakera: z, s, x, tz, ts, tx, tt, dd...

▪ Ahozko elkarreraginari buruzko arauak baloratzea eta errespetatzea (hitz egiteko txandak errespetatzea, mintzakideari begiratzea, elkartrukean paper desberdinak hartzea, ahots bolumen, jarrera eta keinu egokiak).

▪ Laguntza eta errespetu jarrerak ikaskuntza konpartituko egoeretan.

▪ Hizkuntza ez baztertzalea eta desberdintasunekiko errespetua gordetzen duena erabiltzea.

▪ Hizkuntzen ezagutza baloratzea kultur ondare gisa eta pertsonen arteko komunikaziorako bitarteko gisa.

▪ Esparru desberdinetan, jarrera positibo eta aktiboak edukitzea hizkuntzarekiko erregistroak direla eta.

–Testuak:

▪ Narrazio testuak: ipuinak, txistek, elkarrizketak, biografiak...

▪ Dramatizazioak eta simulazioak.

▪ Deskribapenak: deskribapen teknikoak, asmakizunak.

▪ Jarraibideak: jarraibideak, arauak, gidak.

▪ Azalpen testuak: azalpenak, definizioak, hitzaldia, elkarrizketak, inkestak, albisteak, artikulak, erreportajeak, biografia, bi animalia edo landarerri buruz ikasitakoa azaltzea (lehendik emandako fitxa batzuetako datuetatik abiatuz, konparazioa edo bestelako eskemak erabiliz).

▪ Argudiozko testuak: iritziak, eztabaidak, mahai inguruak.

–Trebetasunak eta estrategiak

▪ Arretari eustea gelan aurkezturiko informazioetan.

▪ Proposatutako lanaren xedea ulertzea.

▪ Entzundakoaren edukia laburbiltzea: solasaldi bat, argudio bat, irratiko edo telebistako programa bat, film bat...

▪ Testuaren edukia eta forma direla eta, hitzez hitzeko ulermenari, ulermen orokorrari, interpretaziozko ulermenari eta gogoetazko ulermenari buruzko galderei erantzutea.

▪ Galdera egokiak egitea gaia argitzeko eta ideiak zabaltzeko.

▪ Oharrak hartzea.

▪ Entzundakoa baloratzea: forma, edukia.

▪ Diskurtsoa antolatzea komunikazio egoerari egokituz, baliabide linguistiko egokiak erabiliz (enfasia, adibideak, umorea, gehiegikeriak...).

▪ Inkestak eta elkarrizketak prestatzea, noiz, zergatik eta nola galdetzen den zehaztuz.

▪ Ahozko azalpen formalean estrategia egokiak erabiltzea, diskurtsoaren alde aurretiko plangintza eginez eta azalpenaren zati desberdinak kontuan hartuz (eskema, grafikoa, taula...).

▪ Eztabaidetan parte hartzea, talde txikietan, zati desberdinak bereizita eta moderatzaileak eta parte-hartzaileak gai jakin bat dela-eta duten aldeko edo kontrako jarrera identifikatuz.

▪ Hizkuntzarako egokiak diren erregistroak erabiltzea, ikasgelan, jolas-orduetan eta jardura osagarrietan gainerakoekin komunikatzeko.

2. multzoa.–Irakurtzea eta idaztea.

2.1. Idatzizko testuak ulertzea.

Irakurtzeko –testua deskodetzea– eta irakurketa funtzionalerako –adierazkorra eta isilekoa– behar diren trebetasunak eskuratzeko lehen zikloan landuko da, baldin eta aurreko etaparekin koordinatzen bada. Geroko zikloetan, idatzizko hizkuntzaren ulermena gero eta gehiago menperatzea bideratuko duten ezagutzak eta trebetasunak garatu eta barneratuko dira (informazio berriazkoa kokatzea, inferentziak, interpretazioa, testu informatiboak eta narratiboak baloratzea). 3. multzoaren lotura estua edukiz, oso garrantzitsua da irakurtzeko zaletasuna sustatzea, gozamen eta prestakuntza iturri gisa.

–Idatzizko testuak irakurtzea eta ulertzea

▪ Gizarte harremanetako eguneroko egoeretan berezkoak diren testuetako informazio muntaduna ulertzea: gutunak, arauak, jardura programak, deialdiak, lanerako planak edo araudiak.

▪ Informazio orokorra ulertzea komunikabideetatik heldu diren testuetan (haurrentzako eta gazteentzako web orriak barne), albisteetan azpimarra berezia eginez, elkarrizketan eta erreportajeetan, informazio orokorra lortzeko, nabarmendutako informazioak aurkituz.

▪ Euskarri digitalean nahiz paperean heldu diren ikasteko eta informatzeko eskolako testuak ulertzea, bai xede didaktikoak sortutakoak, bai erabilera sozialekoak direnak (informazio nahiz publizitate liburuxkak, prentsa, programak, zati literarioak).

▪ Testuan esplizituak ez diren mezuek interpretatzea.

▪ Ozenki irakurtzea arintasunez, ebakera, erritmo, eten eta intonazio egokiak erabiliz.

▪ Ikasteko euskarri desberdinetan heldu diren ezagutzak eta informazioak integratzea (konparazioa, sailkapena, identifikazioa eta interpretazioa), arreta berezia eskainiz grafikoen, eskemen eta bestelako ilustrazioen bitartez transmititzen diren datuei.

▪ Informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiltzea informazioa aurkitzeko, hautatzeko eta antolatzeko.

▪ Liburutegiak erabiltzea, liburutegi birtualak barne, modu gero eta autonomoagoan, informazioa eta idatzizko produkzioarako ereduak lortzeko.

▪ Idatzizko testuekiko interesa, informazio eta ikaskuntza iturri gisa, eta esperientziak komunikatzeko eta bizikidetasuna arautzeko bitarteko gisa.

▪ Edozein motatako bazterkeria dakarten mezuekiko jarrera kritikoa.

–Idatzizko testuak sortzea:

▪ Gizarte harremanetako eguneroko egoeretan berezkoak diren testuak sortzea (gutunak, arauak, programak, deialdiak, lanerako planak...) testu-generoen berezko ezaugarrien arabera.

▪ Garrantzizkotzat jotzen diren egitate eta gertaerei buruz komunikabideek erabili ohi dituzten informazio eta iritzi testuak sortzea, azpimarra berezia eginez albistean, elkarrizketan, liburuen edo musikaren berri laburretan, zuzendariarentzako gutunetan... egoera simulatuetan nahiz errealean.

▪ Esparru akademikoarekin lotutako testuak sortzea, informazioa lortzeko, antolatzeko eta komunikatzeko (galdetegiak, inkestak, laburpenak, eskemak, txostenak, deskribapenak, azalpenak...).

▪ Asmo literarioko testuak sortzea, adinerako egokiak (olerkiak, bertsoak, ipuinak eta idazlan errazak...), hizkuntzaren adierazpen aukerak arakatzuz, horretarako ereduak testuak behatuz eta analizatuz eta irudimena eta sormena pizten dituzten baliabide eta jolasez baliatuz.

▪ Osagai grafiko eta paratestualak erabiltzea ulermena errazteko (ilustrazioak, grafikoa, taulak eta tipografia).

▪ Testuak prozesatzeko programa informatikoak gero eta modu autonomoagoan erabiltzea.

▪ Idazketa baloratzea harreman sozialetarako eta pentsamendua antolatzeko tresna gisa eta informazioa eta ezagutzak lortu eta birlantzeko tresna gisa.

▪ Testu idatziak zaintzeko eta behar bezala aurkezteko interesa, eta arau ortografikoak errespetatzea.

▪ Hizkuntza ez baztertzalea eta desberdintasunekiko errespetua gordetzen duena erabiltzea.

–Testuak:

▪ Narrazio testuak:

- Narrazio konplexuagoak (elkarrizketak eta deskribapen sekuentziak ere barne har ditzaketanak...).

- Txistek.

- Dramatizazioa.

▪ Deskribapenak:

- Pertsonaien, hirien, monumentuen, eszenen, paisaien eta gauzen deskribapenak, haien ezaugarri nagusiak aipatuz.

▪ Jarraibideak: errezeta, joko-arauak edo kirol baten arauak...

▪ Azalpen testuak:

- Pertsonaia bati edo animaliei buruzkoak, gutun pertsonalak, elkarrizketak, biografiak, albisteak, artikulak, erreportajeak...

▪ Argudiozko testuak

▪ Informazio eta publizitate testuei buruzko aldeko eta aurkako arrazoiak emanez, zuzendariarentzako gutunak...

▪ Testu etendunak:

- Iragarkiak, grafikoa, mapak, horma-irudiak

–Trebetasunak eta estrategiak

▪ Aldez aurretiko ezagutzak aktibatzea eta hipotesiak aurretik egitea eta haiek egiaztatzea.

▪ Idazkiaren xedea identifikatzea.

▪ Izenburua interpretatzea.

• Testuaren edukia eta forma direla eta, hitzez hitzeko ulermenari, ulermen orokorrari eta interpretaziozko ulermenari buruzko galderei zuzen erantzutea.

• Irakurketa adierazgarriaren baliabideak aplikatzea: intonazioa, erritmoa, etenak.

• Irakurketan aurrera eta atzera egitea.

• Ideia orokorra harrapatzea, xede nagusiak zehaztuz eta testu batzuen esanahi bikoitza interpretatuz.

• Testuaren egiturari eta kohesio mekanismo batzuei antzematea: testu markagailuak eta lokailuak, anafarak, aditz-denboren erabilera egokia...

• Ezagutzen ez diren hitzen esanahia bilatzea.

• Testuarekin batera doazen irudiak, tipografia eta formatua interpretatzea.

• Azpimarratzeko teknikak erabiltzea ideia nagusien eta ezagutzen ez diren hitzen ulermena errazteko.

• Idazketan aurreratzea. Egiaztatzea esaldi bakoitzak aurrera egiten duela eta informazio berria dakarrela.

• Eskemak egitea edukiak ikasteko bitarteko gisa.

• Idatzizko testuak lantzea aurretiko plangintza batekin (definizioak, azpimarrak, eskemak, laburpenak, mapa kontzeptualak), alde aurretiko gidoi bat diseinatuz; idatzizko testuaren idazketa eta berrikiuspena egitea egokitasunari, koherentziari, kohesioari, zuzentasunari eta komunikazio baliabide egokien aberastasunari erreparatuz.

• Testua antolatzea. Aurkezpena, txukuntasuna eta lekuaren banaketa. Letraren irakurgarritasuna: tamaina, lerrokatzea.

• Informazio osagarria bilatzea, erreferentziako testu kritikoetan, iturri desberdinak erabiliz (liburutegia, hezkuntza programak, Internet) curriculumeko hizkuntzetan.

3. multzoa.—Hezkuntza literarioa

Hezkuntza literarioa hizkuntzaren eta komunikazioaren ikuspegiaren pean sartu da. Literatura egitate estatiko eta komunikatibo bat da, egilearen eta hartzaileen artekoa; lagungarria da norberaren kultura identifikatzeko eta beste batzuk ezagutzeko. Ezin da esan hizkuntza literarioa aldaera homogeen bat denik, hizkuntza arruntaz bestelakoa. Funtzionalki desberdina den erabilera bat da, bereizgarri komunikatibo zehatz batzuk dituen. Hizkuntza literarioaren ezagupena testu literarioak ulertuz eta sortuz landuko da. Literatura, horrenbestez, beste bitarteko bat da trebetasun linguistikoak garatzeko.

• Adinerako eta norberaren interesetarako egokiak diren obrak pertsonalki irakurtzea, isilik eta ozenki.

• Ahozko tradizioko narrazio testuen eta olerkien, haur literaturaren, obra klasikoaren egokitapenaren eta egungo literaturaren irakurketa gidatua, euskarri desberdinekin.

• Irakurtzeko autonomia, gaiak eta testuak hautatzeko gaitasuna garatzea eta norberak gustukoaren duenaren adierazpena garatzea.

• Ikastetxeko liburutegia erabiltzea eta jarduera literarioetan parte hartzea.

• Zikloari egokitutako olerkiak, abestiak ulertzea, memorizatzea eta errezeratzea, erritmo, ebakera eta intonazio egokiek.

• Olerkiak eta kontakizunak birsortu eta osatzea, sentimenduak, emozioak, aldarteak edo gogoetak komunikatzeko, eredu batzuen ezaugarriak ezagutzeko.

• Olerkien, kontaren eta antzerki lanen irakurketa komentatua, kontentzio literarioei (generoak, figurak...) eta behin eta berriz agertzen diren gai eta korapiloei erreparatuz.

• Bertsoak irakurtzea, errezeratzea, entzutea eta osatzea, oinarritzko osagaiak bereiziz: errima, neurria, melodia eta bertsogintza.

• Testu literarioen dramatizazioa eta irakurketa dramatizata.

• Testu literarioa komunikazio tresna gisa, beste mundu, denbora eta kultura batzuk ezagutzeko iturri gisa, kultur egitate gisa eta norberaren gozamenetarako baliabide gisa baloratzea eta aintzat hartzea.

–Trebetasunak eta estrategiak

• Antzerki testuen adierazpen ezaugarriak (harridura zeinuak, eten puntuak, etenak, gidoiak) eta kanpoko egitura (ekitaldiak, eszenak, akotazioak) identifikatzea.

• Testu literarioak sortzea (ipuinak, olerkiak, abestiak, bertsoak eta antzerkirako obra laburrak), emandako jarraibide edo ereduetatik abiatuz. Hiztegiaren, sintaxiaren, fonetikaren eta erritmoaren baliabideak erabiltzea produkzio horietan.

• Testu literarioen dramatizazioari buruz eginkortasunak beste egoera batzuekin (antzerkia, telebista, zinema...) lortzea, haiek hobeki ulertzeko.

• Bertsoek ideia eta emozioak eraginkortasunez adierazteko ditzuten aukerak ezagutu eta erabiltzea: komunikazio testuinguruko parametroak, bertsoaren ezaugarriak, diskurtsoaren sekuentziak, hizkuntzaren erregistroak, hizkuntzaren zuzentasuna eta literatur baliabideak.

• Bertsoan kantuaren adierazpenerako aukerak ezagutu eta erabiltzea: melodia aukeratzea, intonazioa, intentsitatea, modulazioa, isiltasuna, herri melodiak ezagutzeko...

4. multzoa.—Hizkuntzaren ezauguera.

Ikasleek hizkuntza barnatzeko prozesuari jarraipena ematen zaio eta prozesu hori hobetzen da. Soilik ikasleek komunikatzeko gaitasuna hobetzearen ikuspuntutik justifikatzen da eta esanahia ematen zaio gramatikaren inguruko gogoetari. Horrenbestez, edukiaren sekuentzia gauzatu da ikasleek ezaugarri kognitibo, psikologiko eta linguistikoak aintzat hartuz.

• Egoerari buruzko testuinguruaren osagaien arteko erlazioak eta ahozko eta idatzizko diskurtsoetan azaltzen diren forma linguistikoak identifikatzea.

• Ulertzeko eta osatzeko errazak diren narrazioen, jarraibideen, deskribapenen eta argudio-azalpen errazetan egiturak ezagutzeko.

• Arau ortografikoak ezagutzeko, gizartean duten balioa eta idazkietan haiek betetzeko betebeharra aintzat hartuz.

• Testuari kohesioa emateko eta erabilera grafikoak elementuak behar bezala identifikatzeko: puntuazio-markak, testuaren ezaugarri tipografikoak (azpimarrak, letra lodia...), testua antolatzeko moduak, laburdurak, lerro bukaerako marrazkoak.

• Fonema-grafia elkarteak identifikatu eta ezagutzeko, letra mota edozein dela ere (letra larriak, xeheak, etzanak...). Hitzak silabatan zatitzea.

• Eratorpena, konparaketa, alderaketa eta beste prozedura batzuk erabiltzea hitzak zuzenak diren ala ez ebazteko eta arau ortografikoak orokortzeko.

• Hizkuntzaren eta haren kokapenaren ezagutzeko kultur egitate aberasgarri gisa baloratzea.

• Identifikatzea erkidegoko hizkuntza desberdinekin loturiko alderdi sozio-kulturalak (jaiegunak, kortesia formulak, ohiturak, eguneroko errutinak) eta oinarritzko ezaugarriak (historikoak, geografikoak eta linguistikoak).

• Eskolako eta gizarteko testuinguruan dagoen aniztasun linguistikoaren kontzientzia positiboa: euskalkiak eta kontaktuan dauden hizkuntzak.

• Eguneroko ohiturak eta giza harremanetako moduen erabilera ezagutzeko.

• Esakuneen konparaketa eta eraldaketa, elementuak txertatuz, kenduz, ordena aldatuz, zatituz, berrosatuz, horrela emaitzen gramatikaltasuna ebazteko eta kontzeptu linguistikoak eta metahizkuntzarenak garatzen laguntzeko.

• Ondoko terminologiari buruzko gogoeta, erabilera eta intuiziozko definizioa produkzio eta interpretazio jardueretan: landutako testuen izenak. Silaba, esakunea: esaldia eta perpausa; esakune motak: deklaraziozkoa, galderazkoa, harridurazkoa, aginduzkoa. Perpausako ordena: galdegaita eta ezezko perpausetako ordena; loturak: preposizioa eta juntagailuak. Hitz multzoak: nukleoa eta osagarriak; izena; adjektiboa; adberbioa; postposizioak; aditza: maizen erabiltzen diren aditz trinkoen jokia, aditz perifrastikoak eta trinkoak bereiztea, aditz-denbora: orainaldia, lehenaldia, geroaldia, agintera, infinitiboa; aditzaren aspektua; pertsona gramatikala. Numeroa, deklinabidea, mugagabea. Euskararen eta gaztelaniaren artean dauden desberdintasun morfologiko eta sintaktikoak identifikatzea.

• Egitura sintaktikoaren konparaketa, haien baliokidetasun semantiko eta esanahian egon daitezkeen aldatzeak erabakitzeko.

• Perpausen txertaketa eta koordinazioa, azalpenerako berezko prozedura gisa.

• Esaldien arteko lotura desberdinen erabilera-aukerak arakatzea eta haien buruz gogoeta egitea (kausa, ondorioa, xedea, kontraesana, baldintza...) testuen osaketari dagokionez.

• Perpausaren oinarritzko osagaien identifikazioa: subjektua eta predikatua. Eta subjektuaren eginkizun semantikoak (egilea, jasailea, kausa).

• Estilo zuzenetik zehar estilora nola pasa narrazioetan.

–Trebetasunak eta estrategiak

• Hiztegia handitzea eremu semantikoak, hitzen familiak, sinonimoak, antonimoak, eratorpena eta elkarketa, berariazko hiztegia eta esaerak erabiliz.

• Komunikazioa lortzea komunikazio egoeran egokia den erregistroa erabiliz.

• Zentzu orokorra gai jakin bati buruzko testuen produkzioaren behar den informazioa edukitzea.

• Eskatzen den testu motaren egitura tipikoa errespetatzea, prozedura tipografikoaren erabilera barne (zenbaketa, azpittuluak...), kasua bada.

• Testuaren antolaketan, paragrafo-ideia banaketaren arabera, idazkiaren zatiak erlazionatuz.

• Paragrafo hasieretan, ondorengo ondoko denbora adierazteko testu markagailuak eta lokailuak erabiltzea, edo diskurtsoaren antolatzaileak.

- Progresio logikoa, informazio hutsunerik gabe eta behar ez diren errepikapenak egin gabe.
- Aditz denborak egoki erabiltzea.
- Errepikapen tresnak erabiltzea: hitz batzuk nahita errepikatzea...
- Hiztegia ondokoetarako erabiltzea: zalantzak argitzea, definizioak sortzea, adiera zuzena hautatzea... Hitzetatik era askotako informazioak lortzea: fonetikoak, lexikoak, gramatikakal...
- Perpausak manipulatzeko, osagaiak gehituz, kenduz eta ordenaz aldatuz. Konparaketak, imitazioak.

5. multzoa.–Hizkuntzaren ikaskuntzari buruzko gogoeta

Sistema linguistikoaren unitateei buruzko gogoeta erabilpenerako baldintzen inguruan planteatzen da, eta norberaren ahozko eta idatzizko produktioen ebaluazioa eta zuzentasuna txertatzeko ezinbesteko baldintza gisa, ikaskuntza autonomoa errazte aldera. Gogoeta, eztabaida, adibideak jartzea eta abar. Lan egiteko eta ikasteko moduari buruzko gogoeta, eztabaida eta adibideak eta abar gainerako eduki multzoetan aipaturiko lan eta jarduerekin lotura estua gordez garatu behar dira.

- Hiztegia, hizkuntzaren formak eta egiturak, testugintza eta abar ikasteko, trebetasun eta prozedura batzuk erabiltzea; besteak beste, ereduak behatzea, konparaketa, berrantolaketa, adibideak ematea, orokortzea.

- Ikaskuntzaren kontzientzia eta autonomia gero eta handiagoa. Gogoeta ikaskuntzari berari buruz eta lanaren antolamenduari buruz, eta akatsak onartzea ikaskuntza, autozuzenketa eta autoebaluazio prozesuaren atal gisa.

- Kontsultarako eta informaziorako bitarteko grafikoak eta teknologia berriak eskaintzen dituzten aukerak gero eta gehiago erabiltzea.

- Baloratzea hizkuntzak ikasteko, antolatzeke, adierazteke eta eza-gutzak transmititzeko tresna bat direla.

- Hizkuntza komunikatzeko, harremanak izateko eta informazioak eskuratzeko bitarteko gisa baloratzea.

- Norberaren kultura baloratzea, beste kultura batzuen ezagutzatik eta balorazioetik abiatuz.

–Trebetasunak eta estrategiak

- Ikusizko baliabideak erabiltzea.

- Laguntza eta argibideak eskatzea.

- Hiztegiak eta informazioaren eta komunikazioaren teknologiak lanerako tresna gisa erabiltzea, hizkuntza zuzen erabiliz.

- Autoebaluazioa egiten ikastea eta norberaren ikaskuntzaren kontzientzia hartzea.

- Bikoteka eta lan taldeka eraginkortasunez lan egitea, ezagutzen ekarpena eginez eta gainerakoek ekarpenak errespetatuz.

- Lanak ezarritako irizpideei jarraituz antolatzea, eta agenda esleitutako lanak egiten laguntzeko baliabide gisa erabiltzea.

- Hizkuntzaren erabilera espontaneoak ikaskideekiko harremanetan.

Ebaluazio irizpideak

Ebaluazio irizpideek ziklo bakoitzerako ezarritako oinarritzko helburu orokorrak adierazten dituzte. Irizpide horietako bakoitzak eskatzen du kasuan kasuko helburua lortzeko behar diren trebetasun eta estrategia batzuk barneratzea.

1. Ahozko testuen esanahia harrapatzea, ideia nagusiak eta bigarren mailakoak ezagutzeko eta esplizituak ez diren ideiak, iritziak eta baloreak identifikatzeko.

Helburua da komunikabideetatik eta eskolako testuingurutik heldu diren informazioak lortzeko, hautatzeko eta erlazionatzeko gaitasuna ebaluatzea; bereziki, lekuari eta espazioari buruzko informazioak eta sekuentzia logikoari buruzkoak.

Halaber, ebaluatu nahi da ea ikasleak gauza diren testuaren hitzez hitzeko esanahiaz haratago ikasteko, eta gauza ote diren edukiarri buruzko dedukzioak eta inferentziak egiteko, informazioa eta iritzia bereizteko eta osagai implizitu batzuk –besteak beste, ironia edo esanahi bikoitza– interpretatzeko. Halaber, ebaluatu nahi da ea ikasleek nolabaiteko gaitasuna garatu ote duten testuak ulertzeko mekanismoei buruz eta erabilitako prozeduren gainean gogoeta egiteko ikasten ikasteko duen balioari buruz.

2. Parte hartzea ikasgelako komunikazio egoeretan, elkartrukearen arauak errespetatuz: hitz egiteko txanda errespetatzea, diskurtsoa antolatzea, entzutea eta gainerakoek esku-hartzeak norberaren diskurtsoan sartzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da bai ikasgelan gertatzen diren ahozko elkartruke egoera desberdinetan aktiboki esku hartzeko gaitasuna, bai haietan parte hartzeko jarrera ere. Ohartarazi behar da gaitasun horiek eskatzen dutela komunikazio egoerak behatzeko gaitasuna izatea –xede, parte-hartzaile kopurua eta ezaugarriak, elkartrukea gertatzen den lekua...–, eta haien ezaugarriak kontzienteki zehazteko eta testuinguru bakoitzean egoki jarduteko gaitasuna.

3. Gauzak ahoz adierazten jakitea, ezagutzak, egitateak eta iritziak modu koherentean aurkezten dituzten testuen bitartez.

Irizpide honek ebaluatu behar du ea ikasleek gauzak modu antolatuta eta koherentean adierazten dituzten, betiere komunikazio genero eta egoeraren arabera. Ikasleek gauza izan behar dute eduki garrantzitsuak hautatzeko eta haiek adierazteko hiztegi eta formula egokiak erabiliz eta egoera horietan berezkoak diren baliabideak erabiliz; besteak beste, ahots, jarrera eta keinu egokiak. Baloratu behar da ikasleek ahozko kontaerak eta ikasgelako azalpenak sortzeko duten gaitasuna, bai eta ikasten dituzten alderdiei buruzko gogoetak ozenki azaltzeko duten gaitasuna ere.

Baloratzeke da, halaber, harreman sozial asegarriak ezartzen diren, eta ikasleek berdinaren artean hizketaldi bat hasteko, hizketaldian aritzeko eta hizketaldiari amaiera emateko trebetasuna duten.

4. Testuak irakurtzean informazio esplizitua kokatu eta berreskuratzea eta inferentziak egitea, xede nagusiak zehaztuz eta testu batzuen esanahi bikoitza interpretatuz.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ea ikasleak gauza diren testuetan –deialdiak, jarduera programak, lan plangintzak– esplizituak diren informazio edo ideia muntadunak bilatzeko, aurkitzeko eta hautatzeko, eta haietan adierazitakoaren arabera jarduteko; gauza diren beren esperientziatik hurbil dauden egitatei buruz informatzeko komunikabideetan, izenburu eta sarrera laburretan irakurketa azkarra erabiliz, eduki orokorra alde aurretik ezagutzeko; gauza diren azpimarra eta beste teknika batzuk erabiltzeko eskolako testuetan esplizituak diren ideia nagusiak eta bigarren mailakoak zehazte aldera.

Halaber, ebaluatu nahi da ikasleek gaitasuna duten azaleko esanahiaz haratago joan eta inferentzia zuzenak ateratzeko: aurreikus daitzeko gertakariak indutzea, testuen xede deduzitzea edo orokortze batzuk identifikatzea. Are esanahi bikoitzak edo ironiak harrapatzea ere.

Testu literarioetan, olerki batzuen ideia nagusiak identifikatzen ote diren ebaluatu behar da, edo gaitasuna ote duten kontakizun ez-linealak jarraitzeko, eta trebetasuna ote duten istorioetako pertsonaien arteko harremanak ulertzeko, modu esplizituan agertzen ez direnean, edo gertakariak gertatu aurretik antzemateko gauza ote diren.

5. Norberaren ideiak interpretatu eta testuetan bildutako informazioarekin integratzea, informazioak konparatuz eta alderatuz, eta ahoz irakurtzerakoan ulertzen dela agertzea.

Ebaluazio irizpide honekin egiaztatu nahi da ikasleak gai direla testu desberdinetan bildutako informazioak gero eta autonomia gehiagorekin erabiltzeko, eta irakurtzeko jardueran ulermen estrategiak txertatu dituztela; esate baterako, idazkiaren xede identifikatzea, testu-adierazleak erabiltzea, aurrera eta atzera egitea, hiztegiaren kontsulta egitea edo informazio osagarria bilatzea.

Irizpide honekin lortu nahi da, halaber, ulermena ebaluatzea ozenki eginko irakurketaren bitartez; irakurketa hori, izan ere, behar bezain arin eta behar den intonazioarekin egin behar da, isileko irakurketa bezala; azkartasunean eta ulermenean aurrera egitea baloratuko da.

6. Iritziak eta informazioak narratzea, azaltzea, deskribatzea, laburtzea eta adieraztea, eguneroko eta eskolako egoeretan erlazionaturiko testu idatzietan, betiere modu antolatuta eta egokian, esakuneak elkarrekin lotuz, testuen plangintza eta berrikeria modu ohikoan erabiliz, eta arau gramatikakal eta ortografikoak eta alderdi formalak zainduz, paperezko euskarrian nahiz euskarri digitalean.

Irizpide honekin egiaztatu nahi da ikasleak gauza direla gauzak idatziz adierazteko, modu koherentean eta idazki bat sortzeko prozesuak berezkoak dituen urratsak eginez (plangintza, testua idaztea, berrikeria). Beharrezkoa da ikasleek baloratzea urrats horiek baliagarriak direla testu osoagoak eta xedearekin lotuagoak lortzeko. Ikasleek gai izan behar dute gelako pertsonen arteko harremanek berezkoak dituzten testuak idatzeko –gutunak, arauak, jarduera programak, deialdiak, lanerako plangintza kolektiboak– eta, orobat, komunikabideek berezko dituzten testuak, betiere ikasleek esperientziatik hurbil daudenak –albisteak, elkarrizketa, liburuei edo musikari buruzko berri laburra, zuzendariarentzako gutuna–, eta ikasteko beste arlo batzuetan erabili ohi diren testuak; halere, modu berezian ebaluatu behar da ikasleak gai diren ikasteko autonomian aurrera egitea ahalbidetzen dieten testuak lantzeko –laburpenak, eskemak, txostenak, deskribapenak, azalpenak–.

Literaturaren arloan, olerkiak edo kontakizunak birsortzeko gaitasuna ebaluatuko da; testu horietan, baliabide batzuk erabili beharko dira –esate baterako, errima edo erritmoa olerkietan–.

Idazki guztietan, paperezko euskarrian nahiz euskarri digitalean egon, ohikoak diren arau ortografikoaren automatizazio maila eta zalantza ortografikoak behar diren euskarriak (hiztegiak, apunteak...) erabiliz ebazteko gaitasuna ebaluatuko da.

7. Ahozko tradizioko testu literarioak ezagutzeko eta haur literaturakoak, ziklorako egokiak, bai eta narratzaileen, olerkiaren eta bertsoaren ezaugarriak, testu horien irakurketan eta idazketan laguntzeko.

Irizpide horrek ebaluatu nahi du adinerako eta ziklorako interesetarako egokiak diren testu literarioez autonomiarekin gozatzeko gaitasuna, eta testu horien zentzua ulertzeko gaitasuna, konbentzio bera-

riazko batzuk interpretatzeari esker; esate baterako, behin eta berriz agertzen diren gaiak, kontaera literarioaren elementuak, errima, neurria, konparaketak eta metafora. Ebaluatu behar da, halaber, ikasleen ekimena eta irakurketarako jarrera positiboa izatea. Adierazpen eta birsorkuntza baliabideak erabiltzeko gaitasuna baloratuko da, dramatizazio edo birsorkuntza lanetan, olerkiak, bertsoak eta bestelako testuak memorizatzerakoan.

8. Liburutegiak, bideotekak eta abar arintasunez erabiltzea eta maneiatzea, eta ulertzea obrak eta bestelako materialak antolatzeke eta hautatzeko mekanismoak. Gelan eta ikastetxean erabilgarri dauden material bibliografikoen eta bestelako materialen zaintzan eta hobekuntzan laguntzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da haurrak gai ote diren eskura dituzten liburutegiak aktiboki eta autonomiaz erabiltzeko; garatu ote duten irakurketarako gustua eta haien ohiko erabiltzaileak izateko behar diren jarrerak eta prozedurak. Baloratu behar da, orobat, liburutegien funtzionamenduari eta antolamenduari buruzko ezagutza, bai eta haien mantentzean eta zaintzan laguntzeko gaitasuna ere.

9. Hitzetan, esakuneetan eta testuetan, ulermena eta ahozko eta idatzizko adierazpena hobetzeko egiten diren segmentazioetan, ordena-aldaketetan, kenketetan eta txertaketetan gertatzen diren aldaketak identifikatzea.

Helburua da ebaluatzea txertaketek, kenketek, ordena-aldaketek, segmentazioek eta berrosatzeek esakuneetan eta testuetan sortzen dituzten eraginak behatzeko gaitasuna, halako moduan non identifikatuko diren bai idazketan eta ahozko adierazpenean gertatzen diren arazoak, bai ulertzeko zailtasun batzuen jatorria; azken batean, gogoeta hori jardura horiek hobetzeko erabiltzea bilatu nahi da.

Analisi prozedura horiek bidea eman behar dute testuari modu kritikoan erreparatzeko; testuaren edukiari buruz gogoeta egiteko eta hura ebaluatzeko; haren egitura, hizkuntzaren erabilera eta baliabide literarioak, eta egilearen ikuspuntua eta ofizioa aintzat hartzeko eta ebaluatzeko.

10. Gramatikaren eta linguistikaren terminologia, zikloari dagokiona, ulertzea eta erabiltzea testuak sortzeko eta ulertzeko jardueretan.

Irizpide honekin konprobatu nahi da ea ikasleek erabiltzen den hizkuntzari buruzko oinarriko ezagutza gramatikalak barneratu dituzten. Egiaztatu nahi da ikasleek ikasketa horiek erabiltzen dituztela testuak egiterakoan eta berrikusterakoan, komunikazio hobe lortze aldera. Halaber, baloratuko da arazo linguistiko batzuei buruz eztabaidatzeko behar den terminologia erabiltzea, egiten diren oharpenak ordenatzea eta ikasitakoa azaltzea. Etaparen bukaeran, ondokoak sartzen dira eduki horien barrenean: testuen izendapenak, euskalkiak badaudela ezagutzea, esakuneak osatzen dituzten elementuak, hitz mota desberdinen ezagutza (izena, adjektiboa, aditza eta abar) eta hitzak osatzeko moduari buruzko oinarriko nozioak (denbora, numero eta pertsona aldaerak; maiz erabiltzen diren aurrizkiak eta atzizkiak eta abar).

11. Estrategia batzuk erabiltzea ikasten ikasteko.

Irizpide honen bidez ebaluatu nahi da ikaskuntza prozesuan laguntzen duten oinarriko estrategiak erabiltzen diren, hala nola ikusizko baliabideak erabiltzea, laguntza eta argibideak eskatzea, hiztegiak eta oinarriko baliabide teknologiko batzuk erabiltzea. Halaber, aurrerapenak baloratzen joateko gaitasuna ebaluatuko da, bai eta ikaskuntzan nolabaiteko autonomia lortzea ere.

EUSKARA. A EREDUA (L2)

Helburuak

Euskara irakasgaiaren irakaskuntzak helburu izanen du komunikatzeko oinarriko gaitasuna garatzea, eta hori honako gaitasunetan zehazten da:

1. Mezuak entzutea eta ulertzea era askotako ahozko elkarreraginetan, euskara estandarrean, eta testu horien bidez transmititutako informazioak erabiltzea lan esperientziarekin loturiko lan zehatz eta askotarikoak egiteko.

2. Gauzak ahoz adierazteko eta elkarreragiteko gauza izatea eduki eta garapen ezagunak dituzten egoera erraz eta ohikoetan, ahozko eta ahozkoen besteko prozedurak erabiliz eta errespetuzko eta laguntza jarrera edukiz: gustuak, desioak, iritziak, sentimenduak edo gai bati buruzko informazio soilak adieraztea.

3. Norberaren esperientziekin eta interesekin loturiko testu askotarikoak ulertuz irakurtzea, eta haietatik informazio orokorra eta berriazkoa ateratzea aldez aurretik ezarritako xede jakin batekin. Irakurketa entretentzeko eta informatzeko iturri gisa baloratzea.

4. Irakurketa norberaren gozameneko eta aberastasunerako iturri gisa erabiltzea.

5. Era askotako testuak, xede desberdinekin, idaztea, ikasgelan aurretik landutako gaien buruzkoak, ereduez baliatuz.

6. Adierazpen egokia lortzeko behar diren hitzak barneratzea, hiztegia eta teknika lagungarriak erabiliz, eta liburutegiaz oinarriko baliabide gisa baliatuz.

7. Euskararen alderdi fonetikoak, erritmoari doazkionak, azentzuak eta intonazioa ezagutzea; egitura linguistikoak eta alderdi lexikoak ere ezagutzea, eta haiek komunikazioaren oinarriko osagai gisa erabiltzea.

8. Nafarroako eleaniztasuna ezagutu eta errespetatzea eta hura aintzat hartzea, eta jarrera positiboa edukitzea hizkuntzaren aldaera linguistikoaren erabilerarekiko, eta errespetua izatea hizkuntzekiko eta haien hiztunekiko eta kulturarekiko.

9. Dimentsio soziokulturala ezagutu eta lantzea.

10. Harbera izatea, eta intereseko eta norberaren buruarekiko konfiantzako jarrera edukitzea ikasteko gaitasuna eta hizkuntzaren erabilera direla eta.

11. Beste hizkuntza batzuen aldez aurretiko ezagutza eta esperientziez baliatzea hizkuntza modu azkarrago, eraginkorrago eta autonomoago batez barneratzeko.

12. Euskara askotariko edukiak ikasteko tresna gisa baloratzea.

13. Informazioa lortzeko eta euskaraz komunikatzeko eskura dauden bitarteko guztiak, teknologia berriak barne, gero eta autonomia gehiagoz erabiltzen ikastea.

Lehen zikloa

Edukiak

1. multzoa.–Entzutea eta ulertzea, hitz egitea eta hizketan aritzea.

Eta honetan zehar, ikasleak ikasi behar du testuinguru batzuetan egoki adierazten, edukia eta adierazpenaren forma xedeari eta mintzakideei egokituz. Halaber, ikasi behar dute besteei egoki erantzuten, esandakoaren haria eta mintzakideak erabilitako hizkuntza gordez. Halaber, ikasleek ikasi behar dute hizketaldietan parte hartzen, txandak errespetatuz eta aztergaiari buruzko ekarpenak eginez. Pixkanaka, hizkuntzaren erabilera formalenak sartzen joanen dira.

–Entzutea eta ulertzea. Hitz egitea eta hizketan aritzea

- Ahozko mezu errazak ulertzea ikasgelan lanak egiteko.

- Ikus-entzunezko euskarrietatik eta euskarri informatikoetatik heldu diren mezu errazak entzun eta ulertzea.

- Ahozko elkarreragina egoera errealean edo simulatuetan, komunikazio errutinen bidez lortutako ahozko eta ahoz besteko erantzunak erabiliz.

- Aldez aurretik ezagutzen diren ahozko testuak produzitzea, errutina, antzespen, abesti, errezitate eta dramatizazioetan aktiboki parte hartuz.

- Oinarriko estrategiak erabiltzea ahozkoaren ulermenean eta adierazpenean laguntzeko: ikusizko testuingurua eta hitzez besteko testuingurua erabiltzea eta gaiari edo egoerari buruzko aldez aurreko ezagupenak –ikasleak ezagutzen dituen beste hizkuntza batzuetatik euskarara transferitutakoak– erabiltzea.

- Taldeko jardueretan (abestiak, dramatizazioak, errutinak...) ahoz parte hartzeko interesa.

- Hizkuntza komunikatzeko tresna gisa baloratzea.

–Testuak:

- Ipuinak, azalpenak, jarraibideak, deiak, deskribapenak, olerkiak eta abestiak, irakaslearekiko hizketaldiak, ikasledeen arteko elkarrizketak, dramatizazioak.

–Trebetasunak eta estrategiak

- Entzutea eta ulertzea

- Ahozko testu errazen esanahi orokorra harrapatzea –testuak eskuragarriak eta esanahidunak izanen dira ikasleendako–; testu horiek lotura bat izanen dute ikasleek ideiekin edo ikasleek interesekoak diren edo ikasleei jakin-mina sortzen dieten esperientziekin.

- Oinarriko estrategiak erabiltzea (testuinguruari erreparatzea, galderak egitea, zeinuen hizkuntza interpretatzea, arretari eustea...) ahozko testu errazak ulertzeko.

- Erantzun fisikoak ematea ahozko agindu batzuen arabera.

- Eguneroko adierazpenei egoki erantzutea

esate baterako: agurrak, erantzunak, materiala banatzeko jarraibideak, oinarriko beharren adierazpenak, autonomia-azturen jarraibideak, eguraldiaren jarraipena, eskolako gorabeherei buruzko iruzkinak (ikasleek bertaratzeko, urtebetetzeak), ikasgelan jarduerak antolatzeko jarraibideak.

- Ahozko adierazpena eta elkarreragina:

- Aldez aurretik ezagutzen diren ahozko testuak errezitate edo interpretatzea, antzezpen konpartituetan, abestietan, dramatizazioetan, jolasetan (ikusimakusi...).

- Errutinazko lanei buruzko ahozko testuak sortzea, haietan ohikoak diren gertakariak eta bizipenak aurkeztuz: aurkezpenak, data, gelako arduraduna, eguraldi fenomenoak...

ohiturak, gelako hizkuntza, antzezipenak, errexitateak edo abestiak—. Baloratuko da, halaber, ikasleek gelako jardueretan aktiboki parte hartzeo duten gaitasuna.

3. Aurretik ahoz aurkeztutako hitzak eta esaldi errazak, gai eza-gunei eta interesekoei buruzkoak, irakurri eta identifikatzea.

Irizpide honekin irakurtzeko –ozenki irakurtzeko ere bai– eta era guztietako jardueren bidez ahoz ezagututako hitzak eta esaldiak ulertzeo gaitasuna ebaluatu nahi da. Irakurketak ikusizko elementuak har-tuko ditu oinarri, adierazpide horiek agertzen direneko testuinguruari buruzkoak, eta jolas eta komunikazio jardueren atal bat izaneko da.

4. Hitzak, adierazpide ezagunak eta esaldiak idaztea ereduak erabiliz eta xede jakin batekin.

Irizpide honekin ebaluatuko da ea ikasleak gai diren ahoz eta maiz erabilitako hitzak eta esaldi errazak, jarduera aniztatan errepikatuta-koak, idazteko. Idazketa eredu bat behatuz hasiko da, eta funtzional-tasun jakin bat daukan lan zehatz bateko –esate baterako ohar bat idaztea, horma-irudi bat egitea, urtebetetzea zorionteza edo abesti edo olerki bat osatzea– atal bat izan behar du.

5. Ohiko komunikazio testuinguruetan agertzen diren adierazpi-deen soinu, erritmo, azentu eta intonazio alderdiak ezagutu eta egitea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak, adierazpideak entzuten, errepikatzen eta aurratsen aktiboki parte hartzen dutenean, eta ozenki irakurtzeko jardueretan, soinu, erritmo, azentu eta intonazio alderdiak ezagutzeo eta berriz egiteo gauza ote diren, ereduetatik abiatuta be-tiere.

6. Euskara ikasteko interesa eta jakin-mina erakustea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleek hizkuntza ikasteko parte hartzen duten, ahaleginak egiten dituzten eta interesa erakusten duten. Halaber, baloratuko da ea beste pertsonekin komunikatzeko hizkuntzak ezagutzearen garrantziaren kontzientzia hartzen duten, eta hizkuntzen aniztasuna guztientzat aberasgarria den elementu gisa aintzat hartzen duten.

7. Ikasten ikasteko estrategia batzuk erabiltzea; besteak beste, laguntza eskatzea, komunikazioa keinuekin laguntzea, ikusizko hizte-giak erabiltzea eta hobeki ikasten lagunduko dioten alderdi pertsonal batzuk identifikatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasteko prozesua errazten duten oinarritako estrategien erabilpena, hala nola ikusizko eta keinuekin bi-dezko baliabideen erabilpena, ikasleek laguntza eta argibideak eska-tzea, ikusizko hiztegiak erabiltzea eta egiten dituzten aurrerapenen ba-lorazioa –oso oinarritakoa bada ere–.

Bigarren zikloa

Edukiak

1. multzoa.–Entzutea eta ulertzea, hitz egitea eta hizketan aritzea.

Etapan honetan zehar, ikasleak ikasi behar du testuinguru batzuetan egoki adierazten, edukia eta adierazpenaren forma xedeari eta mintza-ki-dei egokituz. Halaber, ikasi behar dute besteegi egoki erantzuten, esandakoaren haria eta mintzakideak erabilitako hizkuntza gordez. Ha-laber, ikasleek ikasi behar dute hizketaldietan parte hartzen, txandak errespetatuz eta aztergaiari buruzko ekarpenak eginez. Pixkanaka, hiz-kuntzaren erabilera formalenak sartzen joanen dira.

–Entzutea eta ulertzea. Hitz egitea eta hizketan aritzea

• Ahozko mezu gero eta konplexuagoak entzutea eta ulertzea; esate baterako, jarraibideak edo azalpenak, ahozko elkarreragin gida-tuak edo multimedia grabazioak, informazio orokorra eta informazio ze-hatan bat ateratzeko.

• Ahozko elkarreragina egoera erreala edo simulatueta, ahozko eta ahoz besteo erantzunak emanez; erantzun horiek aukera gutxi batzuen artean hautatzekoak izanen dira, gidatuak izatetik gero eta urrunago dauden testuingurueta.

• Aldez aurretik ezagutzen diren ahozko testuak sortzea, parte-hartze aktiboak edukiz antzezipen konpartitueta, abestietan, errexitat-zeeetan, dramatizazioeta, elkarreragin gidatueta... edo bestela, la-guntza eta ereduak aldez aurretik prestatutakoeta.

• Oinarritako strategiak erabiltzea ahozkoaren ulermenean eta adierazpenean laguntzeko: ikusizko testuinguru eta hitzez besteo testuinguru erabiltzea eta gaiari edo egoerari buruzko aldez aurreko ezagupenak –ikasleak ezagutzen dituen beste hizkuntza batzuetatik euskarara transferitutakoak– erabiltzea.

• Banakako edo taldeko jardueretan (abestiak, dramatizazioak, tal-deko lanak...) gauzak ahoz adierazteko interesa.

• Hizkuntza komunikatzeko tresna gisa baloratzea.

–Testuak:

• Elkarrizketak, inkestak, albisteak, eguraldi iragarpenak, errezetak, joko arauak, olerkiak, abestiak, arrazoiak eta iritziak ematea, eraikin edo kale baten kokapenari buruzko informazioa ematea.

–Treibetasunak eta strategiak

• Entzutea eta ulertzea

• Hiztun desberdinek euskarri desberdinetan sortutako ahozko testu esanahidunen esanahia harrapatzea, eta ulertzeo estrategia oinarrit-koak erabiltzea, entzun aurretik, entzun bitartean eta entzun eta on-doren (testuinguruari erreparatzea, izenburuaren esanahia bereiztea edo orokortzea egitea, adibideak, egitateak eta iritziak, gako hitzak...).

• Informazioaren garrantzia baloratzea zuzeneko inferentziak eginez. Testu baten ideia nagusiari antzematea eta testu bati izenburua ematea.

• Elkarrizketetan parte hartzen dutenak identifikatzea eta haien esku hartzeo txandak bereiztea.

• Ahozko adierazpena eta elkarreragina:

• Ahozko testu errazak buruz ikastea, antzezte eta errepikatzea, ikasgelako lanetan, eta jolasetan jardun ahal izateo; jarraibideak ematea, galderak egitea, hizketaldietan parte hartzea...

• Ahozko testuak sortzea, komunikazio egoeraren ezaugarriak identifikatuz eta, betiere, intonazio egokia erabiliz: galdetzea, zorionak ematea, onartzea, gaitzestea, deitoratzea, eguraldia aurratsatea, arra-zoiak ematea, iritzia ematea...

• Ahozko testuak sortzea, haietan gertaera eta bizipen pertsonalak aurkeztuz, gidoi baten laguntzarekin edo errutineta, jarraibideeta eta deskribapenean oinarrituriko informazioez baliatuz, betiere eredueta la-guntza edukiz.

• Ahozko testu esanahidunak sortzea komunikazio egoera eskura-garrietan, denborazko sekuentzia errespetatuz ideien, datuen, gertaeren segida batean... (lehenengo, gero, ondoren, azkenik).

2. multzoa.–Irakurtzea eta idaztea.

2.1. Idatzizko testuak ulertzea.

Irakurtzeko –testu deskodetzea– eta irakurketa funtzionalerako –adierazkorra eta isilekoa– behar diren trebetasunak eskuratzea lehen zikloan landu da, baldin eta aurreko etaparekin koordinatzen bada. Geroko zikloetan, idatzizko hizkuntzaren ulermena gero eta gehiago menperatzea bideratuko duten ezagutzak eta trebetasunak garatu eta barneratuko dira (informazio berariazkoak kokatzea, inferentziak, inter-pretazioa, testu informatiboak eta narratiboak baloratzea).

–Idatzizko testuak irakurtzea eta ulertzea

• Paperean nahiz euskarri digitalean idatzitako testu mota desber-dinak irakurri eta ulertzea, betiere ikaslearen gaitasun linguistikoari egokituak, informazio orokorra eta berariazko erabiltzeko, lan bat ga-ratzen ari denean edo irakurketaz gozatzeko.

• Irakurketako strategiak erabiltzen hastea: ikusizko testuinguruo elementuak eta gai edo egoerari buruzko aurreitazko ezagutzak erabil-tzea (ezagutzen dituen hizkuntzetatik transferituak), hitz eta adierazpen ezezagunen esanahia deduzitze.

• Irakurketa baloratzea. Ikaslearen gaitasun eta intereserako egokiak diren testuak irakurtzea, irakurketaz gozatzeko.

• Haurren esperientziatik hurbil dauden eguneroko egoerei buruzko testu propioak irakurri eta idaztea; esate baterako, gonbiteak, gutunak, zorion-emateak, oharrak, deiak, liburuxkak, errezetak...

• Eredue desberdinak erabiliz, testu errazak egitea haiek egiteo erabiliko dira bai ahoz bai haien irakurketara ohitzea in-plikatzen duten jardueren bitartez ongi ezagutzen diren adierazpide eta esaldiak, horrela informazioa transmititzeko eta konpartitzeko, edo ko-munikazio asmo desberdinekin.

• Testu produktioaren oinarritako strategiak ezagutzen eta erabil-tzen hastea (hartzailea hautatu, helburua, plangintza, zirriborroa egin, testua berrikusi eta amaierako bertsioa) oso egituratuta dauden ereduak erabiliz.

• Informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiltzea infor-mazioa irakurtzeko, idatzeko eta transmititzeko.

• Testu idatziak zaintzeko eta behar bezala aurkezteko interesa.

–Testuak:

• Gutunak, albisteak, kontraerak, komikiak, errezetak, galdetegiak, biografiak eta autobiografiak, olerkiak, iragarkiak, telebistako progra-mazioa,

• Azalpenak, auzoko edo hiriko planoak eta deskribapenak

–Treibetasunak eta strategiak

• Ulertzeko irakurketa

• Irakurtzeko strategiaren erabilera gidatua (ikusizko testuinguruaren elementuak erabiltzea, irakasleak ozenki irakurtzen duena entzutea, ozenki eta isilik irakurtzea eta ezagutzen diren hizkuntzetatik transferi-tutako gaiari edo egoerari buruzko aurretiko ezagutzak erabiltzea), in-formazio nagusia identifikatuz, ezagutzen ez diren hitzen edo adieraz-pideen esanahia deduzituz, testuinguruan, gaien, egoeran eta hitzaren funtzioaren bermatuz. Izenordain bat ordeztzen duen pertsonarekin edo gauzarekin lotzea. Aditzen denbora bereiztea.

• Ozenki irakurtzea, ebakera eta intonazio egokiarekin, gelan au-rretik prestatutako testu laburrak. Olerkiak interpretatzea.

▪ Testu bat ulertzea, haren gakoak inferituz eta galdera batzuei erantzunez (nor, nork, zer, noiz, non, nora, norekin, zergatik, zure uestez).

▪ Testu batean berriarazko informazioa aurkitzea, galderi egia/gezurra erantzunez, edo aukera anitzeko galderi erantzunez, edo geziez erantzun beharreko, edo sekuentziak kronologikoki ordenatu... eta galdera irekiei erantzutea.

▪ Narrazioaren oinarriko elementuak ezagutzea: pertsonaiak, lekua, denbora eta gertaeren sekuentzia; halaber, haren egitura osatzen duten atalak ezagutzea: aurkezpena, korapiloa eta amaiera. Irakurritako testuen laburpenak egitea, eskemen laguntzarekin.

▪ Euskaraz idatzitako testu errealitatik jasotako informazioa interpretatzea (iragarkiak, telebistako programazioa...), geroko ekintza bat programatzeko.

▪ Testuak eta liburu txikiak irakurtzea irakurketaz gozatzeko.

▪ Idatziko adierazpena.

▪ Testu bat irakurtzerakoan barneratutako hiztegia idaztea eta buruz ikastea.

▪ Idazki laburrak produzitzea, ereduak imitatuz (deskribapenak, errezetak, gutunak, informazio pertsonal errazak). Esaldi zuzenak osatzea, ilustrazio bat deskribatuz ereduak eta eredu erako esaldiak erabiliz.

▪ Gutun baten egituraren oinarriko elementuak ezagutu eta erabilteza: data, agurra, aurkezpena, eskaria, bukaerako agurra eta sinadura, bai eta gutunean agertzen diren datuak ere: igorlea eta hartzailea.

▪ Datu pertsonalei buruzko informazioa biltzea, alde aurretik ezarritako gidoi bati jarraituz. Errezeta baterako behar diren osagai eta tresnen zerrenda idaztea.

▪ Landutako testua idatziz baloratzea, oharpenak eginez, hari buruzko iritzia emanez eta irakurketarekin ikasitakoak gogoeta eginez.

▪ Norberaren eta beste ikaskide batzuen testuetan akats ortografiakoak zuzentzea.

▪ Puntuazioaren (puntuaren erabilera, komak erabiltzea zerrenda batean...) eta testuaren antolamenduari (denborazko lokailuak erabiltzea) oinarriko alderdiei erreparatzea.

▪ Testu baten aurkezpenaren oinarriko alderdiei (garbitasuna, lekuaren banaketa...) eta irakurgarritasunari erreparatzea.

▪ Informazioaren eta komunikazioaren teknologiez baliatzea sekuentzia didaktikoetan landutako ezagutzak indartzeko edo zabaltzeko.

3. multzoa.—Hizkuntzaren ezaguera.

▪ Testu produktzioaren oinarriko estrategiak ezagutzen eta erabiltzen hastea (hartzailea hautatu, helburua, plangintza, zirriborroa egin, testua berrikusi eta amaierako bertsoa) oso egituratuta dauden ereduak erabiliz.

▪ Hizkuntza egoera desberdinetan zuzentasunez erabiltzeko interesa.

▪ Euskararen alderdi fonetikoak, erritmoari doazkionak, azentuak eta intonazioa ezagutzea, eta haiek erabiltzea ahozko testu txikiak ulertzeko eta sortzeko funtsezko alderdi gisa (oinarriko puntuazioa: puntua, koma, galdera ikurra eta harriidura ikurra...).

▪ Euskararen berezko hiztegia, forma eta oinarriko egiturak, lehenik erabilitekoak, ezagutzea eta erabiltzea.

▪ Oinarriko ortografia: euskarak berezkoak dituen fonemak erabiltzea, eta gatzelaniaren aldean korrespondentziak dituztenak bereiztea (b, k, ts, tz tx, np, nb).

▪ Sekuentzia didaktikoekin loturiko hiztegia: kirolak, etxeko gelak eta tresnak, kalea eta haren elementuak, garraioak eta zerbitzuak, elementu geografikoak, jantziak, jatekoak.

▪ Ekintza adierazteko aditzak eta aditz laguntzaileak (handitu, txikiagotu, laburtu, luzatu, igeri egin, bizikletaz ibili...) jarraibideak ematekoak (ezin da, behar da...) eta sekuentzia didaktikoekin lotutakoak (frijitu, egosi, erre...).

▪ Aditz funtzioak (tranpa egin duzu, jolastu gabe, bota duzu...).

▪ Ekintzen deskribapenarekin loturiko adjektiboak, errepikapenak (motz-motza, beltz-beltza...), antonimoak eta superlatibo zehatz batzuk.

▪ Deklinazio markak singularrean (nondik, nora, norekin, norena, zerez).

▪ Orduak: (zer ordu da, zer ordutan da)

▪ Noiztik, noiz arte

▪ Zenbakiak (ehunekoak eta milakoak).

▪ Maiz erabiltzen diren erakusleak (hau, hori, hura, hauek, horiek haiek...).

▪ Lekuzko adberbioak (hemen, hor, han, urrun, hurbil...), modua (garbi, zikin, manso, poliki, azkar...), denbora (berandu, laster...), kopurua (asko, gutxi...).

▪ Denborazko markatzaile eta lokailuak (lehenengo, bat-batean, orduan, gero, azkenik...).

▪ Ezezkia (ez dut nahi, ez dut ulertzen, ez dut ikusten, ez dut ekarri).

▪ Iritziak eta arrazoiak komunikatzeko funtzioak deskribapen biografiko erraz bat egitekoak, ikaskide bati galdetegi erraz bat egitea gustu pertsonalei buruz, bizipen pertsonal bati buruzko narrazio laburra, jolas bat azaltzea...

4. multzoa.—Alderdi soziokulturalak eta kulturarteko kontzientzia

▪ Hizkuntza ikasteko eta haren kulturaren gaineko alderdiak ezagutzeko interesa.

▪ Norberaren kultura baloratzea, beste kultura batzuen ezagutzatik eta baloratzeatik abiatuz.

▪ Unitate didaktiko batzuekin loturiko usadioak eta ohiturak ezagutzea (jokoak, jolaserako formulak, pertsonaia tradizionalak).

▪ Hizkuntzarekiko eta kulturarekiko jarrera harbera izatea eta balorazio positiboa egitea.

▪ Ospakizun eta jai tradizionalak ezagutzea.

▪ Erabileraren soziala eta herrikoia duten abestiak ikastea.

▪ Bertako ohiturak ezagutzea: elikagaiak, dantzak, musika tresnak...

5. multzoa.—Ikaskuntzari buruzko gogoeta.

▪ Trebetasunak eta prozedurak erabiltzea —errepikapena, buruz ikastea, hitzak eta adierazpideak keinuekin eta ikusizko elementuekin erlazionatzea eta ereduak behatzea, testuak irakurtzea, multimedia euskarriak erabiltzea eta bestelakoak— hitz berriak eta hizkuntzaren egiturak barneratzeko.

▪ Gogoeta ikaskuntzari berari buruz eta lanaren antolamenduari buruz, eta akatsak onartzea ikaskuntza, autozuzenketa eta autoebaluazio prozesuaren atal gisa.

▪ Kontsultarako eta informazioarako bitarteko grafikoak eta informazioaren eta komunikazioaren teknologiek eskaintzen dituzten aukerak gero eta gehiago erabiltzea.

▪ Ezagutzen dituen hizkuntzetan erabiltzen dituen estrategiak konparatzea.

▪ Konfiantza izatea euskara ikasteko norberak daukan gaitasunean eta lankidetzan aritzea baloratzea.

▪ Baloratzea euskara gauzak egiteko, antolatzeke, ikasteko, jolas eta gozatzeko tresna bat dela.

—Trebetasunak eta estrategiak

▪ Maiz parte hartzea eta elkar eragitea. Euskara modu espontaneoan erabiltzea gainerakoekin komunikatzeko, ikasgelan eta ikasgelatik kanpo.

▪ Lanak (fitxak, marrazkiak, eskulanak, liburuak ariketak...) garbitasunez egitea, eta xehetasunak zaintzea. Gelako koadernoak, egindako fitxak eta abar ordenatzea, alde aurretik ezarritako irizpideei jarraituz.

▪ Taldean lan egitea, ezagutzen eta gaitasunen ekarpena eginez eta gainerakoekin eraginkortasunez lan eginez.

Ebaluazio irizpideak

1. Haurrendako ezagunak eta interesekoak diren ahozko testuetan, esanahi orokorra harrapatzea eta berriarazko informazioak identifikatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ea haurrak gauza diren ahozko mezu baten esanahi orokorra harrapatzeko, komunikazioko egoeran presente dauden elementu linguistikoekin eta ez-linguistikoekin laguntzarekin. Adierazpen zabalagoetan agertzen diren hitz eta adierazpen ezagunak ezagutzeko gaitasuna ere neurtu nahi da, baita testu osoa ulertzen ez den kasuetan ere.

2. Aurresateko moduko komunikazio egoeretan gai ezagunei buruzko zuzendutako ahozko elkarreraginaren parte hartzea, elkartrukearen oinarriko arauak errespetatuz; esate baterako, entzutea eta hitz egiten duenari begiratzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da berehalako beharrak adierazteko gaitasuna; esate baterako, baimena eskatzea, eguneroko gauzak mailaguan eskatzea, jarduera antolatzea, taldean lan egitea, gauzak edo pertsonak aurkitzea, eguraldiari buruz edo gustu eta trebetasunei buruz hitz egitea. Eguneroko egoeretan ikasleek duten parte-hartzea baloratuko da, hain zuzen ere errutinetan, azturetan, gelako hizkuntzan edo simulazioetan, antzezpenean, abestietan edo errezitatzeetan. Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak elkartrukean parte hartzeko duen jarrera, eta interesa erakusten duen gainerakoekin esku-hartzei buruz.

3. Xede jakin bat duten gai ezagunei buruzko testu errazak irakurri eta esanahi orokorra eta berriarazko informazio batzuk harrapatzeko gai izatea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ea ikasleak gai diren testu mota desberdin batzuk irakurtzeko (baita ozenki ere), betiere daukaten komunikazio gaitasunaren araberrakoak; esate baterako, oharrak, gelako arauak, gutunak, horma-irudiak edo ipuinak, hiztegi eta adierazpide ezagunak dituztenak. Haietatik informazio orokorra eta berriarazkoa aterako dute, idatziaren ulermenarekin loturiko funtsezko estrategien laguntzarekin; esate baterako, testuinguru linguistikoko eta ez-linguistikoko elementuak erabiltzea eta ezagutzen diren beste hizkuntza batzuetatik ezagutzak transferitzea.

4. Esanahia duten esaldi eta testu laburrak idaztea eguneroko eta eskolako egoeretan, xede jakin bat duten ereduetatik abiatuta eta ezarritako formatu batekin, bai paperean bai euskarri digitalean.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak gai diren era askotako testuak idazteko; esate baterako, oharrak, jarraibideak edo arauak, gutunak, horma-irudiak, liburuxkak, komikiak edo deskribapen errazak. Ebaluatuko da testu bat nolabaiteko autonomiarekin sortzeko ereduak erabiltzeko gaitasuna, eta ebaluatuko da, halaber, ereduak behatuz eta soinua eta grafiaren arteko erlazioak ikasiz barneraturiko zuzentasun ortografikoa.

5. Euskaraz berezko dituen forma eta egitura errazak erabiltzea, esanahi bat komunikatuz, testuinguru desberdinetan, horren barne di- rela soinu, erritmo, azentu eta intonazio alderdiak.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da neska-mutikoak, adierazpideak entzuten, errepikatzen eta aurreratsen aktiboki parte hartzen dutenean, eta ozenki irakurtzeko jardueretan, soinu, erritmo, azentu eta intonazio alderdiak ezagutzeko eta berriz egiteko gauza ote diren, ereduetatik abiatuta betiere.

6. Euskaraz hitz egiten den lekuetako eguneroko bizitzaren alderdi batzuk identifikatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleek gaitasuna ote duten euskaraz hitz egiten den lekuetako eguneroko bizitzaren alderdi batzuetan antzeman daitezkeen desberdintasunak eta antzekotasunak ikusi eta identifikatzeko, janariei, tradizioei, jaietara eta pertsonen elkarren arteko harremanak izateko moduei dagokienez.

7. Ikasten ikasteko estrategia batzuk erabiltzea; besteak beste, argitasun eskatzea, komunikazioa keinuekin laguntzea, ikusizko hiztegiak eta hiztegi elebidunak erabiltzea, euskarri desberdinetan gai ezagunei buruzko informazioa aurkitzea eta biltzea, eta hobeki ikasten lagunduko dioten alderdi pertsonal batzuk identifikatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasteko prozesua errazten duten oinarriko estrategien erabilpena, hala nola ikusizko eta keinuen bidezko baliabideen erabilpena, ikasleek laguntza eta argitasun eskatzea eta hiztegi elebidunak eta oinarriko bitarteko teknologiko batzuk gero eta autonomia gehiagoz erabiltzea. Halaber, ebaluatuko da ikasleak gai ote diren beren aurrerapenak baloratzeko, hobeki ikasteko erabiltzen dituen estrategia berrak adibideak jartzeko eta forma eta egitura erraz eta egunerokoak modu espontaneoan erabiltzeko nolabaiteko autonomia barneratzeko.

8. Intereseko jarrera bat erakustea norberaren hizkuntza ez den beste hizkuntza batean hitz egiten duten eta bestelako kultura bat duten pertsonetara, eta euskara beste pertsona batzuekin komunikatzeko tresna gisa baloratzeko.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak gai ote diren eleaniztasuna gizarterako aberasgarria den elementu gisa baloratzeko, eta berezitasun soziokulturalak identifikatzeko gauza diren.

Hirugarren zikloa

Edukiak

1. multzoa.–Entzutea eta ulertzea, hitz egitea eta hizketan aritzea.

Etaparen honetan zehar, ikasleak ikasi behar du testuinguru batzuetan egoki adierazten, edukia eta adierazpenaren forma xedari eta mintzakideei egokituz. Halaber, ikasi behar dute besteek egoki erantzuten, esandakoaren haria eta mintzakideak erabiltzeko hizkuntza gordez. Halaber, ikasleek ikasi behar dute hizketaldietan parte hartzen, txandak errespetatuz eta aztergaiari buruzko ekarpenak eginez. Pixkanaka, hizkuntzaren erabilera formalenak sartzen joanen dira.

–Entzutea eta ulertzea. Hitz egitea eta hizketan aritzea

• Ahozko mezu gero eta konplexuagoak entzutea eta ulertzea; esate baterako, jarraibideak edo azalpenak, ahozko elkarreragin gidatuak edo multimedia grabazioak ikus-entzunezko euskarrian eta euskarri informatikoan, informazio orokorrak eta informazio zehatzak ataratzeko.

• Ahozko elkarreragina egoera erreal edo simulatuetan, gero eta autonomia, eraginkortasun eta konplexutasun handiagoaz baliatuz erabiltzeko adierazpideetan.

• Ahozko testuak sortzea gero eta autonomia, eraginkortasun eta konplexutasun handiagoarekin; betiere ezagutzen diren ereduak eta egitura linguistikoak erabiliko dira, eta interesa erakutsiko da gauzak ahoz adierazteko banakako eta taldeko jardueretan.

• Oinarriko strategiak erabiltzea ahozkoaren ulermenean eta adierazpenean laguntzeko: ikusizko testuinguru eta hitzez besteko testuinguru erabiltzea eta gaiari edo egoerari buruzko alde aurreko ezagupenak –ikasleak ezagutzen dituen beste hizkuntza batzuetatik euskarara transferitutakoak– erabiltzea.

• Banakako edo taldeko jardueretan (abestiak, dramatizazioak, taldeko lanak...) gauzak ahoz adierazteko interesa, gero eta modu autonomoagoan.

• Komunikazioan sortu ohi diren zailtasunak gainditzeko jarrera, ezagutzen diren hizkuntzetako komunikazio estrategiez baliatuz.

• Hizkuntza komunikatzeko tresna gisa baloratzeko.

–Testuak:

• Ordena kronologikoaren arabera narrazio-testuak, azalpen testuak (beste irakasgaietako edukiak), jarraibideak eta deskribapenak. Argudiozko testuaren hasiera.

–Trebetasunak eta strategiak

• Entzutea eta ulertzea

• Ulermenaren estrategia nagusiak ezagutu eta aplikatzea: aurre-satea, aurreratzea, inferitza... Lan bat egiteko ideia orokorra eta informazio muntaduna ateratzea.

• Ahozko testuen berariazko informazioa harrapatzea ikasgelako lanak egiteko, adierazitako ideien artean ezartzen diren oinarriko erlazioak eta komunikazio egoeraren ezaugarriak ulertuz: mintzakideen kopurua eta mota, komunikazioa noiz eta non gertatzen den, komunikazioaren asmoa (informazioa, umorea...).

• Ulermenaren estrategia nagusiak aplikatzea: aurre-satea, aurreratzea eta inferentzia.

• Ahozko adierazpena eta elkarreragina:

• Eguneroko gaietara eta gai ezagunei buruzko edo gelan maiz landutako gaietara buruzko hizketaldiak izatea.

• Istorioak eta gertaerak narrazioa ikusizko eta ahozko laguntzekin, ikasgelan aurretik landutako ereduak erabiliz.

• Ezagutzei buruzko azalpen laburrak egitea.

• Prozesu bat azaltzea.

• Deskribapen errazak egitea (pertsonak, animaliak, gauzak eta lekuak).

• Ziurtasuna, aukera, iritziak adieraztea, arrazoiak ematea, baimena ematea, aginduak ematea, lehenaldian eta geroaldian hitz egitea.

• Testu bat ahoz laburtzea.

• Ikasleek elkarrizketak egitea beren gustu eta zaletasunei buruz, aurretik landutako gidoi bat erabiliz.

• Ezarritako jarraibide batzuekin, elkarrizketak asmatzea.

• Eguraldiari buruzko iragarpenak egitea

hipotesiak egitea, eta egiaztatzeak aurreko egunean eginiko iragarpenei buruz.

2. multzoa.–Irakurtzea eta idaztea.

2.1. Idatzizko testuak ulertzea.

Irakurtzeko –testua deskodetzea– eta irakurketa funtzionalerako –adierazkorrak eta isilekoak– behar diren trebetasunak eskuratzea lehen zikloan landuko da, baldin eta aurreko etaparekin koordinatzen bada. Geroko zikloetan, idatzizko hizkuntzaren ulermena gero eta gehiago menperatzea bideratuko duten ezagutzak eta trebetasunak garatu eta barneratuko dira (informazio berariazkoa kokatzea, inferentziak, interpretazioa, testu informatiboak eta narrazioak baloratzeko).

–Idatzizko testuak irakurtzea eta ulertzea

• Paperean nahiz euskarri digitalean idatzitako testu mota desberdinak irakurri eta ulertzea, betiere ikaslearen gaitasun linguistikoari egokituak, informazio orokorra eta berariazkoa erabiltzeko, lan edo proiektu bat garatzen ari denean edo irakurketaz gozatzeko.

• Irakurtzeko estrategien erabilera gero eta autonomoagoa (ikusizko testuinguruaren elementuak eta ezagutzen diren hizkuntzetatik transferitutako gaiari edo egoerari buruzko aurretiko ezagutzak erabiltzea), informazio nagusia identifikatuz, ezagutzen ez diren hitzen edo adierazpideen esanahia deduzituz, hiztegiak erabiliz.

• Irakurketa baloratzeko. Ikaslearen gaitasun eta intereserako egokiak diren testuak irakurtzea, irakurketaz gozatzeko.

• Komunikazio egoera desberdinetan berezkoak diren testuak osatzea –hiztegian eta egituretan gero eta zabalagoak eta aberatsagoak–, informazioa transmititu eta konpartitzeko eta komunikazio asmo desberdinekin.

• Testu produktioaren oinarriko strategiak erabiltzea (hartzailea hautatu, helburua, plangintza, zirriborroa egin, testua berrikusi eta amaierako bertsioa) oso egituratuta dauden ereduak erabiliz.

• Giza harremanetan eta komunikabideetan berezkoak diren testuak eta ikasteko eta informatzeko testuak irakurri eta idaztea.

• Informazioaren eta komunikazioaren teknologiarik erabiltzea testuak eta aurkezpenak egiteko eta informazioa transmititzeko.

• Euskara komunikatzeko eta ikasteko tresna gisa baloratzeko.

• Testu idatziak zaintzeko eta behar bezala aurkezteko interesa, eta testuek komunikazio beharrak asetzeko betetzen duten eginkizuna baloratzeko.

–Testuak:

• Narrazioak (ipuinak, gutunak, deskribapenak, posta elektronikoa...).

▪ Azalpen testuak (gai jakin bati buruzkoak, gidoi bat oinarri hartuta, edukiak azaltzea, albisteak, iragarkiak, oharra, deiak, jaietarako programa, telebistako programazioa, gonbidapenak...).

▪ Jarraibide testuak (jokoetarako eta kirolerako arauak, errezetak...).

▪ Argudiozko testuen hastapenak (arrazoiak ematea gai edo jarrera bati buruz).

–Trebetasunak eta estrategiak

▪ Ulertzeko irakurketak

▪ Ikasgelan landutako testuak nolabaiteko arintasunez eta ebakera eta intonazio egokiak irakurtzea.

▪ Idatzizko testu esanahidunen esanahia harrapatzea, eta hiztegiaren laguntzaz informazio berarizkoa identifikatzea.

▪ Ulermen estrategiak erabiltzea, irakurri aurretik, irakurri bitartean eta irakurri ondoren: ezagutzen diren hizkuntzetatik transferitutako gaiari edo egoerari buruzko aurretiko ezagutzak erabiltzea, ikusizko testu inguruaren elementuak erabiltzea (ilustrazio bateko elementuak identifikatzea: kolorea, forma, osaera... gaiari buruzko hipotesi bat formulatzea); hipotesi horiek egiaztatzea edo errefusatzeko irakurketaren bidez; galdera irekiei erantzutea; testu baten zatiak ordenatzea; laburpena egitea eskema erabiliz.

▪ Irakurritako testuen laburpen osatuagoak eta egokiagoak egitea.

▪ Irakurtzeko egoerarako egokiak diren testuak eta liburuak irakurtzea, ezagutza iturri gisa eta irakurketarekin gozatzeko bitarteko gisa.

▪ Idatzizko adierazpena.

▪ Testu idatziak sortzea, kasu kasuko testu-egitura eta testuari kohesioa emateko oinarrituko prozedurak erabiliz (loturak erabiltzea, aditzaren denborari eustea, oinarrituko puntuazio egokia, galdera ikurra eta harridura ikurra eta abar), eredu oso egituratuetatik abiatuta.

▪ Testu idatziaren plangintza egitea: ideiak eta haien ordena, hiztegia, eskatzen diren egiturak, hartzaila eta testuaren helburua, zirraborra idaztea, testua berrikustea eta amaierako bertsioa. Testuari kohesioa emateko elementuak erabiltzea (loturak, aditzaren denborara, oinarrituko puntuazioa eta abar).

▪ Narrazio, deskribapen, jarraibide eta azalpen testuen oinarrituko elementuak ezagutu eta erabiltzea.

▪ Irakurritako testuen laburpen osatuak eta egokiak egitea.

▪ Testuak idaztea oinarrituko arau ortografikoak erabiliz eta maiz erabiltzen diren hitzen ortografia zainduz; halaber, aurkezpen alderdiei eta testuaren irakurgarritasunari erreparatuak zaie.

▪ Testu idatzi errazak egitea haiek aberasteko komunikazio baliabide batzuk erabiliz (adjektiboren bat, testu-lokailuak, sinonimoren bat...).

▪ Testuak zuzentzea bukatutzat eman baino lehen, ondokoei buruzko galderak eginez: koherentzia, irakurlearentzako egokia den, adierazpideetan edo hiztegiaren aldaketa batzuk eginez hobetu ote daitezkeen; ortografia eta puntuazio-markak.

▪ Landutako testua idatziz baloratzea, ikasitakoari buruz gogoeta eginez eta testuak egin dizkigun ekarpenez iritzia emanez.

▪ Internetez baliatzea informazio iturri gisa eta posta elektronikoa erabiltzen hastea.

3. multzoa.–Hizkuntzaren ezaguera.

▪ Puntuazio zaindua, erritmo, intonazio eta azentu egokiak, bai ahozko elkarreragin eta adierazpenetan, bai errezitatzean, dramatizatzean edo ozenki irakurtzean.

▪ Euskararen berezko forma eta egitura oinarrituko batzuk, lehendik erabilitakoak, ezagutzea eta erabiltzen jakitea.

▪ Sekuentzia didaktikoekin loturiko hiztegia: ogibideak, gorputzaren atalak, animaliak, komunikabideak, komunikazioaren teknologiak, ohiko tresnak eta jarraibideekin, informazioarekin eta narrazioarekin loturiko edukiak.

▪ Sinonimoak eta antonimoak

▪ Konparaziozko adjektiboak eta adjektibo superlatiboak.

▪ Izenordain pertsonalak, kasuak: nor, nork, nori, norekin, norena.

▪ Aditz aspektuen oinarrituko ezagutza.

▪ Aditz trinkoak indikatiboko orainaldian: izan, ukan, egon, joan, etorri, ibili.

▪ Indikatiboko lehenaldiko singularreko lehen eta hirugarren pertsona, aditz aspektu burutuak (nor, nor-nork, nor paradigmak 3. pertsonan).

▪ Izan eta ukan aditzen indikatiboko lehenaldiko singularreko lehen eta hirugarren pertsona, aditz aspektu burutugabea.

▪ Nor-nori paradigmaren ikasketa eta erabilera (nor 3. pertsonan), indikatiboko orainaldian, aditz aspektu burutugabea.

▪ Deklinazio formak singularrean: nongoa, nori, norentzat.

▪ Noren kontra postposizioa.

▪ Nominalizazioa (-tzea, -tzero, -tzeko...).

▪ Baiezko perpaus osagarria.

▪ Ezezko esaldien ordena. Ezezkoa eta partitiboa.

▪ Euskarazko jarraibide kontzeptuak erabiltzea: pisua, neurria, abiadura, bolumena.

▪ Denborazko markagailu eta lokailuak. Behin batean, egun batean, handik gutxira, laster, orduan...

▪ Adostasuna eta desadostasuna adierazteko, iritzia eta arrazoiak emateko, sentimenduak eta gustuak eta ezjakintasuna adierazteko komunikazio funtzioak: ados nago, ez nago ados, uste dut, ez dut uste, -(e)lako, gustuko dut, ez dut gustuko, gogoko dut, ez dut gogoko, ez dakit etorri den.

▪ Transferentziak identifikatzea eta euskararen eta beste hizkuntza batzuen arteko interferentzia morfologiko eta sintaktikoak ezagutzea.

▪ Euskara egoera desberdinetan zuzentasunez erabiltzeko interesa, gero eta denbora gehiagoz, adierazpideen zuzentasunari eta egokitasunari erreparatuz.

▪ Ikasleak ezagutzen dituen beste hizkuntza batzuetatik abiatuta, euskararen funtzionamenduari buruzko konparaketa eta gogoeta.

▪ Testu produktioaren oinarrituko estrategiak erabiltzea (hartzaila hautatu, helburua, plangintza, zirraborra egin, testua berrikusi eta amaierako bertsioa) oso egituratuta dauden ereduak erabiliz.

4. multzoa.–Alderdi soziokulturalak eta kulturarteko kontzientzia

▪ Euskara eta euskalkiak eta gainerako hizkuntzak komunikatzeko eta harremanak izateko bitarteko gisa baloratzea, eta komunikabideen bitartez –telebista, irratia, egunkaria edo aldizkariak– informazio berriak lortzeko bide gisa.

▪ Norberaren kultura baloratzea, beste kultura batzuen ezagutzatik eta balorazioetik abiatuz.

▪ Eguneroko ohiturak eta giza harremanetako moduen erabilera ezagutzea (jokoak, bertako kirola...).

▪ Hizkuntzarekiko eta kulturarekiko jarrera harbera izatea eta balorazio positiboa egitea.

▪ Euskal hiztunekin teknologia berriak eskaintzen dizkiguten bitartekoak erabiliz harremanak izateko eta komunikatzeko interesa izatea.

▪ Bertako literatur eta arte produktioak ezagutzea esate baterako, bertsioak, atsoitzak, leloak, olerkiak, abestiak, aho-korapiloak, asmakizunak eta narrazioak.

5. multzoa.–Ikaskuntzari buruzko gogoeta.

▪ Trebetasunak eta prozedurak erabiltzea –errepikapena, buruz ikastea, hitzak eta adierazpideak keinuekin eta ikusizko elementuekin erlazionatzea eta ereduak behatzea, testuak irakurtzea, multimedia euskarriak erabiltzea– hitz berriak eta hizkuntzaren egiturak barnartzeko.

▪ Ikaskuntzaren kontzientzia eta autonomia gero eta handiagoa. Gogoeta ikaskuntzari berari buruz eta lanaren antolamenduari buruz, eta akatsak onartzeko ikaskuntza, autozuzenketa eta autoebaluazio prozesuaren atal gisa.

▪ Ikasleak ezagutzen dituen beste hizkuntza batzuetatik abiatuta, euskararen funtzionamenduari buruzko konparaketa eta gogoeta.

▪ Kongsultarako eta informaziorako bitarteko grafikoei eta teknologia berriek eskaintzen dituzten aukerak gero eta gehiago erabiltzea.

▪ Internet erabiltzera jotzea ikasgelan proposaturiko jarduerak garatzeko eta hizkuntzari buruz dauzkagun ezagutzak zabaltzeko behar den dokumentazioa lortze aldera.

▪ Konfiantza izatea euskara ikasteko norberak daukan gaitasunean eta lankidetzan aritzea baloratzea.

▪ Baloratzea hizkuntza ikasteko, antolatzeko eta ezagutzak transmititzeko tresna bat dela.

–Trebetasunak eta estrategiak

▪ Internetez baliatzea informazio iturri gisa eta posta elektronikoa erabiltzen hastea.

▪ Taldean lan egiteko estrategietan aurrera egitea eta sakontzea.

Ebaluazio irizpideak

1. Komunikazio egoera desberdinetan emandako ahozko testuetan esanahi orokorra harrapatzea eta berariarazo informazioak identifikatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da neska-mutilak gai diren beren ingurunean, oinarrituko informazio pertsonal eta familiarri, jokoei, kirolei, beste arlo batzuetako edukiei eta intereseko beste gai batzuei buruz hitz egitean maiz erabiltzen diren adierazpideak eta hiztegia ulertzeko, eta mezu, informazio eta elkarrizketa argi eta erraz ulertzen ote dituzten.

2. Aurresateko moduko komunikazio egoeretan gai ezagunei buruzko eguneroko elkarrizketa familiarra izatea, elkartrukearen oinarrituko arauak errespetatuz; esate baterako, entzutea eta hitz egiten duenari begiratzea.

Irizpide honekin egiaztatu nahi da ikasleak gai ote diren eguneroko egoeretan ezagutzen diren edo aldez aurretik landu diren gaietan komunikatzeko eta berehalako beharrik adierazteko; esate baterako, eskariak egin, jarduera antolatu, taldean lan egin eta argitasunak eska-

tzea. Ebaluatu nahi da familiari eta beste pertsona batzuei buruz, eguraldiari, jantziari, liburuari, jokoei eta arlo desberdinetako edukiei buruz modu errazean hitz egiterakoan adierazpide eta esaldiak erabiltzeko gaitasuna.

Irizpide honekin baloratuko da, halaber, ikasleak elkartrukeetan parte hartzeko duen jarrera, eta interesa erakusten duen gainerakoan esku-hartzei buruz.

3. Irakurri eta berriazko informazioa aurkitzea, zuzeneko inferentziak egitea eta intereseko gaietarako buruzko testu desberdinak ulertzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da gero eta hiztegi zabalagoa eta adierazpide konplexuagoak dituzten testu mota desberdinak irakurtzeko eta ozenki irakurtzeko gaitasuna; horretarako erabiliko dira ipuin eta olerki egokituak edo benetakoak, errezetak, menuak, liburuxkak, publizitatea, arauak, gutunak..., eta idatziaren ulermenaren oinarriko estrategiek landuko dira. Baloratuko da ikasleak gai diren testuetan informazio edo ideia esanahidunak detektatzeko eta ulertzeko, eta gauza ote diren azaleko esanahiaz haratago joan eta testuan oinarrituriko zuzeneko inferentziak ateratzeko. Halaber, ebaluatuko da idatziaren ulermenarekin loturiko funtsezko estrategiak nolabaiteko autonomiaz erabiltzen diren, esate baterako, testuinguru linguistikoko eta ez-linguistikoko elementuak erabiltzea eta ezagutzen diren beste hizkuntza batzuetatik ezagutzak transferitzea.

4. Testu idatziak lantzea hartzailea, testu mota eta xedea aintzat hartuz, bai paperean, bai euskarri digitalean.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleek, ereduetatik abiatuta, testu laburrak sortzeko gaitasuna duten, betiere komunikazio egoera osatzen dutenen arabera. Xedea da ebaluatzea ikasleak gai diren, lagunduta, testu desberdinak egiteko, beren intereseko gaietarako buruz eta alde aurretiko ezagutzei buruz –bereziki lehen hizkuntzetako transferentziatik heldutakoak–; Honako testuak, esate baterako: eskariak, jarraibideak, gutunak, egunerokoak, deskribapenak eta narrazio laburrak. Testu baten produkzio faseetan jarritako arreta berriaz baloratuko da: plangintza, testugintza eta berrikuspena.

5. Euskaraz berezko dituen oinarriko forma eta egiturak erabiltzea, esanahi bat komunikatuz, testuinguru desberdinetan, horren barne direla eritmo, azentu eta intonazio alderdiak.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da neska-mutikoak gai ote diren jardura desberdinetan aktiboki parte hartzen dutenean –esate baterako, jendaurreko azalpen laburrak, berdinen arteko elkarrizketak edo ozenki irakurtzea– soinu, eritmo, azentu eta intonazio alderdiak ezagutzeko eta berriz egiteko, zuzentasun gehiagorekin, ereduetatik abiatuta betiere.

6. Euskaraz hitz egiten den lekuetako ezaugarri, ohitura eta tradizio batzuk identifikatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ea ikasleak gai diren euskaraz hitz egiten den lekuetako berezitasun, ohitura eta tradizio ezagunenak identifikatzeko eta elementu soziokultural horiek erlazionatzeko.

7. Ikasten ikasteko estrategia batzuk erabiltzea; besteak beste, informazioa lortzeko galdera egokiak egitea, argitasunak eskatzea, hiztegi elebidunak eta elebakarrak erabiltzea, komunikazioa keinuekin laguntzea, euskarri desberdinetan gai ezagunei buruzko informazioa aurkitzea, biltzea eta antolatzea, informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiltzea informazioa alderatu eta egiaztatzea eta hobeki ikasten lagunduko dioten alderdi pertsonal batzuk identifikatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasteko prozesua errazten duten oinarriko estrategien erabilpena, hala nola ikusizko eta keinuen bidezko baliabideen erabilpena, ikasleek laguntza eta argibideak eskatzea eta hiztegiak eta oinarriko bitarteko teknologiko batzuk erabiltzea. Halaber, ebaluatuko da ikasleak gai ote diren beren aurrerapenak baloratzeko, eta forma eta egitura erraz eta egunerokoak modu espontaneoan erabiltzeko nolabaiteko autonomia barneratzeko. Helburua da hizkuntzaren erabilpena hari buruzko gogoetarekin laguntzea (lehen hizkuntzan eta besteetan barneratutako pauso eta kontzeptuei jarraituz), testuen produkzioa eta berrikuspena hobetzeko, betiere komunikazio hobea lortze aldera.

8. Interesa erakustea norberaren hizkuntza ez den beste hizkuntza batean hitz egiten duten eta bestelako kultura bat duten pertsonekin harremanak izateko, eta euskara beste pertsona batzuekin komunikatzeko tresna gisa baloratzeko.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak gai ote diren eleantiztasuna gizarerako aberasgarria den elementu gisa baloratzeko, eta euskal hiztunen berezitasun soziokulturalak identifikatzeko gauza diren. Halaber, baloratuko da hizkuntza pertsonen arteko harremanetarako erabiltzeko egiten den ahalegina (eskola barneko gutunak erabiliak dira); harreman horietarako, teknologia berriak, ahozko elkarreragina edo idatziko komunikazioak erabiliak dira.

INGELES (L2)

Sarrera

Erdigo honetan, haur hezkuntzako etapan Europar Batasuneko hizkuntza bat ikasten hasiko dira ikasleak, eta hizkuntza hori ulertzeko eta horretan hitz egiteko lehenbiziko urratsak egiten dituzte; sistema fonetiko, lehenbiziko hitzak eta adierazpideak ezagutzen hasiko dira, eta hizkuntzak ikasteko metodologia bera ere bai. Oraingoan, prozesu horretan aurrera egitea dagokigu, lehen hizkuntzaren ikaskuntzaren bidez komunikatzeko gaitasuna garatzen lagunduz.

Halaber, azken urteetan, ingeleseko edukien irakaskuntza sartu da; horren funtsezko helburua da ikasleek hizkuntzen ikaskuntza indartzea.

–hizkuntza egoera mota gehiagotan erabiltzeko aukerak zabaltzen dituelako,

–curriculum arlo desberdinetako edukien ikaskuntza sendotzen duelako,

–hizkuntzaren erabilerari helburu errealistagoak ematen dizkio –hizkuntza modu praktikoagoan erabiltzen da, zeren eta, ikaslearen interesekoak izan daitezkeen gaiez baliatuz, entzuteko, irakurtzeko eta antzeko jarduerak egitea inplikatzeko baitu.

Zeregin edo lan jakin batzuk aurrera eramateko beharrak eta gainerakoekin lankidetzan aritzearen garrantziak ikaslea bultzatzen dute arazoak konpontzera, konponbideak aurkitzera eta emaitzak komunikatzera. Prozesuan inplikaturiko komunikazio lanen eragin moduan ikasten da hizkuntza. Eskolako zeregin guztiak –jarraibideak, azalpenak, iruzkinak...– irakatsi nahi den hizkuntzan egiten dira. Eskola hizkuntza ikasteko eszenatokia eta egoera izaten hasiko da.

Curriculum honen helburuen artean ingelesezko curriculum eduki ez-linguistikoak sartzeko gomendagarri egiten du gai hori buruzko intereseko gaiak zehaztea; hori dela eta, Hezkuntza Departamentuak beste irakasgai batzuetako gaien hautapen bat egiten ahal du, ikasteko ikuspegi horren ezarpena eraginkor egiteko, betiere irakasleek jarduerak, testuak eta prozedurak ezartzeko daukaten ekimena eta askatasuna errespetatuz, Hezkuntza Departamentuak landutako English Through Contents (ETC) proposamen didaktikoan jasotakoaren ildotik.

Helburuak

Eta honetan, ingelesaren irakaskuntzak helburu izaneko du komunikatzeko oinarriko gaitasuna garatzea, eta hori honako gaitasun hauetan jasota dago:

Mezuak entzutea eta ulertzea era askotako hitzezko elkarreraginetan, hizkuntza estandarrean, eta testu horien bidez transmititutako informazioak erabiltzea lan esperientziarekin loturiko lan zehatz eta askotarikoak egiteko.

Gauzak ahoz adierazteko eta elkarreragiteko gauza izatea eduki eta garapen ezagunak dituzten egoera erraz eta ohikoetan, hitzezko eta hitzezkoen besteko prozedurak erabiliz eta errespetuzko eta laguntza jarrera edukiz: gustuak, desioak, iritziak, sentimenduak edo gai bati buruzko informazio soilak adieraztea.

Testu askotarikoak eta egokiak ulertuz irakurtzea, eta haietatik informazio orokorra eta berriazkoa ateratzea alde aurretik ezarritako xede jakin batekin. Irakurketa entretentzeko eta informatzeko iturri gisa baloratzeko.

Era askotako testuak, xede desberdinekin, idaztea, ikasgelan aurretik landutako gaietarako buruzkoak, ereduaz baliatuz.

Adierazpen egokia lortzeko behar diren hitzak barneratzea, hiztegia eta teknika lagungarriak erabiliz, eta liburutegiaz oinarriko baliabide gisa baliatuz.

Atzerriko hizkuntzaren alderdi fonetikoak, eritmoari doakionak, azentuek eta intonazioa identifikatzea; egitura linguistikoak eta alderdi lexikoak ere ezagutzeko, eta haiek komunikazioaren oinarriko osagai gisa erabiltzea.

Dimentsio soziokulturala ezagutu eta lantzea.

Atzerriko hizkuntzaren bidez informazioa lortzeko eta komunikatzeko eskura dauden bitarteko guztiak, teknologia berriak barne, gero eta autonomia gehiago erabiltzen ikastea.

Hizkuntzak jatorri eta kultura desberdinetako pertsonen arteko komunikaziorako eta horiek elkar ulertzeko bitarteko gisa baloratzeko.

Harbera izatea, interesa agertzea eta norberaren buruarekiko konfiantza jarrera edukitzea hizkuntza ikasi eta erabiltzeko gaitasuna dela eta.

Beste hizkuntza batzuen alde aurretiko ezagutza eta esperientziez baliatzea hizkuntza modu azkarrago, eraginkorrago eta autonomoago batez barneratzeko.

Ikaskuntzarako azalekiak eta trebetasunak barneratzea eta komunikaziora buruzko ezagutzak eta estrategiak beste hizkuntza batzuetara transferitzea. Hizkuntza hau gero eta gehiago erabiltzea arloetako edukien ikasteko bitarteko gisa.

*Lehen zikloa**Edukiak*

1. multzoa.–Entzutea eta ulertzea, hitz egitea eta hizketan aritzea.

• Ulertzea, hitz egitea eta hizketan aritzea. Horren barrenean sartzen da ulermena eta ahozko adierazpena artikulatzeko ezinbestekoa den sistema fonologikoaren ezagutza.

• Ikasleek ikasten dute ahozko hizkuntza oinarritzko lanetan erabiltzen: beren buruari buruz hitz egitea, gainerakoek adi entzun eta uler dezaten lortzea, arazoei konponbidea ematea, interesatzen zaion informazioa eskatu eta ematea... bai eskolako giroan, bai gizarteko egoeretan. Bere ahalmenen arabera, honakoak egitea lortuko du: deskribatzea, azaltzea, kontatzea, arrazoiak, ideiak, iritziak ematea, iragartzea, galdetzea, argitzea, iritzia izatea. Letra lodiz agertzen diren testuak dira ikasleek produzitzen jakin beharrekoak. Gainerakoak, hartzaile moduan landuko dituzte, batez ere.

• Ahozko mezu errazak ulertzea ikasgelan lanak egiteko.

• Ikus-entzunezko euskarrietatik eta euskarri informatikoetatik heldu diren mezu errazak entzun eta ulertzea.

• Ahozko elkarreragina egoera errealean edo simulatuetan, komunikazio errutinen bidez lortutako ahozko eta ahaz besteko erantzunak erabiliz.

• Aldez aurretik ezagutzen diren ahozko testuak produzitzea, errutina, antzespen konpartituak, abesti, errezitate eta dramatizazioetan aktiboki parte hartuz.

• Oinarritzko estrategiak erabiltzea ahozko adierazpenean laguntzeko: ikusizko testuingurua eta hitzez bestekoa erabiltzea, eta gaiari edo egoerari buruzko alde aurreko ezagupenak –ikasleak ezagutzen dituen beste hizkuntza batzuetatik ikasten ari den hizkuntzetera transferitutakoak– erabiltzea.

• Taldeko jardueretan (abestiak, dramatizazioak, errutinak...) ahaz parte hartzeko interesatuta.

• Hizkuntzak komunikatzeko tresna gisa baloratzea.

–Testuak:

• lpuinak

• Azalpenak

• Deiak eta jarraibideak

• Deskribapenak

• Irakaslearekin hizketaldian jardutea.

• Galderei erantzutea, galderak egitea, hizketaldia.

• Olerkiak, abestiak.

• Elkarrizketa (dramatizazioa, role play).

• Entzutea eta ulertzea

–Trebetasunak eta estrategiak

• Aktiboki entzutea (...oharrak, marrazkiak, galderei erantzutea, jarraibideak, fitxak...).

• Ahozko testu errazen esanahi orokorra harrapatzea –testuak eskuragarriak eta esanahidunak izan diren ikasleentzat–; testu horiek lotura bat izan dute ikasleek ideiek edo ikasleek interesekoak diren edo ikasleei jakin-mina sortzen dieten esperientziekin.

• Oinarritzko estrategiak erabiltzea (testuinguruari, ilustrazioei erreparatzea, galderak egitea, keinuen hizkuntza interpretatzea...) ahazko testu errazak ulertzeko.

• Erantzun fisikoak ematea ahazko agindu batzuen arabera.

• Eguneroko adierazpenei egoki erantzutea

esate baterako: agurrak, materiala banatzea, oinarritzko beharrak, eguraldiaren jarraipena, eskolako gorabeherak (ikasleek bertaratzea, urtebetetzeak) ikasgelan jarduerak antolatzeko jarraibideak.

• Ahozko adierazpena eta elkarreragina.

–Trebetasunak eta estrategiak

• Aldez aurretik ezagutzen diren ahazko testuak errezipitate edo interpretatzea, antzespen konpartituetan, abestietan, dramatizazioetan, jolasetan (ikusi-makusi).

• Ahozko testuak sortzea errutinazko lanetan: data, gelako ardura-duna, eguraldiaren fenomenoak...

• Elkarrizketetan eta hizketaldietan lagungarri gertatzen diren oinarritzko arauak errespetatzea: arreta, kontzentrazioa, itzarotea, txandak, erantzuna mintzakidearen esku-hartzeari egokitzea...

• Parte-hartzea gelako ohiko elkarreragin linguistikoan (funtsean, memorizatutako formulak erabiliz): baiezkota edo ezezkoa esatea, galdetzea eta erantzutea... eskatzea, eskerrak ematea, barkamena eskatzea, jarraibide bat ematea, gustua adieraztea...

2. multzoa.–Irakurtzea eta idaztea.

Irakurtzeko behar diren trebetasunen –testua deskodetzea eta irakurtzea funtzionala– eskuratzea lehen zikloan landuko da, baldin eta aurreko etaparekin koordinatzen bada. Geroko zikloetan, idatzizko hizkuntzaren ulermena gero eta gehiago menperatzea bideratuko duten ezagutzak eta trebetasunak garatu eta barneratuko dira (informazio berariazkoa kokatzea, inferentziak, interpretazioa, testu informatiboak

eta narratiboak baloratzea). Oso garrantzitsua da irakurzaletasuna bultzatzea, gozamenerako eta prestakuntzarako iturri gisa.

Idatzizko adierazpenaren konplexutasuna dela eta, beharrezkoa da lotura estua ezartzea ahazko hizkuntza eta lehen hizkuntza lantzearekin. Horrek bidea emanen du ikasuntzaren indartu eta barneratzeko. Esaldia deskribatuzetik eta menperatuzetik abiatuta, testu laburrak sor daitezke (azalpena, narrazioa) eta idatziei koherentzia, kohesioa, egokitasuna eta aberastasuna ematen dieten oinarritzko prozedurak barnera daitezke. 4. multzoko ezagutzak bereziki beharrezkoak dira idatzizko adierazpenean nahi den heldutasuna lortzeko, haien aplikazio praktikoa bilatzen. Letra lodiz agertzen diren testuak dira ikasleek produzitzen jakin beharrekoak. Gainerakoak, hartzaile moduan landuko dituzte, batez ere.

• Ahozko elkarreragin errealean edo simulatuetan aktiboki parte hartuz aurretik ezagututako hitz eta esaldi errazak irakurtzea.

• Irakurtzeko estrategiak erabiltzen hastea: ikusizko testuingurua eta hitzeko testuingurua erabiltzea eta gaiari edo egoerari buruzko alde aurreko ezagupenak –ikasleak ezagutzen dituen beste hizkuntza batzuetatik transferitutakoak– erabiltzea.

• Irakurtzea baloratzea. Ikasleek gaitasun eta interesetarako egokiak diren testuak irakurtzea, irakurketaz gozatzeko.

• Ahozko elkarreraginetan aktiboki parte hartuz aurretik ezagututako hitz eta esaldiak idaztea, eta gero, haien irakurri behar diren jardueretan informazioa transmititu eta konpartitzea, edo horrekin jolas egitea.

• Testu idatzizko zaintzeko eta behar bezala aurkezteko interesatuta.

• Hezkuntzarako programa informatikoak erabiltzen ikastea, mezu errazak irakurtzeko eta idazteko.

–Testuak:

• lpuinak, deskribapenak, azalpenak.

• Deiak eta jarraibideak.

• Galderen erantzunak

• Olerkiak, abestiak.

• Postalak, gonbidapenak, gutunak, zerrendak

• Argazki-oina.

–Trebetasunak eta estrategiak

• Ozenki irakurtzea, irakurtzen ikastea

• Ingelesezi irakurtzen hastea, sekuentziekin hasiz (soinuak, hitzak, testuak...) lehenbizi alderdi erregularren barneratuz. Maiz erabiltzen diren hitz batzuk nola irakurtzen diren buruz ikastea.

• Letren soinuak eta izenak ezagutzea. Jakitea letra batzuek soinu bat baino gehiago izan dezaketela.

• Soinuak, lettrak, silabak, hitzak eta esaldiak abesti, olerki, istorio edo bestelakoetan identifikatzea. Irakasleak irakurritako azkenaren ondorengo hitzak irakurtzea, irakasleak etenak egiten dituzte.

• Irakasleak irakurtzen duena entzutea, irakurtzen duena seinalatzeko bitartean.

• Galderen intonazioa.

• Irakasleak bere gaitasunaren arabera liburua txikiak irakurtzea.

• Ikasteko irakurtzea (ulertzeko irakurtzea)

• Idatzizko testu esanahidunen esanahia harrapatzea, irakurketaren oinarritzko estrategiak erabiliz: izenburuaren garrantzia, testuinguruari eta ilustrazioei erreparatzea, ezagutzen diren beste hizkuntzetatik transferitutako alde aurretiko ezagutze baliatzea, galderei erantzutea (egia/gezurra, marrazkian marka bat eginez, marrazkiak eginez eta abar).

• Eskuragarriak eta esanahidunak diren idatzizko testu egokiak xedea ezagutzea: gelako horma-irudiak, zerrendak, euskarri grafikoak, gutunak...

• Lan jakin bat egiteko jarraibideak ulertzea (esaldi bat marrazki batekin, eskuz egin beharreko lan batekin; hitzak bereiztea, idatziz erantzutea testuinguru jakin bateko aginduei...).

–Idatzizko adierazpena. Estrategiak eta trebetasunak

• Ahoz ezagututako hitz eta esaldiak idaztea.

• Testu errazak jarraibide batzuen arabera eta ereduarekin idaztea (postalak, gonbidapenak, zerrendak, deskribapen laburrak, abestien letra...).

• Denbora-pasak ebaztea (gurutzegramak, letra zopak, bokalak eta abar).

• Testu errazak idazterakoan, puntuazioa (puntuak erabiltzea esaldiaren bukaeran), garbitasuna eta irakurgarritasuna bezalako oinarritzko alderdiei erreparatzea.

3. multzoa.–Hizkuntzaren ezaguera.

Ikasleek hizkuntza barneratzeko prozesuari jarraipena ematen zaio, menperatze hobea eta handiagoa bideratuko duten erabilera sustatuz. Gainera, ikasleek artean erabilera gogoetsua sustatuko da, pixkanaka proposatuz produktzioak behatzeko, analizatzeko eta manipulatzeko jarduerak; horiek, oinarritzko ezagutza linguistikoaren eta terminologiaren kontzeptualizatzea eta eskuratzea bideratuko da. Komunikatzeko

gaitasuna hobetzearen ikuspuntutik justifikatzen da, eta esanahia ematen zaiio adin hauetan gramatikaren inguruko gogoetari.

▪ Hizkuntzaren alderdi fonetikoak, erritmoari doazkionak, azentuak eta intonazioa ezagutzea, eta haiek erabiltzea ahozkoaren ulermenerako eta produktiorako.

▪ Grafia, ebakera eta esanahia orokorrean lotzea, ezagutzen diren ahozko adierazpideak irudikatzen dituzten eredu idatziak erabiltz.

▪ Soinuen existentzia ezagutzea. Ingelesezko fonemen ebakera imitatzea, ikaslearen hizkuntzaren aldean bestelakoak direnak barne. Hitzen errimak edo soinu berdinak ezagutu, bereizi eta erabiltzea hitzen hasieran edo erdian.

▪ Irakasleak esandako esaldi eta adierazpideak zuzen errepikatzea, ebakera, erritmo, intonazio eta adierazkortasun egokiekin. Esaldi bateko intonazioa bereiztea.

▪ Soinuak, letrak, hitzak eta perpausak (baiezkoak, ezezekoak, galderazkoak) identifikatzea.

▪ Alfabetoa. Alfabetoa buruz jakitea. Alfabeto hurrenkeraren hastapenak. Hitz batzuk alfabetoaren hurrenkeraren arabera ordenatzea.

▪ Letra guztiak ezagutzea.

▪ Atzerriko hizkuntzaren berezko formak eta egiturak, lehendik erabilitakoak, ezagutzea eta erabiltzea.

▪ Perpausean hitzak bereiztea.

▪ Perpausean, subjektuaren eta predikatuaren komuntadurak egitea.

▪ Testuetan ondoko elementuetako batzuk bereizten eta ordenatzen (esanahiaren, eginkizunaren, morfologiaren arabera) eta identifikatzen hastea:

- Izena, arrunta eta berezia, singularra eta plurala.
- Adjektiboa.
- Aditza, adberbia.
- Hitzegia: eremu semantikoak, sinonimoak eta antonimoak.
- Esaldiak manipulatuta eta eraldatuta landutako testuetan.
- Testuen produktzioan oinarritako estrategiak erabiltzen ohitzea, eredu batetik abiatuz: helburua eta edukia definitzea.
- Atzerriko hizkuntza egoera desberdinetan erabiltzeko interesa.

4. multzoa.–Alderdi soziokulturalak eta kulturarteko kontzientzia

Geletan lantzen diren testuek bere baitan daukate ulermena nabarmen baldintzatzen duten elementu soziokultural ugari; elementu horiek bizitza, gizarte eta kultura ikusteko, ulertzeko eta aintzat hartzeko bestelako modu batzuk adierazten dituzte. Ikasleek ikasiko dute desberdintasunak eta antzekotasunak egiaztatzen, haiek ezagutzen, errespetatzen eta aintzat hartzen, kasu bada. Gaur eguneko komunikatzeko erraztasunek aukera ematen dute beste hizkuntzetako hiztunekin harreman gehiago izateko eta harreman horiek era askotakoak izateko. Haiekin komunikatzerakoan, ezinbesteko egiten da nolabaiteko kultur sintonia bat edukitzea. Gure gizarteak gero eta gehiago exijitzen du kulturartekotasuna eta kultura aniztasuna aintzat hartzea.

▪ Norberarenaz besteko hizkuntzekiko eta kulturekiko jakin-mina eta interesa.

▪ Atzerriko hizkuntzan giza harremanetarako oinarritako formak ezagutzea eta ikastea.

▪ Harbera izatea beste hizkuntza batean hitz egiten duten eta norberarenaz besteko kultura bat duten pertsonakiko.

▪ Hizkuntza hori hitz egiten den herrialdeetako alderdi soziokulturalak ezagutzea: agurrak, abestiak, jokoak, ohiturak, jaiak...

▪ Norbera bizi den lekuko alderdi soziokulturalak eta kasuko hizkuntzan hitz egiten den herrialdeetakoak konparatzea.

▪ Haien bizitzan, kultura anglosaxoiaren elementuak ezagutzea. Adibidez: Halloween ospatzea, Father Christmas, Mcdonalds, futbola, golf...

5. multzoa.–Hizkuntzaren ikaskuntzari buruzko gogoeta.

Ikasleek lortu behar dute ikasteko eta lan egiteko estilo pertsonal eta eraginkor bat garatzea, gauzak ulertzeko eta adierazteko dauzkaten estrategiak etengabe hobetuz bideratuko dituen; xedea da ikasleek gero eta modu kontzientziaz jakitea nola eta noiz ikasten duten eta lan egiten duten gehiago eta hobeki. Argi dago lan egiteko eta ikasteko moduari buruzko gogoeta, eztabaida eta adibideak eta abar gainerako eduki multzoetan aipaturiko lan eta jarduerekin lotura estua gordez garatu behar direla.

▪ Trebetasunak eta prozedurak erabiltzea –errepikapena, buruz ikastea, hitzak eta adierazpideak keinuekin eta ikusizko elementuekin erlazionatzea eta ereduak behatzea– hitzegia eta hizkuntzaren funtsezko formak eta egiturak barneratzeko.

▪ Hizkuntzari, ikaskuntzari berari eta lanaren antolamenduari buruz gogoeta egitea.

▪ Kontsultarako eta informaziorako bitartekoak eta informazioaren eta komunikazioaren teknologiek eskaintzen dituzten aukerak gero eta gehiago erabiltzea.

▪ Konfiantza izatea norberak hizkuntzak ikasteko duen gaitasunean.

▪ Baloratzea hizkuntza gauzak egiteko eta ikasteko tresna bat dela.

▪ Lanak (fitxak, marrazkiak, liburuak, eskulanak) garbitasunez eta ordenaz egitea, eta haietan xehetasunak zaintzea.

▪ Erabiltzen diren tresnak eta materialak ordenatzea eta zaintzea.

▪ Lanak arrazoizko denbora batean bukatzen saiatzea.

▪ Hizkuntza erabiltzea gainerakoekin komunikatzeko, ikasgelan eta ikasgelatik kanpo.

▪ Hitz eta adierazpide gehiago ikasteko interesa adieraztea.

Ebaluazio Irizpideak

Ebaluazio irizpideek ziklo bakoitzetako ezarritako oinarritako helburu orokorrak adierazten dituzte. Irizpide horietako bakoitzak eskatzen du kasuan kasuko helburua lortzeko behar diren trebetasun eta estrategia batzuk barneratzea.

1. Ahozko testuen ideia orokorra harrapatzea eta berariazko osagai batzuk identifikatzea, testuinguruaren osagai linguistikoak eta ez-linguistikoak erabiltz.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ea neska-mutilak gai diren ahozko mezu baten ideia orokorra gero eta hobeki harrapatzeko, aurrez aurreko komunikazio egoeretan, keinuen eta mimikaren laguntzarekin eta behar beste errepikatuz, eta gai diren gako hitzak eta oinarritako adierazpideak ezagutu eta ulertzeko, hain zuzen ere gelako jarduerekin eta eskolako testuinguruarekin lotura dutenak.

2. Ahozko elkarreragin oso zuzenduetan parte hartzea, gai orokorrei buruzkoetan, erraz aurreikus daitezkeen komunikazio egoeretan.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak gai diren modu errazean erantzuteko egindako eskaerei edo jarraibideei, eta informazioak emateko. Elkarreraginak ezagutzen diren gaiak, aldeztuak landutako gaiak edo berehalako komunikazio beharrek loturiko gaiak buruzkoak izanen dira; esate baterako, agur egitea, nor bere burua aurkeztea, gustuei buruz hitz egitea, komunikazio egoera ezagunetan, esate baterako errutinak, ohiturak, gelako hizkuntza, antzezpenak, errezitateak edo abestiak. Baloratuko da, halaber, ikasleek gelako jardueretan aktiboki parte hartzeko duten gaitasuna.

3. Ohiko komunikazio testuinguruetan agertzen diren adierazpideen soinu, erritmo, azentu eta intonazio alderdiak ezagutu eta egitea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak, adierazpideak entzuten, errepikatzen eta aurrez aurre aktiboki parte hartzen dutenean, eta ozenki irakurtzeko jardueretan, soinu, erritmo, azentu eta intonazio alderdiak ezagutzeko eta berriz egiteko gauza ote diren, ereduatetik abiatuta bertze.

4. Aurretik ahoz aurkeztutako hitzak eta esaldi errazak, gai eza-guneak eta interesekoak buruzkoak, irakurri eta identifikatzea.

Irizpide honekin irakurtzeko eta era guztietako jardueren bidez ahoz ezagututako hitzak eta esaldiak ulertzeko gaitasuna ebaluatu nahi da. Irakurketak ikusizko eta hitzezko elementuak hartuko ditu oinarri, adierazpide horiek agertzen direneko testuinguruari buruzkoak, eta jolas eta komunikazio jardueren atal bat izanen da.

5. Hitz eta adierazpide ezagunak idaztea ereduak erabiltz eta xede jakin batekin.

Irizpide honekin ebaluatuko da ea ikasleak gai diren ahoz eta maiz erabilitako hitzak eta esaldi errazak, jardueran aniztan errepikatutakoak, idazteko. Eredu bat behatzu hasiko dira, eta funtzionaltasun jakin bat daukan lan zehatz bateko –esate baterako ohar bat idaztea, horma-irudi bat egitea, urtebetetzea zoriontzeko edo abesti edo olerki bat osatzea– atal bat izan behar du.

6. Interesa eta jakin-mina erakustea hizkuntzak ikasteko, eta ulertzeko hizkuntzen aniztasuna aberasgarria dela.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleek atzerriko hizkuntza ikasteko parte hartzen duten, ahaleginak egiten dituzten eta interesa erakusten duten. Halaber, baloratuko da ea leku desberdinetako pertsonen komunikatzeko hizkuntzak ezagutzearen garrantziaren kontzientzia hartzen duten, eta hizkuntzen aniztasuna guztientzat aberasgarria den elementu gisa aintzat hartzen duten.

7. Segmentazioen bitartez, ordenan eginiko alaketak, kenketak eta txertaketak, hitzak, esakuneak eta testuak behatzea, ahozko eta idatzizko ulermena eta adierazpena hobetzeko.

Helburua da ebaluatzea ordena-alaketek, segmentazioek, kenketek eta txertaketek esakuneetan eta testuetan sortzen dituzten eraginak behatzeko gaitasuna, halako moduan non identifikatuko diren bai idazketan eta ahozko adierazpenean gertatzen diren arazoak, bai ulertzeko zailtasun batzen jatorria; azken batean, gogoeta hori jarduerak horiek hobetzeko erabiltzea bilatu nahi da.

8. Ikasten ikasteko estrategia batzuk erabiltzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasteko prozesua errazten duten oinarritako estrategien erabilpena, hala nola ikusizko eta keinuen bidezko baliabideak erabiltzea, ikasleek laguntza eta argibideak eskatzea, ikusizko hiztegiak erabiltzea eta egiten dituzten aurrerapenen balorazioa –oso oinarritakoa bada ere–.

Halaber, baloratuko da nolabaiteko autonomia eskuratzea forma eta egitura erraz eta egunerokoak modu espontaneoan erabiltzeko. Helburua da hizkuntzaren erabilpena hari buruzko gogoetarekin laguntzea (lehen hizkuntzan eta besteetan barneratutako pauso eta kontzeptuei jarraituz), testuen produktzioa eta berrikuspina hobetzeko, betiere komunikazio hobea lortze aldera.

Bigarren zikloa

Edukiak

1. multzoa.–Entzutea eta ulertzea, hitz egitea eta hizketan aritzea.

1.1. Ulertzea, hitz egitea eta hizketan aritzea. Horren barrenean sartzen da ulermena eta ahoko adierazpena artikulatzeko ezinbestekoa den sistema fonologikoaren ezagutza.

Ikasleek ikasten dute ahoko hizkuntza oinarritzko lanetan erabiltzen: beren buruari buruz hitz egitea, gainerakoek adi entzun eta uler dezaten lortzea, arazoei konponbidea ematea, interesatzen zaion informazioa eskatu eta ematea... bai eskolako giroan, bai gizarteko egoeretan. Bere ahalmenen arabera, honakoak egitea lortuko du: deskribatzea, azaltzea, kontatzea, arrazoiak, ideiak, iritziak ematea, iragartzea, galdetzea, argitzea, iritzia izatea. Letra lodiz agertzen diren testuak dira ikasleek produzitzen jakin beharrekoak. Gainerakoak, hartzaile moduan landuko dituzte, batez ere.

▪ Ahoko mezu gero eta konplexuagoak entzutea eta ulertzea; esate baterako, jarraibideak edo azalpenak, ahoko elkarreragin gidatuak edo multimedia grabazioak, informazio orokorra eta informazio zehatzen bat ateratzeko.

▪ Ahoko elkarreragina egoera erreala edo simulatueta, hitzeko eta hitzez besteko erantzunak ematen; erantzun horiek aukera gutxi batzuen artean hautatzekoak izan diren, gidatuak izateko gero eta urrunago dauden testuingurueta.

▪ Aldez aurretik ezagutzen diren ahoko testuak sortzea, parte-hartze aktiboa edukiz antzezpen konpartuetan, abestietan, errezitateetan, dramatizazioetan, elkarreragin gidatueta... edo bestela, laguntza eta eruduekin aldez aurretik prestatutakoetan.

▪ Oinarritzko estrategiak erabiltzea ahokoaren ulermenean eta adierazpenean laguntzeko: ikusizko testuinguru eta hitzez besteko testuinguru erabiltzea, eta gaiari edo egoerari buruzko aldez aurreko ezagupenak –ikasleek ezagutzen dituen beste hizkuntza batzuetatik transferitutakoak– erabiltzea.

▪ Banakako edo taldeko jardueretan (abestiak, dramatizazioak, taldeko lanak...) gauzak ahok adierazteko interesa.

–Testuak:

▪ Aurreko etapan aipatutakoetatik, batez ere: ipuinak, olerkiak, azalpenak, deskribapenak; eta gainera:

▪ Elkarriketak

▪ Inkestak

▪ Albisteak

▪ Errezetak

▪ Arauak (joko batenak, gelakoak...).

▪ Entzutea eta ulertzea

–Trebetasunak eta estrategiak

▪ Hitzun desberdinek euskarri desberdinetan sortutako ahoko testu esanahidunen esanahia harrapatzea, eta ulertzeko oinarritzko strategiak erabiltzea.

▪ Entzundakoaren aurretik, entzun bitartean eta entzun ondoren (testuinguruari erreparatzea, izenburuaren esanahia ezagutzea edo ideia nagusia laburtuko duen izenburu bat ematea, galderei edo lanei erantzuna emateko gai izanez).

▪ Informazioaren garrantzia baloratzea:

▪ orokortzeak, adibideak, egitateak/iritziak, gako hitzak, zuzeneko inferentziak. Gai edo ideia nagusia harrapatzea ahoko testu batean. Testu bati izenburu egokia jartzea.

▪ Elkarriketetan parte hartzen dutenak identifikatzea eta haien esku hartzeko txandak bereitzea.

▪ Ahoko adierazpena eta elkarreragina.

–Trebetasunak eta estrategiak

▪ Ahoko testu errazak buruz ikastea, antzeztea eta errepikatzea, ikasgelako lanetan eta jolasetan jardun ahal izateko: jarraibideak eman edo galderak egitea, elkarriketetan parte hartzea (arreta erakartzea, entzutea eta hitz egiteko txanda errespetatzea, hizketaldia hastea eta amaitea), informazio pertsonala eskatzea.

▪ Ahoko testuak sortzea, komunikazio egoeraren ezaugarriak identifikatuz eta, betiere, intonazio egokia erabiliz: galdetzea; zorionak ematea, onartzea, gaitzetea, deitoratzea, eguraldia aurreratsua, arrazoiak ematea, iritzia ematea.

▪ Ahoko testuak sortzea gidoi baten, ereduaren laguntzarekin... errutinak erabiltzen diren testuinguru batean; esate baterako: jarraibideak eta deskribapenak (pertsonak, gauzak, animaliak, eszenak) ereduaren laguntzarekin.

2. multzoa.–Irakurtzea eta idaztea.

Irakurtzeko behar diren trebetasunen –testua deskodetzea eta irakurketa funtzionala– eskuratzea lehen zikloan landuko da, baldin eta aurreko etaparekin koordinatzen bada. Geroko zikloetan, idatziko hizkuntzaren ulermena gero eta gehiago menperatzea bideratuko duten ezagutzak eta trebetasunak garatu eta barneratuko dira (informazio berariazkoa kokatzea, inferentziak, interpretazioa, testu informatiboak eta narratiboak baloratzea). Oso garrantzitsua da irakurzaletasuna bul-tzatzea, gozamenerako eta prestakuntzarako iturri gisa.

Idatziko adierazpenaren konplexutasuna dela eta, beharrezkoa da lotura estua ezartzea ahoko hizkuntza eta lehen hizkuntza lantzearekin. Horrek bidea emanen du ikaskuntzak indartu eta barneratzeko. Esaldia deskribatetik eta menperatetik abiatuta, testu laburrak sor daitezke (azalpena, narrazioa) eta idazkiei koherentzia, kohesioa, egokitasuna eta aberastasuna ematen dieten oinarritzko prozedurak barnera daitezke. 4. multzoko ezagutzak bereziki beharrezkoak dira idatziko adierazpenean nahi den heldutasuna lortzeko, haien aplikazio praktikoa bilatzekotan. Letra lodiz agertzen diren testuak dira ikasleek produzitzen jakin beharrekoak. Gainerakoak, hartzaile moduan landuko dituzte, batez ere.

▪ Testu mota desberdinak irakurri eta ulertzea, betiere ikasleen gaitasun linguistikoari egokituak, informazio orokorra eta berariazkoa erabiltzeko, lan bat garatzen ari direnean edo irakurketaz gozatzeko.

▪ Irakurtzeko estrategiak erabiltzen hastea: ikusizko testuinguruaren elementuak eta ezagutzen diren hizkuntzetatik transferitutako gaiari edo egoerari buruzko aurretiko ezagutzak erabiltzea, informazio nagusia identifikatuz, ezagutzen ez diren hitzen edo adierazpideen esanahia deduzituz.

▪ Irakurketa baloratzea. Ikasleen gaitasun eta interesetarako egokiak diren testuak irakurtzea, irakurketaz gozatzeko.

▪ Eredu desberdinak erabiliz, testu errazak egitea, haiek egiteko ahok nahiz haien irakurketara ohitzea inplikatzeko duten jardueren bitartez ongi ezagututako adierazpide eta esaldiak erabiliz, informazioa transmititzeko eta konpartitzeko, edo komunikazio asmo desberdinekin.

▪ Testu produktzioaren oinarritzko estrategiak ezagutzen eta erabiltzen hastea (hartzailea hautatu, helburua, plangintza, zirriborroa egin, testua berrikusi eta amaierako bertsioa) oso egituratuta dauden ereduak erabiliz.

▪ Testu idatziak zaintzeko eta behar bezala aurkezteko interesa.

–Testuak:

▪ Aurreko etaparako aipatutakoetatik, batez ere: ipuinak, olerkiak, azalpenak; eta gainera:

▪ Adiskidantza gutunak

▪ Albisteak, iragarkiak

▪ Kontaerak (biografia) eta azalpen luzeak

▪ Deskribapen luzeagoak eta sistematikoak

▪ Errezetak

–Trebetasunak eta strategiak

▪ Ozenki irakurtzea

3. multzoa.–Hizkuntzaren ezaguera.

Ikasleek hizkuntza barneratzeko prozesuari jarraipena ematen zaio, menperatze hobea eta handiagoa bideratuko duten erabilerrak sustatuz. Gainera, ikasleen artean erabilera gogoetsua sustatuko da, pixkanaka proposatuz produktzioak behatzeko, analitzatzeko eta manipulatzeko jarduerak; horiekin, oinarritzko ezagutza linguistikoaren eta terminologiaren kontzeptualizatzea eta eskuratzea bideratuko da. Komunikatzeko gaitasuna hobetzearen ikuspuntutik justifikatzen da, eta esanahia ematen zaio adin hauetan gramatikaren inguruko gogoetari.

2.1. Hizkuntzari buruzko gogoeta

▪ Atzerriko hizkuntzaren alderdi fonetikoak, eritmoari doazkionak, azentuak eta intonazioa ezagutzea, eta haiek erabiltzea ahoko testu txikiak ulertzeko eta sortzeko funtsezko alderdi gisa.

▪ Ezagutzen diren eta maiz erabiltzen diren hitzen azentua (stress) ezagutzea.

▪ Grafia, ebakera eta esanahia lortzea, idatziko ereduetatik eta ezagutzen diren ahoko adierazpideetatik abiatuta, eta grafia-soinua erlazio analitiko seguruak ezartzea.

▪ Atzerriko hizkuntzaren lehendik erabilitako berezko hiztegia, formak eta egiturak ezagutu eta erabiltzea, eta haiek lotzea ezagutzen dituen hizkuntzetan erabiltzen dituenekin.

▪ Hitzak kategoriatan morfosintaktikotan sailkatzea:

▪ Izenordainak –narrazioa 1. eta 3. pertsonan–, deskribapena eta elkarriketa.

▪ Aditz laguntzaileak ezagutzea.

▪ Aditzen denbora ezagutzea. Denborazko adberbio ohikoenak identifikatzea.

▪ Preposizioak, juntagailuak.

▪ Esaldiak galderazko, ezezko bihurtzea.

• Oinarrizko puntuazioa: puntua, koma, galdera eta harridura ikurak.

• Esaldi baten egitura ezagutu eta menperatzea (subjektua, aditza, adjektiboak izenarekiko duen lekua...). Esaldia esanahia duen unitate gisa. Testu idatzi bateko perpaus bakunak identifikatzea. Perpaus batean elementuen ordenak duen garrantzia ezagutzea, perpausa koherentea izan dadin.

• Perpaus mota desberdinak zuzen egitea.

• Adjektiboak (konparaziozkoak eta superlatiboak) eta adberbioak egoki erabiltzea, egitura biziagoa edo zehatzagoa egiteko.

• Hiztegia: eremu semantikoak, hitzen familiak sinonimoak eta antonimoak. Norberaren produkzioetan sinonimoak eta antonimoak zuzen eta egoki erabiltzea. Polisemia. Hizkuntza figuratua.

• Erreferentziako iturriak erabiltzea hitzen esanahia argitzeko.

• Testu zatiak manipulatu eta eraldatzea. Egindako behaketak sistematizatzea.

• Bitarteko desberdinak erabiltzea irakurtzen diren liburuak hobeki ulertzen saiatzeko: glosarioa –liburuak halakorik badu–, ilustrazioak (picture dictionaries), irakasleari, ikaskideei galdetzea.

• Hizkuntza egoera desberdinetan zuzentasunez erabiltzeko interesa.

• Irakurtzerakoan, gelan maizen landutako hitzen azentu fonikoa (stress) ezagutzea. Ingeleseko kontsonanteen soinua ohikoen duten grafiarekin lotzea. Ezagutzea zein diren ingelesez bereizgarrienak edo ohikoenak diren erregulartasun edo letra-mulzoak (clusters, digraphs, blends...) eta nola ahoskatzen diren: ph, ch, ght, sh, sp, st, eta abar.

• Ozenki irakurtzea eta ebakera eta intonazio egokiarekin, gelan aurretik prestatutako testu laburrak. Olerkiak, elkarrizketak edo irakurtako antzezlanak interpretatzea.

• Ikasteko irakurtzea (ulertzuko irakurketa)

• Irakurtzeko estrategiaren erabilera gidatua (ikusizko testuinguruaren elementuak erabiltzea, irakasleak irakurritakoa entzutea, ozenki eta isilik irakurtzea eta ezagutzen diren hizkuntzetatik transferitutakoa gaiari edo egoerari buruzko aurretiko ezagutzak erabiltzea), informazio nagusia identifikatuz, ezagutzen ez diren hitzen edo adierazpideen esanahia deduzituz, testuinguruan, gaien, egoeran, hitzaren funtzioan eta atzizki eta aurrizketan bermatuz. Izenordain bat ordeztan duen pertsonarekin edo gauzarekin lotzea.

• Berezitzea testu bateko aditzak lehenaldia, orainaldia edo geroaldia diren.

• Testu bat ulertzea, haren gakoak inferituz eta galdera batzuei erantzunez.

• Testu batean berariazko informazioa aurkitzea, galdereri egia/gezurra erantzunez, edo aukera anitzeko galdereri erantzunez, edo geziez erantzun beharrekoei, edo sekuentziak kronologikoki ordenatzea... eta galdera irekiei erantzutea.

• Narrazioaren oinarrizko elementuak ezagutzea: pertsonaiak, lekua, denbora, gertaeren sekuentzia, egituraren sekuentzia: aurkezpene, arazoa, korapiloa eta amaiera.

• Irakurritako testuen laburpenak egitea.

• Idatzizko adierazpena. Estrategiak eta trebetasunak

• Testu bat irakurtzerakoan baneratatutako hiztegia idaztea eta buruz ikastea.

• Idazki laburrak egitea (deskribapenak eta gutunak, batez ere), ereduak imitatuz eta haietan aldaketa txikiak sartuz. Semantikoki eta gramatikalki zuzenak diren esaldiak osatzea, ilustrazio bat deskribatuz... (ereduzko esaldiez, aukera desberdinak eskaintzen dituzten taulez eta abarrez baliatuz).

• Gutun bat idaztea dagokion egitura errespetatuz: data, agurra, aurkezpena, eskaria, bukaerako agurra eta sinadura. Gutun-azalean agertzen diren datuak idaztea: igoilea eta hartzailea.

• Datu pertsonalei buruzko informazioa biltzea, aldeztu aurretik ezarritako gidoi bati jarraituz.

• Errezeta baterako behar diren osagai eta tresnen zerrenda idaztea.

• Idatzitako testu errealetatik jasotako informazioa interpretatzea (iragarkiak, telebistako programazioa...), geroko ekintza bat programatzeko.

• Norberaren eta beste ikaskide batzuen testuetan akats ortografikoak zuzentzea. Puntua, koma...

• Informazioaren eta komunikazioaren teknologiez baliatzea sekuentzia didaktikoetan landutako ezagutzak indartzeko edo zabaltzeko.

4. multzoa.–Alderdi soziokulturalak eta kulturarteko kontzientzia

Gelatan lantzen diren testuek bere baitan daukate ulermena nabarmen baldintzatzen duten elementu soziokultural ugari; elementu horiek bizitza, gizartea eta kultura ikusteko, ulertzeko eta aintzat hartzeko bestelako modu batzuk adierazten dituzte. Ikasleek ikasiko dute desberdintasunak eta antzekotasunak egiaztatzen, haiek ezagutzen, errespetatzen eta aintzat hartzen, kasua bada. Gaur eguneko komunikatzeko erraztasunek aukera ematen dute beste hizkuntzetako hiztunekin ha-

rreman gehiago izateko eta harreman horiek era askotakoak izateko. Haiekin komunikatzerakoan, ezinbesteko egiten da nolobaiteko kultur sintonia bat edukitzea. Gure gizarteak gero eta gehiago exijitzen du kulturartekotasuna eta kultura aniztasuna aintzat hartzea.

• Hizkuntzak ikasteko interesa izatea eta kasuko atzerriko hizkuntzan hitz egiten den herrialdeetako pertsoneri eta kulturari buruzko informazioa ezagutzea.

• Norberaren kultura baloratzea, beste kultura batzuen ezagutzatik eta baloraziotik abiatuz.

• Eguneroko ohituretan dauden antzekotasunak eta desberdintasunak ezagutzea eta giza harremanetako oinarrizko formak erabiltzea kasuko hizkuntzan hitz egiten den herrialdeetan eta gurean.

• Jarrera harbera izatea beste hizkuntza batean hitz egiten duten eta norberarenaz besteko kultura bat duten pertsonetara.

• Gaztelaniara sartzen ari diren ingelesezko hitzak ezagutzea. Adibidez: fútbol, güisqui, stop....

• Benetako materialetatik informazio nabarmenena eta zuzenena ateratzea: etiketak, produktuaren zehaztapenak (osaketa, pisua, tamaina eta abar), txanponak, liburuxkak, web orriak...

• Atzerriko hizkuntzan hitz egiten den erkidegoetako elementu soziokultural bereizgarri batzuk ezagutzea, esplizituki edo inplizituki agertzen direnak ikasgelan landutako hizkuntza-laginetan.

5. multzoa.–Hizkuntzaren ikaskuntzari buruzko gogoeta.

Ikasleek lortu behar dute ikasteko eta lan egiteko estilo pertsonal eta eraginkor bat garatzea, gauzak ulertzeko eta adierazteko dauzkaten estrategiak etengabe hobetzerantz bideratuko dituena; xede da ikasleek gero eta modu kontzienteagoak jakitea nola eta noiz ikasten duten eta lan egiten duten gehiago eta hobeki. Argi dago lan egiteko eta ikasteko moduari buruzko gogoeta, eztabaida eta adibideak eta abar gainerako eduki multzoetan aipaturiko lan eta jarduerekin lotura estua gordez garatu behar direla.

• Ezagutzen dituen hizkuntzetan erabiltzen dituen estrategiak konparatzea.

• Trebetasunak eta prozedurak erabiltzea –errepikapena, buruz ikastea, hitzak eta adierazpideak keinuekin eta ikusizko elementuekin erlazionatzea eta ereduak behatzea, testuak irakurtzea, multimedia euskarriak erabiltzea eta bestelakoak– hitz berriak eta hizkuntzaren forma eta egitura barneratzeko.

• Kongsultarako eta informaziorako bitartekoak eta informazioaren eta komunikazioaren teknologiek eskaintzen dituzten aukerak gero eta gehiago erabiltzea.

• Gogoeta ikaskuntzari berari buruz eta lanaren antolamenduari buruz, eta akatsak onartzea ikaskuntza prozesuaren atal gisa. Autozuzenketaren eta autoebaluazioaren hastapenak.

• Konfiantza izatea norberak hizkuntzak ikasteko duen gaitasunean.

• Baloratzea hizkuntza gauzak egiteko, antolatzeko, ikasteko, jolasteko eta gozatzeko tresna bat dela.

• Maiz parte hartzea eta elkar eragitea. Hizkuntza modu espontaneoan erabiltzea gainerakoekin komunikatzeko, ikasgelan eta ikasgelatik kanpo.

• Taldean lan egitea, ezagutzen eta gaitasunen ekarpena eginez eta gainerakoekin eraginkortasunez lan eginez.

• Lanak (fitxak, marrazkiak, liburuko ariketak, eskulanak...) garbitasunez egitea, eta xehetasunak zaintzea. Gelako koadernoak, egindako fitxak eta abar ordenatzea, aldeztu aurretik ezarritako irizpideei jarraituz.

Ebaluazio irizpideak

Ebaluazio irizpideek ziklo bakoitzerako ezarritako oinarrizko helburu orokorrak adierazten dituzte. Irizpide horietako bakoitzak eskatzen du kasuan kasuko helburua lortzeko behar diren trebetasun eta estrategia batzuk barneratzea.

1. Haurrendako ezagunak eta interesekoak diren ahizko testuetan, esanahi orokorra harrapatzea eta berariazko informazioa identifikatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak gai diren ahizko mezu baten esanahi orokorra harrapatzeko, komunikazioko egoeran presente dauden elementu linguistikoen eta ez-linguistikoen laguntzarekin. Adierazpen zabalagoetan agertzen diren hitz eta adierazpen ezagunak ezagutzeko gaitasuna ere neurtu nahi da, baita testu osoa ulertzen ez den kasuetan ere.

2. Aurrerakotako moduko komunikazio egoeretan gai ezagunei buruzko zuzendutako ahizko elkarreraginietan parte hartzea, elkartrukearen oinarrizko arauak errespetatuz; esate baterako, entzutea eta hitz egiten duenari begiratzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da berehalako beharrak adierazteko gaitasuna; esate baterako, baimena eskatzea, eguneroko gauzak mailerik eskatzea, gauzak edo pertsonak aurkitzea, eguraldiari buruz edo gustu eta trebetasunean buruz hitz egitea. Eguneroko egoeretan ikasleek duten parte-hartzea baloratu da, hain zuzen ere erudituetan, azturetan, gelako hizkuntzan edo simulazioetan, antzezpenetan, abestietan

edo errezitatzeetan. Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak elkartrukeetan parte hartzeko duen jarrera, bai eta interesa erakusten duen ere gainerako pertsonen esku-hartzeei buruz.

3. Atzerriko hizkuntzak berezko dituen forma eta egitura errazak erabiltzea, esanahi bat komunikatuz, testuinguru desberdinetan, horren barne direla soinu, erritmo, azentu eta intonazio alderdiak.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da neska-mutikoak, adierazpideak entzuten, errepikatzen eta aurreratu aktiboki parte hartzen dutenean, eta ozenki irakurtzeko jardueretan, soinu, erritmo, azentu eta intonazio alderdiak ezagutzeko eta berriz egiteko gauza ote diren, ereduetatik abiatuta betiere.

4. Xede jakin bat duten gai ezagunei buruzko testu errazak irakurri eta esanahi orokorra eta berariazko informazio batzuk harrapatzeko gai izatea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ea ikasleak gai diren testu desberdin batzuk irakurtzeko (baita ozenki ere), betiere daukaten komunikazio gaitasunaren araberrakoak; esate baterako, oharrak, gelako arauak, gutunak, horma-irudiak edo ipuinak, hiztegi eta adierazpide ezagunak dituztenak. Haietatik informazio orokorra eta berariazkoa aterako dute, idatziaren ulermenarekin loturiko funtsezko estrategien laguntzarekin; esate baterako, testuinguru linguistikoko eta ez-linguistikoko elementuak erabiltzea eta ezagutzen diren beste hizkuntza batzuetatik ezagutzak transferitzea.

5. Esaldi eta testu laburrak idaztea, xede jakin batekin eta ereduetatik abiatuta eta ezarritako formatu batekin, bai paperean bai euskarri digitalean.

Irizpide honekin baloratu nahi da ikasleak gai diren era askotako testuak idazteko; esate baterako, oharrak, jarraibideak edo arauak, gutunak, horma-irudiak, liburuxkak, komikiak edo deskribapen errazak. Ebaluatuko da testu bat nolabaiteko autonomiarekin sortzeko eredu erabiltzeko gaitasuna, eta ebaluatuko da, halaber, ereduak behatuz eta soinuaren eta grafiaren arteko erlazioak ikasiz barneraturiko zuzentasun ortografikoa.

6. Baloratzea atzerriko hizkuntza tresna bat dela beste pertsona batzuekin komunikatzeko, eta atzerriko hizkuntza hori hitz egiten duten pertsonen jakin-mina eta interesa erakustea. Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak jakin-minera duten atzerriko hizkuntzan edo haienaz besteko hizkuntza batean hitz egiten duten pertsonen; halaber, begiratuko da ikasleek gaitasuna duten hizkuntzen aniztasuna gizartearentzako aberasgarria dela baloratzeko eta gai diren beste hizkuntza batzuetako hiztunen berezitasun soziokulturalak aintzat hartzeko.

7. Atzerriko hizkuntza hitz egiten den herrialdeetako eguneroko bizitzaren alderdi batzuk identifikatzea eta norbera bizi den herrialdekoekin konparatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleek gaitasuna ote duten ingelesez hitz egiten den herrialdeetako eguneroko bizitzaren alderdi batzuetan antzeman daitezkeen desberdintasunak eta antzekotasunak ikusi eta identifikatzeko, ordutegi, janariei, tradizioei, jaiei eta pertsonen elkarren arteko harremanak izateko moduei dagokienez.

8. Txertaketen, kenketen, ordena aldaketen, segmentazioen edo berrosatzen bitartez, hitzak, esakuneak eta testuak behatzea, ulermena eta adierazpena hobetzeko.

Helburua da ebaluatzea txertaketen, kenketen, ordena-aldaketen, segmentazioen edo berrosatzeek esakuneetan eta testuetan sortzen dituzten eraginak behatzeko gaitasuna, halako moduan non identifikatu diren bai idazketan eta ahozko adierazpenean gertatzen diren arazoak, bai ulertzeko zailtasun batzuen jatorria; azken batean, gogoeta hori jardura horiek hobetzeko erabiltzea bilatu nahi da.

Analisi prozedura horiek bidea eman behar dute testuaren edukari buruz gogoeta egiteko, eta haren egitura, hizkuntzaren erabilera eta adierazpen baliabideak aintzat hartzeko eta ebaluatzeko.

9. Ikasten ikasteko estrategia batzuk erabiltzea; besteak beste, argitasun eskatzea, komunikazioa keinuekin laguntzea, ikusizko hiztegiak eta hiztegi elebidunak erabiltzea, euskarri desberdinetan gai ezagunei buruzko informazioa aurkitzea eta biltzea, eta hobeki ikasten lagunduko dioten alderdi pertsonal batzuk identifikatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasteko prozesua errazten duten oinarriko estrategien erabilpena, hala nola ikusizko eta keinuen bidezko baliabideak erabiltzea, ikasleek laguntza eta argitasunak eskatzea, eta hiztegi elebidunak eta oinarriko bitarteko teknologiko batzuk gero eta autonomia gehiagoz erabiltzea. Eta ebaluatuko da ikasleak gai ote diren beren aurrerapenak baloratzeko, hobeki ikasteko erabiltzen dituen estrategiei buruzko adibideak jartzeko eta forma eta egitura erraz eta egunerokoak modu espontaneoan erabiltzeko nolabaiteko autonomia barneratzeko. Helburua da hizkuntzaren erabilpena hari buruzko gogoetarekin laguntzea (lehen hizkuntzan eta besteetan barneratutako pauso eta kontzeptuei jarraituz), testuen produktioa eta berrikuspena hobetzeko, betiere komunikazio hobea lortze aldera.

Hirugarren zikloa

Edukiak

1. multzoa.—Entzutea eta ulertzea, hitz egitea eta hizketan aritzea.

1.1. Ulertzea, hitz egitea eta hizketan aritzea. Horren barrenean sartzen da ulermena eta ahozko adierazpena artikulatzeko ezinbestekoa den sistema fonologikoaren ezagutza.

Ikasleek ikasten dute ahozko hizkuntza oinarriko lanetan erabiltzen: beren buruari buruz hitz egitea, gainerakoek adi entzun eta uler dezaten lortzea, arazoei konponbidea ematea, interesatzen zaion informazioa eskatu eta ematea... bai eskolako giroan, bai gizarteko egoeretan. Bere ahalmenen arabera, honakoak egitea lortuko du: deskribatzea, azaltzea, kontatzea, arrazoiak, ideiak, iritziak ematea, iragartzea, galdetzea, argitzea, iritzia izatea. Letra lodiz agertzen diren testuak dira ikasleek produzitzen jakin beharrekoak. Gainerakoak, hartzaile moduan landuko dituzte, batez ere.

- Ahozko mezu gero eta konplexuagoak entzutea eta ulertzea; esate baterako, jarraibideak edo azalpenak, ahozko elkarreragin gidatuak edo multimedia grabazioak ikus-entzunezko euskarrian eta euskarri informatikoan, informazio orokorra eta informazio berariazkoa ateratzeko.

- Ahozko elkarreragina egoera erreal edo simulatuetan, gero eta autonomia, eraginkortasun eta konplexutasun handiagoaz baliatuz erabiltzeko adierazpideetan.

- Ahozko testuak sortzea gero eta autonomia, eraginkortasun eta konplexutasun handiagoarekin; betiere ezagutzen diren ereduak eta egitura linguistikoko erabiliko dira, eta interesa erakutsiko da gauzak ahoz adierazteko banakako edo taldeko jardueretan.

- Oinarriko estrategiak erabiltzea ahozkoaren ulermenean eta adierazpenean laguntzeko: ikusizko testuinguru eta hitzez besteko testuinguru erabiltzea, eta gaiari edo egoerari buruzko alde aurreko ezagupenak –ikasleak ezagutzen dituen beste hizkuntza batzuetatik transferitutakoak– erabiltzea.

- Banakako edo taldeko jardueretan (abestiak, dramatizazioak, taldeko lanak...) gauzak ahoz adierazteko interesa, gero eta modu autonomoagoan.

- Komunikazioa behar beste menperatzen ez denean sortu ohi diren zailtasunak gainditzeko jarrera, ezagutzen diren hizkuntzetako komunikazio estrategiez baliatuz.

–Testuak:

- Aurreko etapan aipatutakoetatik, batez ere: olerkiak, elkarrizketak. Oraingoan ondokoetan lehenetsuneko arreta jarri eta gehiago sakonduz:

- Narrazio testuak (ordena kronologikoa, edukaren progresioa): ipuina, albistea, bizipen baten kontakera.

- Azalpen testuak (beste irakasgai batzuetako edukiak).

–Entzutea eta ulertzea

–Trebetasunak eta estrategiak

- Lan bat egiteko ideia orokorra eta informazio muntaduna ateratzea.

- Ahozko testuen berariazko informazioa harrapatzea ikasgelako lanak egiteko, adierazitako ideien artean ezartzen diren erlazioa eta komunikazio egoeraren ezaugarriak ulertuz: mintzakideen kopurua eta mota, komunikazioa noiz eta non gertatzen den, komunikazioaren asmoa (informazioa, pertsuasioa, umorea...).

- Ulermenaren estrategia nagusiak aplikatzea: aurreratzea, inferentzia.

- Ahozko adierazpena eta elkarreragina

–Trebetasunak eta estrategiak

- Eguneroko gaiak eta gai ezagunei buruzko edo gelan maiz landutako gaiak buruzko hizketaldiak izatea.

- Ezarritako jarraibide batzuekin, elkarrizketak asmatzea.

- Adieraztea: ziurtasuna, posibilitatea. Egitateak, iritziak.

- Adostasuna, desadostasuna. Baimena ematea, debekatzea, aginduak ematea....

- Lehenaldia/geroaldia erabiliz hitz egitea.

- Arrazoiak ematea, azaltzea.

- Deskribapen errazak egitea (pertsonak, animaliak, gauzak eta lekuak). Ezagutzei buruzko adierazpen laburrak egitea.

- Istorioak eta gertaerak narratzea ikusizko eta hitzezko laguntzekin, ikasgelan aurretik landutako ereduak erabiliz.

- Ikaskideei elkarrizketak egitea beren gustu eta zaletasunei buruz, aurretik landutako gidoi bat erabiliz.

2. multzoa.—Irakurtzea eta idaztea.

Irakurtzeko behar diren trebetasunen –testua deskodetzea eta irakurketa funtzionala– eskuratzeko lehen zikloan landuko da, baldin eta aurreko etaparekin koordinatzen bada. Geroko zikloetan, idatziko hizkuntzaren ulermena gero eta gehiago menperatzea bideratuko duten ezagutzak eta trebetasunak garatu eta barneratuko dira (informazio

berriazkoa kokatzea, inferentziak, interpretazioa, testu informatiboak eta narratiboak baloratzea). Oso garrantzitsua da irakurzaletasuna bultzatzea, gozamenarako eta prestakuntzarako iturri gisa.

Idatziko adierazpenaren konplexutasuna dela eta, beharrezkoa da lotura estua ezartzea ahozko hizkuntza eta lehen hizkuntza lantzearekin. Horrek bidea emanen du ikaskuntzak indartu eta barneratzeko. Esaldia deskribatetik eta menperatetik abiatuta, testu laburrak sor daitezke (azalpena, narrazioa) eta idazkiei koherentzia, kohesioa, egokitasuna eta aberastasuna ematen dieten oinarriko prozedurak barnera daitezke. 4. multzoko ezagutzak bereziki beharrezkoak dira idatziko adierazpenen nahi den heldutasuna lortzeko, haien aplikazio praktikoa bilatzekotan. Letra lodiz agertzen diren testuak dira ikasleek produzitzen jakin beharrekoak. Gainerakoak, hartzaille moduan landuko dituzte, batez ere.

- Testu mota desberdinak irakurri eta ulertzea, betiere ikasleen gaitasun linguistikoari egokituak, informazio orokorra eta berriazkoa erabiltzeko, lan bat garatzen ari direnean edo irakurketaz gozatzeko.

- Irakurtzeko estrategien erabilera gero eta autonomoagoa: ikusizko testuinguruaren elementuak eta ezagutzen diren hizkuntzetatik transferitutako gaiari edo egoerari buruzko aurretiko ezagutzak erabiltzea, informazio nagusia identifikatuz, ezagutzen ez diren hitzen edo adierazpideen esanahia deduzituz, hiztegiak erabiliz.

- Irakurketa baloratzea. Ikasleen gaitasun eta interesetarako egokiak diren testuak irakurtzea, irakurketaz gozatzeko.

- Giza harremanetan eta komunikabideetan berezkoak diren testuak eta ikasteko eta informatzeko testuak irakurri eta idatzea.

- Komunikazio egoera desberdinetan berezkoak diren testuak osatzea –hiztegian eta egituretan gero eta zabalagoak eta aberatsagoak–, informazioa transmititu eta konpartitzeko eta komunikazio asmo desberdinekin.

- Testu produkzioaren oinarriko estrategiak erabiltzea (hartzaillea hautatu, helburua, plangintza, zirriborroa egin, testua berrikusi ea amaierako bertsioa) oso egituratuta dauden ereduak erabiliz.

- Informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiltzea testuak eta aurkezpenak egiteko eta informazioa transmititzeko.

- Testu idatziak zaintzeko eta behar bezala aurkezteko interesa, eta testuek komunikazio beharrak asetzeko betetzen duten eginkizuna baloratzea.

- Bigarren hizkuntza komunikatzeko eta ikasteko tresna gisa baloratzea.

–Testuak:

- Aurreko etaparako aipatutakoetatik, batez ere: olerkiak, elkarrizketak. Oraingoan ondokoetan lehentasunezko arreta jarri eta gehiago sakonduz:

- Narrazio testuak (ordena kronologikoa, edukiaren progresioa): ipuina, albisteak, bizipen baten kontaketa –gutuna–.
- Azalpen testuak (beste irakasgai batzuetako edukiak).

–Tebetetasunak eta estrategiak

- Ikasgelan landutako testuak arintasunez eta ebakera eta intonazio egokiek ozenki irakurtzea.

- Ikasteko irakurtzea (ulertzeko irakurketa)

- Idatziko testu esanahidunen esanahia harrapatzea, eta hiztegiaren laguntzaz informazio berriazkoa identifikatzea.

- Ezagutzen dituen hizkuntzetatik transferitutako irakurketa estrategiak erabiltzea; esate baterako, ikusizko testuinguruaren elementuak (ilustrazioak interpretatzea gaiari buruzko hipotesiak egiteko, hipotesi horiek egiaztatzeko edo ezeztatzeko...), gaiari edo egoerari buruzko alde aurretiko ezagutzak...

- Irakurritako testuen laburpen osatuak eta egokiak egitea.

- Idatziko adierazpena. Estrategiak eta trebetetasunak

- Testuen produkzioan oinarriko estrategiak erabiltzea, eredu oso egituratuak abiapuntu hartuta.

- Testu idatziaren plangintza egitea: ideiak, behar den hiztegia, behar diren egiturak eta ideien ordena. Hartzaillea eta xedea hautatzea. Zirriborroa egitea. Testuari kohesioa emateko elementuak erabiltzea (loturak, aditzaren denbora, oinarriko puntuazio egokia eta abar).

- Testuaren berrikuspena eta amaierako bertsioa.

- Aurkezpena, irakurgarritasuna zaintzea.

- Narrazio, deskribapen, jarraibide eta azalpen testuen oinarriko elementuak ezagutu eta erabiltzea.

- Testuak zuzentzea bukatutzat eman baino lehen, ondokoei buruzko galderak eginez: koherentzia, irakurlearentzako egokia den, adierazpideetan edo hiztegiaren aldaketaren bat eginez hobetu ote daitekeen (erreferentziak), ortografia, puntuazio-marka oinarrikoak.

3. multzoa.–Hizkuntzaren ezaguera.

Ikasleek hizkuntza barneratzeko prozesuari jarraipena ematen zaio, menperatze hobe eta handiagoa bideratuko duten erabilerak sustatuz. Gainera, ikasleen artean erabilera gogoetsua sustatuko da, pixkanaka proposatuz produkzioak behatzeko, analizatzeko eta manipulatzeko

jarduerak; horiekin, oinarriko ezagutza linguistikoaren eta terminologiaren kontzeptualizatzea eta eskuratzea bideratuko da. Komunikatzeko gaitasuna hobetzearan ikuspuntutik justifikatzen da, eta esanahia ematen zaio adin hauetan gramatikaren inguruko gogoetari.

2.1. Hizkuntzari buruzko gogoeta

- Ebakera zaindua, erritmo, intonazio eta azentu egokiak, bai ahozko elkarreragin eta adierazpenetan, bai errezitatzean, dramatizatzean edo ozenki irakurtzean.

- Grafia, ebakera eta esanahia lotzea, idatziko ereduetatik eta ezagutzen diren ahozko adierazpideetatik abiatuta, eta grafia-soinua erlazio analitiko segurua ezartzea. Nabarmentzekoak diren irregular-tasun batzuk ezagutzea.

- Silaba bat baino gehiago dituzten hitzen azentua (stress) ezagutzea eta aplikatzea.

- -ed /d/, /t/, /id/ (phoned, cooked, landed) bukaera duten lehenaldiko aditzen bukaerak bereiztea.

- Hasierako, erdiko eta amaierako lekuan dauden errimak, antzekotasunak (homofonoak: our / hour) eta kontrasteak bereiztea.

- Gehien erabiltzen diren letra mutuak identifikatzea: know, knee, hour, lamb, palm, comb...

- Atzerriko hizkuntzaren berezko forma eta egitura oinarriko batzuk, lehendik erabiltzekoak, ezagutzea eta erabiltzen jakitea.

- Olerkigintzaren hizkuntza: errepikapenak, metaforak, errima, irakurleari zuzentzea.

- Zuzeneko estiloa.

- Aditz denboren (orainaldia, lehenaldia eta geroaldia) koherentziari eustea ahozko eta idatziko produkzioetan.

- Esakuneak berridaztea ekintzetan beste denbora bat adieraziz.

- Osagarri lana egiten duten izenordainak erabiltzea.

- Perpausak konbinatzea perpaus elkartu bat osatzeko. Kohesioa bermatzeko oinarriko baliabide linguistikoak deskubritzea. Koherentzia, kohesio, egokitasun akatsak detektatzea.

- Hiztegia erabiltzea testu batean dauden hitz ezezagunen esanahia ezagutzeko. Hiztegiaren ematen diren definizioetatik, testuingururako egokiena den esanahia hautatzea.

- Hizkuntza egoera desberdinetan zuzentasunez erabiltzeko interesa, adierazpide gero eta luzeagoak erabiliz eta adierazpide horien zuzentasunari eta egokitasunari erreparatuz.

4. multzoa.–Alderdi soziokulturalak eta kulturarteko kontzientzia

Geletan lantzen diren testuek bere baitan daukate ulermena nabarmen baldintzatzen duten elementu soziokultural ugari; elementu horiek bizitza, gizartea eta kultura ikusteko, ulertzeko eta aintzat hartzeko bestelako modu batzuk adierazten dituzte. Ikasleek ikasiko dute desberdintasunak eta antzekotasunak egiaztatzen, haiek ezagutzen, errespetatzen eta aintzat hartzen, kasua bada. Gaur eguneko komunikatzeko erraztasunek aukera ematen dute beste hizkuntzetako hiztunekin harreman gehiago izateko eta harreman horiek era askotakoak izateko. Haiekin komunikatzerakoan, ezinbesteko egiten da nolabaiteko kultura sintonia bat edukitzea. Gure gizarteak gero eta gehiago exijitzen du kulturartekotasuna eta kultura aniztasuna aintzat hartzea.

Baloratzea hizkuntzak beste herrialde batzuetako ikaskideekin komunikatzeko eta harremana izateko bitartekoa direla, informazio berriak lortzeko aukera bat direla, eta kultura eta bizimodu desberdin eta aberasgarriak ezagutzeko tresna direla.

- Norberaren kultura baloratzea, beste kultura batzuen ezagutzatik eta baloraziotik abiatuz.

- Atzerriko hizkuntzan hitz egiten den herrialdeetako eguneroko ohiturak ezagutzea eta harreman sozialetarako berezko formak erabiltzea.

- Jarrera harbera eta balorazio positiboa izatea beste hizkuntza batean hitz egiten duten eta norberarenaz besteko kultura bat duten pertsonetara.

- Atzerriko hizkuntzako edo beste hizkuntza batzuetako hiztunekin komunikazioaren teknologiek eskaintzen dizkiguten bitartekoak erabiliz harremanak egiteko eta komunikatzeko interesa izatea.

- Atzerriko hizkuntzako hiztunen erkidegoen elementu kultural batzuk ezagutzea: geografia, historia, artea...

5. multzoa.–Hizkuntzaren ikaskuntzari buruzko gogoeta.

Ikasleek lortu behar dute ikasteko eta lan egiteko estilo pertsonal eta eraginkor bat garatzea, gauzak ulertzeko eta adierazteko dauzkaten estrategiak etengabe hobetzera bideratuko dituena; xedea da ikasleek gero eta modu kontzienteagoak jakitea nola eta noiz ikasten duten eta lan egiten duten gehiago eta hobeki. Argi dago lan egiteko eta ikasteko moduari buruzko gogoeta, eztabaida eta adibideak eta abar gainerako eduki multzoetan aipaturiko lan eta jarduerekin lotura estua gordez garatu behar direla.

- Ikasleak ezagutzen dituen beste hizkuntza batzuetatik abiatuta, atzerriko hizkuntzaren funtzionamenduari buruzko konparaketa eta gogoeta.

• Trebetasunak eta prozedurak erabiltzea –errepikapena, buruz ikastea, hitzak eta adierazpideak keinuekin eta ikusizko elementuekin erlazioatzea eta ereduak behatzea, testuak irakurtzea, multimedia euskarriak erabiltzea– hitz berriak eta hizkuntzaren forma eta egiturak barneratzeko.

• Ikaskuntzaren kontzientzia eta autonomia gero eta handiagoa. Gogoeta ikaskuntzari berari buruz eta lanaren antolamenduari buruz, eta akatsak onartzea ikaskuntza, autozuzenketa eta autoebaluazio prozesuaren atal gisa.

• Kontsultarako eta informaziorako bitartekoak eta teknologia berriak eskaintzen dituzten aukerak gero eta gehiago erabiltzea.

• Konfiantza izatea hizkuntzak ikasteko norberak daukan gaitasunean, eta lankidetzan aritzea baloratzea.

• Baloratzea hizkuntza ikasteko, antolatzeke eta ezagutzak transmititzeko tresna bat dela.

• Internetez baliatzea informazio iturri gisa eta posta elektronikoa erabiltzen hastea.

• Taldean lan egiteko estrategietan aurrera egitea eta sakontzea.

Ebaluazio irizpideak

Ebaluazio irizpideek ziklo bakoitzerako ezarritako oinarritzko helburu orokorrak adierazten dituzte. Irizpide horietako bakoitzak eskatzen du kasuan kasuko helburua lortzeko behar diren trebetasun eta estrategia batzuk barneratzea.

1. Komunikazio egoera desberdinetan emandako ahozko testuetan esanahi orokorra harrapatzea eta berariazko informazioak identifikatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak gai diren beren inguru-neari, oinarritzko informazio pertsonal eta familiarrari, jokoei, kirolei, beste arlo batzuetako edukiei eta intereseko beste gai batzuei buruz hitz egitean maiz erabiltzen diren adierazpideak eta hiztegia ulertzeko, eta mezua, informazio eta elkarrizketa argi eta errazak ulertzen ote dituzten.

2. Aurrerako moduko komunikazio egoeretan gai ezagunei buruzko eguneroko elkarrizketa familiarrak izatea, elkarrukearen oinarritzko arauak errespetatuz; esate baterako, entzutea eta hitz egiten duenari begiratzea.

Irizpide honekin egiaztatu nahi da ikasleak gai ote diren eguneroko egoeretan ezagutzen diren edo alde zurretik landu diren gaietan komunikatzeko eta berehalako beharrik adierazteko; esate baterako, eskariak egin, jarduera antolatu, taldean lan egin eta argitasunak eskatzea. Ebaluatu nahi da familiari eta beste pertsona batzuei buruz, eguraldiari, jantziari, liburuei, jokoei eta arlo desberdinetako edukiei buruz modu errazean hitz egitekoan adierazpideak eta esaldiak erabiltzeko gaitasuna. Irizpide honekin baloratuko da, halaber, ikasleak elkarrukeetan parte hartzeko duen jarrera, bai eta interesa erakusten duen ere gainerakoen esku-hartzei buruz.

3. Atzerriko hizkuntzak berezko dituen forma eta egitura oinarritzkoak erabiltzea, esanahi bat komunikatuz, testuinguru desberdinetan, horren barne direla, erritmoa, azentua eta intonazioa.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da neska-mutikoak gai ote diren jardura desberdinetan aktiboki parte hartzen dutenean –esate baterako, jendaurreko azalpen laburrak, berdinen arteko elkarrizketak edo ozenki irakurtzea– soinu, erritmo, azentu eta intonazio alderdiak ezagutzeko eta berriz egiteko, zuzentasun gehiagorekin, ereduetatik abiatuta betiere.

4. Irakurri eta berariazko informazioa aurkitzea, zuzeneko inferentziak egitea eta intereseko gaii buruzko testu desberdinak ulertzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da gero eta hiztegi zabalagoa eta adierazpide konplexuagoak dituzten testu desberdinak irakurtzeko eta ozenki irakurtzeko gaitasuna; horretarako erabiliko dira ipuin eta olerki egokituak edo benetakoak, errezetak, menuak, liburuxkak, publizitatea, arauak, gutunak..., eta idatziaren ulermenaren oinarritzko estrategiekin landuko dira. Baloratuko da ikasleak gai diren testuetan informazio edo ideia esanahidunak detektatzeko eta ulertzeko, eta gauza ote diren azaleko esanahiaz haratago joan eta testuan oinarrituriko zuzeneko inferentziak ateratzeko. Halaber, ebaluatuko da idatziaren ulermenarekin loturiko funtsezko estrategiak nolabaiteko autonomiaz erabiltzen diren, esate baterako, testuinguru linguistikoko eta ez-linguistikoko elementuak erabiltzea eta ezagutzen diren beste hizkuntza batzuetatik ezagutzak transferitzea.

5. Testu idatziak lantzea hartzailea, testu mota eta xedea aintzat hartuz, bai paperean, bai euskarri digitalean.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasleak, ereduetatik abiatuta, testu laburrak sortzeko gaitasuna duten, betiere komunikazio egoera osatzen dutenen araberakoak. Xedea da ebaluatzea ikasleak gai diren, lagunduta, testu desberdinak egiteko, beren intereseko gaii buruz eta alde zurretiko ezagutzei buruz –bereziki lehen hizkuntzetako transferentziatik heldutakoak–; Honako testuak, esate baterako: eskariak, jarraibideak, gutunak, egunerokoak, deskribapenak eta narrazio labu-

rrak. Testu baten produkzio faseetan jarritako arreta berariaz baloratuko da: plangintza, testugintza eta berrikuspena.

6. Baloratzea atzerriko hizkuntza tresna bat dela beste pertsona batzuekin komunikatzeko eta ikasteko, eta atzerriko hizkuntza hori hitz egiten duten pertsonetako jakin-mina eta interesa erakustea.

Irizpide honekin baloratu nahi da ikasleek gaitasuna duten baloratzeke atzerriko hizkuntza ikasteko eta komunikatzeko tresna bat dela. Halaber, begiratuko da ikasleek baloratzen ote duten hizkuntzen aniztasuna gizartearentzako aberasgarria dela. Orobat, baloratuko da pertsonen arteko harremanak ezartze aldera hizkuntza erabiltzen egiten den ahalegina –eskola barneko gutunak erabiliko dira horretarako–; harreman horietarako, teknologia berriak, ahozko elkarreragina edo idatzeko komunikazioak erabiliko dira.

7. Atzerriko hizkuntza hitz egiten den herrialdeetako ezaugarri, ohitura eta tradizio batzuk identifikatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ea ikasleak gai diren atzerriko hizkuntza hitz egiten den herrialdeetako berezitasun, ohitura eta tradizio ezagunenak identifikatzeko eta kanpoko elementu soziokultural horiek erlazioatzeko norberaren herrialdekoekin, kulturarteko kontzientzia izatera iristeko.

8. Txertaketen, kenketen, ordena aldaketen, segmentazioen edo berrosatzeen bitartez, hitzak, eskuneak eta testuak behatzea, ulermena eta adierazpena hobetzeko.

Helburua da ebaluatzea txertakete, kenketek, ordena-aldakete, segmentazioek eta berrosatzeek eskuneetan eta testuetan sortzen dituzten eraginak behatzeko gaitasuna, halako moduan non identifikatuko diren bai idazketan eta ahozko adierazpenean gertatzen diren arazoak, bai ulertzeko zailtasun batzuen jatorria; azken batean, gogoeta hori jardura horiek hobetzeko erabiltzea bilatu nahi da.

Analisi prozedura horiek bidea eman behar dute testuaren edukari buruz gogoeta egiteko, eta haren egitura, hizkuntzaren erabilera eta adierazpen baliabideak aintzat hartzeko eta ebaluatzeko.

9. Ikasten ikasteko estrategia batzuk erabiltzea; besteak beste, informazioa lortzeko galdera egokiak egitea, argitasunak eskatzea, hiztegi elebidunak eta elebakarrak erabiltzea, komunikazioa keinuekin laguntzea, euskarri desberdinetan gai ezagunei buruzko informazioa aurkitzea, biltzea eta antolatzea, informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiltzea informazioa alderatu eta egiaztatzeke eta hobeki ikasten lagunduko dioten alderdi pertsonal batzuk identifikatzea.

Irizpide honekin ebaluatu nahi da ikasteko prozesua errazten duten oinarritzko estrategien erabilpena, hala nola ikusizko eta keinuen bidezko baliabideak erabiltzea, ikasleak laguntza eta argibideak eskatzea, hiztegi egokitu elebakarrak erabiltzea, eta paperean nahiz euskarri digitalean informazioa bilatzea. Eta ebaluatuko da ikasleak gai ote diren beren aurrerapenak baloratzeke, eta hobeki ikasteko erabiltzen dituzten baliabideak eta estrategiak identifikatzen dituzten.

Halaber, ebaluatuko da ikasleak gai ote diren beren aurrerapenak baloratzeke, eta forma eta egitura erraz eta egunerokoak modu espontaneoan erabiltzeko nolabaiteko autonomia barneratzeko. Helburua da hizkuntzaren erabilpena hari buruzko gogoetarekin laguntzea (lehen hizkuntzan eta besteetan barneratutako pauso eta kontzeptuei jarraituz), testuen produkzioa eta berrikuspena hobetzeko, betiere komunikazio hobearekin lortze aldera.

F0705063

1.1.3. Foru Aginduak

106/2007 FORU AGINDUA, apirilaren 16koa, Nekazaritza, Abeltzaintza eta Elikadura kontseilariak emana, produktu fitosanitarioen eta bestelako plagizidien erabilerrari buruzko argibideak erregistratzeko fitxa ereduarekin ezartzen duena.

1991ko uztailaren 15eko 91/414/EEE Zuzentaraua, produktu fitosanitarioen merkaturatzeari buruzkoa, azaroaren 4ko 2163/1994 Errege Dekretuaren bidez bildu zen Espainiako legerian. Errege dekretu horren bidez, produktu fitosanitarioak merkaturatu eta erabiltzeko baimena emateko Europar Batasuneko sistema harmonizatua ezarri zen. Zuzentarau hark xedatzen duenez, Batasuneko kide diren estatuak behar diren neurriak hartuko dituzte produktu fitosanitarioak zuzentasunez erabili daitezkeen eta haien erabilera kontrolatua izan dadin, ezarritako betebeharrak betetzen direla egiaztatuta ahal izateko.

Europar Batasuneko legeria berria Europako Parlamentuak eta Kontseiluak 2002ko urtarrilaren 28an eman 178/2002 EE Erregelamenduan biltzen da. Horren bidez, elikagaii buruzko legeriaren orotariko irizpide eta betebeharrak ezarri, Elikagaien Segurtasunerako Europako Agintaritza sortu eta elikagaien segurtasunari buruzko prozedurak zehaztu ziren. Xedapen batzuen bidez elikagaien eta pentsuen higie-nearen arloa garatu ziren. Elikagaien kateko operadorei dagozkien eginbeharrak indartu eta sistematizatu dira, elikagai seguru eta osasungarriak ekoizten dituztela bermatzeko.